



## รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

# โครงการความมั่นคงศึกษา

เรื่อง เขตแดนไทยกับประเทศไทยเพื่อนบ้าน :

ประเด็นและปัญหาในการสำรวจและปักปืนเขตแดน

โดย

พันเอก นพดล โชคศิริ

เมษายน 2551

ສະບູບມາເລກທີ RDG5010017

## รายงานວິຈัยນັບສມບູຮົນ

ເຮື່ອງ ເບຕແດນໄທຍກັບປະເທດເພື່ອນນ້ານ :  
ປະເດືອນແລະປຳລູຫາໃນການສໍາຮວງແລະປັກປັນເບຕແດນ

ຜູ້ວິຈัย	ສັນກັດ
ພັນເອກ ນພດລ ຫໂດຍ	ໂຮງຮຽນແພນທີ ກຽມແພນທີທ່າງ

ຊູດໂຄຮງກາຣຄວາມມັນຄົງສຶກຢາ

ສັນບສູນໂດຍສໍານັກງານກອງຖຸນສັນບສູນກາຣວິຈัย (ສກວ.)  
(ຄວາມເຫັນໃນຮາຍງານນີ້ເປັນຂອງຜູ້ວິຈัย ສກວ. ໄມຈໍາເປັນຕ້ອງເຫັນດ້ວຍເສນອໄປ)

ฉบับย่อสำหรับผู้บริหาร

## เขตแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน : ประเด็นและปัญหา

แนวเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านทั้ง 4 ด้าน มีความยาวประมาณ 5,656 กิโลเมตร โดยติดต่อกันด้านกัมพูชา 798 กิโลเมตร ด้านลาว 1,810 กิโลเมตร ด้านพม่า 2,401 กิโลเมตร และด้านมาเลเซีย 647 กิโลเมตร

ในยุคล่าอาณานิคมของชาติมหาอำนาจในอดีตได้มีสนธิสัญญาไว้ด้วยเรื่องเขตแดนผูกพันไว้กับประเทศเพื่อนบ้านมาเป็นเวลากว่า 100 ปี แต่ก็ไม่มีสนธิสัญญากับโดยที่ประเทศไทยได้ทำไว้กับประเทศเพื่อนบ้านโดยตรง ทุกด้านล้วนทำผ่านชาติมหาอำนาจขณะนั้นทั้งสิ้น กล่าวคือด้านพม่าและมาเลเซียทำกับประเทศอังกฤษ ด้านลาวและกัมพูชาทำกับประเทศฝรั่งเศส ดังนั้นในเรื่องการแบ่งดินแดนหรือการกำหนดเส้นเขตแดนในสมัยนั้นฝ่ายไทยจึงตกลอยู่ในสภาพเสียงปริญนคุ้สัญญา

นอกเหนือจากสนธิสัญญาดังกล่าวแล้ว ยังได้มีการจัดทำหลักฐานทางกฎหมายที่แสดงแนวเขตแดนไว้อีกหลายฉบับ เช่น แผนที่ปักปันเขตแดน บันทึกว่าจ้างแสดงตำแหน่งหลักเขตแดน บัญชีรายชื่อหมายพิกัด แนวเขตแดนและอื่นๆ ซึ่งหลักฐานดังกล่าวขาดความชัดเจน ประกอบกับหลักเขตแดนในภูมิประเทศมักตั้งอยู่ห่างกัน เมื่อเวลาผ่านไปสภาพภูมิประเทศเปลี่ยนแปลง หลักเขตแดนเหล่านั้นชำรุด สูญหาย ถูกเคลื่อนย้ายและถูกทำลาย รวมทั้งมีการพัฒนาพื้นที่ตามชายแดนโดยมีการทำลายสันปันน้ำที่ใช้กำหนดแนวเส้นเขตแดนจากทั้งสองฝ่าย จึงเป็นเหตุให้แนวเขตแดนขาดความชัดเจน ต่างฝ่ายต่างอ้างสิทธิ์ว่าดินแดนส่วนนั้นเป็นของตน ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาหลายประการ เช่น การลักลอบเข้าเมือง การค้ายาเสพติด การรุกร้าวล้ำดินแดนซึ่งกันและกัน นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศเป็นผลให้ต้องปิดจุดผ่านแดน ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง รวมทั้งระบบเศรษฐกิจโดยรวมและการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศของทั้งสองฝ่าย

ในเชิงยุทธศาสตร์เป็นการยากที่แต่ละประเทศจะใช้กำลังทหาร หรือกิ่งทหารเข้าวางแผนกำลังเพื่อเฝ้าระวังแนวเขตแดนทางบกและทางทะเลตลอดแนว เนื่องจากต้องใช้งบประมาณของชาติเป็นจำนวนมากมาสนับสนุนจึงไม่คุ้มค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีปัญหาเขตแดนเกิดขึ้นด้วยแล้ว การเข้าไปวางแผนกำลังตามแนวชายแดนในลักษณะเผชิญหน้ากันย่อมไม่เกิดผลดีต่อทั้งสองฝ่าย เพราะอาจเกิดการกระทบกระแทกและขยายตัวไปสู่การใช้กำลังเข้าสู้รบกันได้ในที่สุด

รัฐบาลไทยได้พยายามสร้างทางแนวทางในการแก้ปัญหาเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านโดยสันติวิธีอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด โดยหลังจากการสู้รบ กรณีเหตุการณ์บ้านรุ่มเกล้า รัฐบาลได้ตั้งกลไกในรูปคณะกรรมการต่างๆ เพื่อเจรจาแก้ไขปัญหาเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในหลายระดับ โดยคำนึงถึงนโยบายของรัฐบาลรวมทั้งสัมพันธภาพและความร่วมมือที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้านในหลายมิติ และสิ่งที่คณะกรรมการเหล่านี้จำเป็นต้องยึดถือเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาเขตแดน ก็คือ สนธิสัญญาและความตกลงต่างๆ อายุที่เป็นทางการกับประเทศเพื่อนบ้านในอดีต ซึ่งมีอยู่หลายรูปแบบ ทั้งในรูปสนธิสัญญา (Treaty) อนุสัญญา (Convention) ความตกลง (Agreement) ปฏิญญา

(Declaration) และแผนที่ (Map) รวมทั้งเอกสารทางกฎหมายและหลักฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่ถือว่ามีผล ผูกพันหรือเป็นพันธะกรณีระหว่างรัฐทั้งสองฝ่ายในฐานะผู้สืบสิทธิ์

### ทำไมไม่ยกเลิกสัญญาหรือความตกลงที่ทำให้ไทยเสียเปรียบ

ถ้าพิจารณาถึงเบื้องหลังของการทำหนังสือสัญญากำหนดเขตแดนของไทยกับประเทศไทยเพื่อบ้าน แล้วก็คงไม่มีผู้ใดปฏิเสธว่ามิได้มีการใช้อิทธิพลบีบบังคับให้ประเทศไทยต้องยอมทำความตกลง จากข้อเท็จจริงดังกล่าวก่อให้เกิดประดิษฐ์ปัญหาว่าประเทศไทยจะอาศัยอ้างเหตุดังกล่าวมากล่อกหรือถอนตัวจากสนธิสัญญาที่เกิดจากการใช้อิทธิพลบังคับนั้นได้หรือไม่

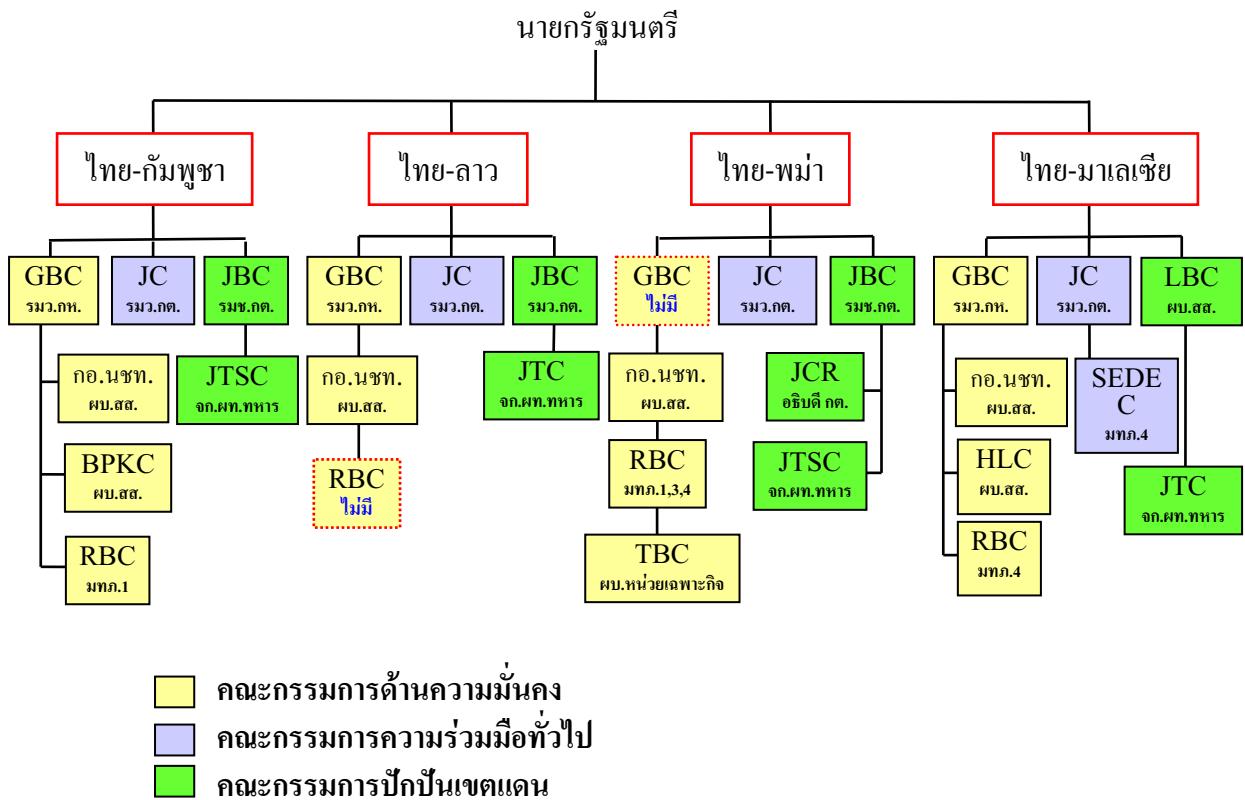
ในความเป็นจริงแล้วการบอกเลิกสัญญาเกี่ยวกับเขตแดนนั้น ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ สัญญาเกี่ยวกับเขตแดนเป็นหนังสือสัญญาที่มีลักษณะพิเศษที่ต้องมีความแน่นอนและตายตัว เพื่อให้รู้ถึงขอบเขตที่แน่นชัดในการใช้อำนาจอธิปไตยของประเทศไทยเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้กำลังรุกรานดินแดนของประเทศไทยอีก แต่เพื่อการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศไทย ด้วยเหตุนี้หนังสือสัญญาเกี่ยวกับเขตแดนจึงไม่อาจที่จะบอกเลิกโดยฝ่ายเดียวได้ ซึ่งหมายความว่าการแก้ไขสัญญาเกี่ยวกับเขตแดนดังกล่าวจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบร่วมกันระหว่างไทยกับประเทศไทยเพื่อบ้านเท่านั้น (ที่มา : เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ)

### นโยบายและกลไกในการแก้ไขปัญหาเขตแดน

การแก้ไขปัญหาเขตแดนของไทยได้ยึดถือนโยบายความมั่นคงแห่งชาติในการแก้ไขปัญหา เส้นเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศไทยเพื่อบ้านของสภากาชาดมั่นคงแห่งชาติซึ่งได้ระบุถึงวัตถุประสงค์และนโยบายในการแก้ไขปัญหา ให้ส่วนราชการต่างๆ ใช้เป็นแนวทางและถือปฏิบัติ โดยนายกรัฐมนตรี ได้มอบหมายให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้รับผิดชอบในการเจรจาทำความตกลงกับประเทศไทยเพื่อบ้าน โดยสันติวิธี เพื่อให้มีการสำรวจและปักปืนเขตแดนตลอดแนวร่วมกัน ตลอดจนแก้ไขปัญหาเขตแดนที่เกิดขึ้นในระดับนโยบายและกฎหมายระหว่างประเทศ โดยมีกรรมการที่ทหารเป็นผู้ปฏิบัติ ทางเทคนิคที่จะกำหนดแนวทางเขตแดนให้มีความชัดเจนด้วยการก่อสร้างหลักเขตแดน และหากมีพิกัดของหลักเขตแดนเพื่อทำให้แนวทางเขตแดนมีความชัดเจน โดยใช้เทคโนโลยีในการสำรวจและปักปืนเขตแดนที่ทันสมัย เป็นสากลและเป็นที่ยอมรับของทั้งสองฝ่ายมาช่วยในการแก้ไขปัญหา

กลไกในการแก้ไขปัญหาเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศไทยเพื่อบ้านในแต่ละด้านส่วนใหญ่มีโครงสร้างคล้ายคลึงกัน โดยได้มีการจัดตั้งกลไกในรูปคณะกรรมการเขตแดนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงกลาโหม และกระทรวงการต่างประเทศ โดยขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะกรรมการด้านความมั่นคง กลุ่มคณะกรรมการด้านความร่วมมือทั่วไป และกลุ่มคณะกรรมการปักปืนเขตแดน (ดูภาพแผนผังโครงสร้างคณะกรรมการเขตแดนฯ 3 กลุ่ม) ซึ่งในที่นี้จะขอกล่าวถึงเฉพาะกลุ่มคณะกรรมการปักปืนเขตแดนที่มีหน้าที่โดยตรงในการเจรจาและแก้ไขปัญหาเขตแดนเท่านั้น

### คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับงานเขตแดน



กลุ่มคณะกรรมการปักปืนเขตแดนส่วนใหญ่จะอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของกระทรวงการต่างประเทศ ยกเว้นด้านมาเลเซียเพียงด้านเดียวที่อยู่ในความรับผิดชอบของกองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม สำหรับคณะกรรมการปักปืนเขตแดนระดับนโยบายในส่วนของกระทรวงการต่างประเทศส่วนใหญ่จะเรียกว่า คณะกรรมการธิการเขตแดนร่วม หรือ Joint Boundary Committee หรือ JBC โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ หรือรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธานฝ่ายไทย ในขณะที่คณะกรรมการซึ่งอยู่ในส่วนของกองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม จะเรียกว่า คณะกรรมการจัดทำหลักเขตแดนร่วมระหว่างไทย – มาเลเซีย หรือ Land Boundary Committee หรือ LBC มีผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นประธานฝ่ายไทย มีเสนอธิการทหาร และเจ้ากรรมแผ่นที่ท่าหารเป็นรองประธาน ซึ่งคณะกรรมการชุดนี้ (JBC และ LBC) ถือเป็นคณะกรรมการระดับสูงที่รับผิดชอบและคุ้มครอง การปักปืนเขตแดนโดยตรง โดยมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย และเจราจารเพื่อแก้ไขปัญหาเขตแดน รวมทั้งพิจารณาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจและปักปืนเขตแดน

นอกจากคณะกรรมการชุดนี้แล้วมีคณะกรรมการในระดับรองลงมาซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการเจรจาทางเทคนิคเกี่ยวกับการสำรวจและปักปืนเขตแดนรวมทั้งการจัดชุดสำรวจร่วมเพื่อเข้าปฏิบัติงานในภูมิประเทศ โดยจะปฏิบัติตามนโยบายของคณะกรรมการชุดใหญ่ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เรียกว่า คณะกรรมการเทคนิคร่วมฯ หรือ Joint Technical Committee หรือ JTC หรือ Joint Technical Sub Commission : JTSC และแต่ละประเทศจะมีคณะกรรมการที่ท่าหารเป็นประธานฝ่ายไทย เป็นต้น

นอกจากคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องปัญหาเขตแดนระหว่างประเทศไทยทั้งสี่ด้านแล้วนั้น ในส่วนของฝ่ายไทยยังมีคณะกรรมการพิจารณาปัญหาเขตแดนของประเทศไทย ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรระดับสูงที่มีหน้าที่กำหนดนโยบายในการแก้ปัญหาเขตแดนตามที่ก่อตัวแล้วข้างต้น รวมทั้งพิจารณาและแก้ไขปัญหาเขตแดนในภาพรวมของประเทศไทย คือ คณะกรรมการพิจารณาปัญหาเส้นเขตแดนของประเทศไทย ซึ่งมีเลขานุการสถาปัตยกรรมมั่นคงแห่งชาติเป็นประธาน

### ทำไม่การแก้ไขปัญหาเขตแดนล่าช้า

หลายท่านคงมีข้อสงสัยว่าทำไม่การเจรจาแก้ปัญหาเขตแดนของคณะกรรมการดังกล่าวดูเหมือนไม่มีความคืบหน้า การปักปันเขตแดนเป็นไปอย่างล่าช้าและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาพื้นที่ตามแนววิชาชีวะและช่องทางผ่านแดนต่างๆ ส่งผลเสียต่อการเจริญเติบโตและความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทย กับประเทศเพื่อนบ้านมาโดยตลอด

ความยากลำบากในการแก้ปัญหาเขตแดนประการหนึ่งเนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผลประโยชน์และอำนาจของชาติ ความพิเศษเฉพาะในการแก้ปัญหาเขตแดนหากเกิดขึ้นย่อมหมายถึงการทำให้สัญเสียดินแดนอันเป็นทรัพย์สินที่รักยิ่ง สำหรับประเทศไทยมีความพิเศษตามประมวลกฎหมายอาญา ประกอบกับหลักฐานทางกฎหมายในอดีตที่อยู่บนพื้นฐานของความเสียเบรียบและขาดความสมบูรณ์ จึงเป็นข้อจำกัดอย่างมากในการเจรจาและการปักปันเขตแดนในภูมิประเทศ ดังนั้นการเจรจาแก้ปัญหาเขตแดนจึงต้องกระทำด้วยความระมัดระวังและรอบคอบ ผู้ที่เข้ามามีส่วนรับผิดชอบในการเจรจาทุกคนจึงมักตัดสินใจแก้ปัญหาเขตแดนแบบค่อยเป็นค่อยไปโดยเฉพาะในกรณีที่ฝ่ายไทยเสียเบรียบ เพราะอาจตกลงใจในภาวะที่ต้องเสียงเกินไป การแก้ไขปัญหาเขตแดนจึงไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควรและมักมีสาเหตุมาจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้

#### 1. ความไม่ชัดเจนของหลักฐานทางกฎหมายในอดีต

การแก้ไขปัญหาเขตแดนจำเป็นจะต้องอาศัยหลักฐานทางกฎหมายในอดีตมาช่วยในการตีความและตัดสินปัญหา แต่จากการที่หลักฐานฯ ในอดีตที่ไม่สมบูรณ์ อาทิ สนธิสัญญาที่กำหนดเขตแดนฯ มิได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับแนวเขตแดนอย่างเพียงพอ แผนที่ปักปันเขตแดนมีมาตรฐานส่วนเล็ก และหลักฐานประกอบอื่นๆ ที่ไม่สามารถให้รายละเอียดที่ชัดเจนได้ จึงเป็นการยากที่จะนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเขตแดนไทยทุกชุด การอาศัยช่องว่างจากหลักฐานฯ ที่ไม่สมบูรณ์จึงเอื้อประโยชน์ให้แต่ละฝ่ายพยายามพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของตนเองให้ได้มากที่สุด ทึ้งยังแสวงหาข้อมูลและเอกสารอ้างอิงต่างๆ มาสนับสนุนเหตุผลหรือท่าทีของฝ่ายตนโดยเฉพาะในกรณีที่เสียเบรียบ แม้ว่าในบางกรณีจะทราบดีว่าหลักฐานฯ มีน้ำหนักน้อยกว่าอีกฝ่ายหนึ่งก็ตาม ตัวอย่างเช่น ปัญหาน้ำรั่วเกล้า ในสัญญาฯ มิได้ระบุแน่ชัดว่าให้เส้นเขตแดนไปตามล้ำน้ำเทือกสาขาใด (เทือกเขาหรือเทือกป่าหมัน) ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาและต้องมีการตีความในอีกครั้งกับแผนที่ “ระหว่างสนธิสัญญากับแผนที่จะไม่มีความสำคัญหนึ่งกว่ากัน?”

## 2. ความไม่มีเอกสารของฝ่ายไทยเอง

2.1 เมื่อมีปัญหาเขตแดนเกิดขึ้นมักมีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาแก้ปัญหาอย่างละเอียดซึ่งบางครั้งก็มากจนเกินความจำเป็น และขาดการประสานงานกัน เนื่องจากอยู่ต่างกรม กอง และต่างกระทรวง กัน ในขณะที่บางครั้งการตั้งผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีความจำเป็นกลับมีจำนวนน้อยเกินไปทำให้การแก้ปัญหาไม่มีเอกสารและขาดข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่สมบูรณ์ ทำให้การแก้ปัญหาไม่ประสบผลสำเร็จและล่าช้า

2.2 ส่วนราชการฝ่ายท้องถิ่นมักต้องการแก้ไขปัญหาเขตแดนไปในทิศทางที่ตนเองและประชาชนในพื้นที่ต้องการ ซึ่งมักไม่สอดคล้องกับส่วนราชการจากส่วนกลางซึ่งมองภาพรวมและมีหน้าที่ในการเจรจาโดยตรง

## 3. ความเป็นสุภาพบุรุษในการเจรจา magma เกินไป

กลไกที่รับผิดชอบจะใช้การเจรจาตามกรอบนโยบายที่ได้กำหนดไว้ คือต้องใช้การเจรจาด้วยสันติวิธี และรักษาสัมพันธภาพระหว่างประเทศ รวมทั้งจะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงที่ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกัน แต่ที่ผ่านมาประเทศไทยเพื่อนบ้านมักไม่เคารพต่อข้อตกลงที่กำหนดไว้ ดังเช่น กรณีการละเมิดข้อตกลงที่ระบุว่าห้ามการดำเนินการใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมตามชายแดน เมื่อมีการละเมิดข้อตกลงดังกล่าวฝ่ายไทยมักจะปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างเคร่งครัดเมื่อประเทศเพื่อนบ้านประท้วงต่อฝ่ายไทย ในขณะที่ฝ่ายประเทศเพื่อนบ้านเมื่อถูกฝ่ายไทยประท้วงในลักษณะเดียวกัน ฝ่ายประเทศเพื่อนบ้านกลับมักไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว

## 4. ปัญหาความหวาดระแวงระหว่างกันและความสัมพันธ์ระดับผู้นำ

การขาดความจริงใจในการร่วมมือแก้ปัญหาเขตแดนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านยังคงมีความหวาดระแวง เกรงว่าฝ่ายไทยจะเอเปรี้ยบ จึงทำให้ในการเจรจาประเทศเพื่อนบ้านมักมุ่งรักษาประโยชน์สูงสุดไว้ก่อน (Maximum Claim) ดังนั้นการกำหนดท่าทีในการเจรจาของประเทศเพื่อนบ้าน ระดับเทคนิคจึงมักถูกซึ่นจำกัดด้วยนโยบายทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายกฎหมายอยู่เสมอ เป็นไปในลักษณะการสั่งการจากเบื้องบน จึงทำให้เจ้าหน้าที่เทคนิคซึ่งเป็นกลไกในระดับล่างที่จะต้องพิสูจน์ทราบและแก้ปัญหาเขตแดนทางเทคนิคที่เป็นวิทยาศาสตร์ไม่สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้โดยอิสระ ความสัมพันธ์ส่วนตัวระดับผู้นำจะช่วยทำให้การเจรจาจ่ายขึ้น และประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ไม่ได้มายความว่าจะประสบผลสำเร็จในทุกปัญหา เช่นสมมติว่าถ้าให้ฝ่ายไทยยอมยกบ้านรั่วเกล้าให้ลาว หรือให้ฝ่ายกัมพูชายอมยกปราสาทพระวิหารให้ไทยคงไม่มีผู้นำคนใดกล้าที่จะกล้าตัดสินใจดำเนินการดังกล่าวเพื่อรักษาสัมพันธภาพที่แน่นแฟ้นส่วนตัว

## 5. บุคลากรที่รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาเขตแดนขาดความต่อเนื่อง

การเปลี่ยนตัวบุคลากรที่รับผิดชอบในการเจรจาและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านเขตแดนบ่อยครั้งมากเกินไปโดยที่ยังมิได้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องปัญหาเขตแดนอย่างล่องแท้ นอกจากจะทำให้การ

แก้ปัญหาเขตแดนต้องหยุดชะงักหรือล่าช้าแล้วยังอาจตกเป็นเมืองล่างในการเจรจาต่อคู่เจรจาที่มีประสบการณ์หนึ่งกว่าแล้วยังอาจเพลี่ยงพล้ำทำให้สูญเสียดินแดนได้

#### 6. การแก้ปัญหาเขตแดนจำเป็นต้องดำเนินการร่วมกันทั้งสองฝ่าย

การแก้ปัญหาเขตแดนระหว่างประเทศไทยจำเป็นจะต้องดำเนินการร่วมกัน ไม่สามารถกระทำเพียงฝ่ายเดียวได้ แม้แต่การซ้อมแข่งหลักเขตแดนซึ่งอาจเกิดการทำรุด สูญหาย หรือถูกทำลายให้กลับอยู่ในสภาพเดิม ทั้งสองฝ่ายจำเป็นจะต้องดำเนินการร่วมกัน ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดขัดข้องไม่สามารถมาสำรวจร่วมกันได้ ปัญหาก็จะต้องค้างอยู่ย่างนั้น ฝ่ายไทยไม่สามารถดำเนินการเพียงฝ่ายเดียวได้ เพราะจะไม่มีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย

#### การแก้ปัญหาเขตแดน

การแก้ปัญหาเขตแดนจำเป็นต้องแก้ปัญหาสิ่งที่ทำให้เกิดความล่าช้าทั้งหมดตามที่กล่าวมา ซึ่งเป็นเพียงปัจจัยบางส่วนเท่านั้น รวมทั้งต้องอาศัยหลักการใดหลักการหนึ่งหรือประกอบกันหลายหลักการ ดังต่อไปนี้

1. หลักนิยมในการกำหนดแนวพรมแดนตามหลักเกณฑ์และข้อกำหนดของกฎหมายระหว่างประเทศที่ยอมรับกันเป็นสากล ดังเช่น การใช้สันปันน้ำเป็นเขตแดนในบริเวณที่เป็นภูเขาสูง หรือการใช้ร่องน้ำลึกเป็นเขตแดนในบริเวณแม่น้ำระหว่างประเทศ เป็นต้น

2. สภาพข้อเท็จจริงในภูมิประเทศ ณ บริเวณที่หยิบยกขึ้นมาเจรจา

3. ข้อตกลงหรือกติกาที่เป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของทั้งสองฝ่าย ดังเช่นการใช้วิธีการแลกเปลี่ยนพื้นที่โดยมีจำนวนเนื้อที่และหรือคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมที่เท่าเทียมกันและไม่มีฝ่ายใดได้เปรียบเสียเปรียบกัน (no gain – no loss) หรือการใช้สันตրวงในการกำหนดเขตแดนในบริเวณที่สันปันน้ำถูกทำลาย หรือใช้เค้าโครงเดิมของสันปันน้ำที่เหลืออยู่ เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่าต่างฝ่ายต่างก็ได้ประโยชน์ (Win-Win) ร่วมกันและเป็นธรรม

4. การพิสูจน์ทราบความถูกต้องของการปักปันเขตแดนที่ได้ทำกันไว้ในอดีต เช่นในบางจุดข้าหลวงปักปันเขตแดนของทั้งสองฝ่ายได้ปักหลักเขตแดนไว้ในตำแหน่งไม่ถูกต้อง เช่นอยู่นอกแนวสันปันน้ำโดยไม่เจตนา เป็นต้น

5. การเจรจาโดยใช้หลักการประนีประนอม (Compromise) ต่อรองกันในกรณีที่มิได้มีข้อตกลงเกี่ยวกับสนธิสัญญา หรือแผนที่แนบท้ายที่แสดงบริเวณที่หยิบยกขึ้นมาเจรจาอย่างแน่ชัด หรือการเจรจาต่อรองโดยนำปัญหาทั้งหมดมาพิจารณาร่วมกันเป็นองค์รวม (Package)

6. ต้องมีความจริงใจต่อกันและปล่อยให้การพิสูจน์ทราบแนวเขตแดนเป็นเรื่องข้อเท็จจริงทางเทคนิคซึ่งถือเป็นวิทยาศาสตร์ที่ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือกติกาสากล โดยปราศจากการซึ่นนำทั้งจากฝ่ายการเมืองและฝ่ายกฎหมาย

7. ฝ่ายเดียวกันต้องมีเอกสาร หรือมีจุดยืนไปในทิศทางเดียวกัน หากฝ่ายเดียวกันไม่มีเอกสารการเจรจาอาจไม่ประสบผลสำเร็จ หรือไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และไม่ควรเปลี่ยนตัวบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องงานเขตแดนบ่อยเกินไปเมื่อบุคลากรรุ่นใหม่ยังไม่พร้อม

8. บางกรณีไม่ควรทำตัวเป็นสุภาพบุรุษมากเกินไป ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านไม่เคารพติกาสา葛กีกรรมมีกุศโลภายในลักษณะเดียวกัน ซึ่งมิใช่เพื่อต้องการเอาเปรียบแต่เพื่อต้องการแก้ปัญหาให้มาพบกันตรงๆดึงกล่างที่มีความยุติธรรม

9. การตั้งกลไกในการแก้ปัญหาเขตแดนต้องคำนึงถึงความพอดีหรือจำนวนที่เหมาะสม เพราะเวลาไม่ปัญหาเกิดขึ้นมากมีการตั้งกลไกในการแก้ปัญหาหลายคณะซึ่งข้อนحنขาดความมีเอกสาร ในขณะที่บางกรณีกลไกที่ตั้งขึ้นก็มิได้คำนึงถึงฝ่ายท้องถิ่นที่รับผิดชอบในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนรับผิดชอบด้วย

10. การที่ทั้งสองฝ่ายยอมรับหลักการและผลการพิสูจน์ทราบข้อเท็จจริงตามที่ได้กำหนดไว้ โดยมีการดำเนินการร่วมกันอย่างจริงใจและนำผลการพิสูจน์ทราบทั้งหมดดังกล่าวมาเป็นพื้นฐานในการแก้ไขปัญหาให้เป็นที่ยุติธรรมกว่ากัน มิฉะนั้นอาจต้องไปลงเบยกันที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศหรือศาลโลกซึ่งน่าจะเป็นทางเลือกสุดท้ายของทั้งสองฝ่าย เพราะนอกจากจะเสียเวลาค่าใช้จ่ายสูงและกระทบต่อจิตใจของประชาชนในชาติแล้ว ยังมิอาจทราบผลได้แน่ชัดว่าฝ่ายใดจะเป็นฝ่ายชนะกันแน่ !

---

## เขตแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน : ประเด็นและปัญหา

### หลักการและเหตุผล

แนวเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านทั้ง 4 ด้าน มีความยาวประมาณ 5,656 กิโลเมตร โดยติดต่อกับด้านกัมพูชา 798 กิโลเมตร ด้านลาว 1,810 กิโลเมตร ด้านพม่า 2,401 กิโลเมตร และด้านมาเลเซีย 647 กิโลเมตร

ในยุคคล่าอาณานิคมของชาติมหาอำนาจในอดีตได้มีสนธิสัญญาว่าด้วยเรื่องเขตแดนผูกพันไว้กับประเทศไทยเพื่อนบ้านมาเป็นเวลากว่า 100 ปี แต่ก็ไม่มีสนธิสัญญាលบันโดยเด็ดที่ประเทศไทยได้ทำไว้กับประเทศเพื่อนบ้านโดยตรง ทุกด้านล้วนทำผ่านชาติมหาอำนาจนั้นทั้งสิ้น กล่าวคือด้านพม่าและมาเลเซียทำกับประเทศไทยอังกฤษ ด้านลาวและกัมพูชาทำกับประเทศไทยฝรั่งเศส ดังนั้นในเรื่องการแบ่งดินแดนหรือการกำหนดเส้นเขตแดนในสมัยนั้นฝ่ายไทยจึงตกอยู่ในสภาพเสี่ยงเปรียบคู่สัญญา กรณีกำหนดเส้นเขตแดนในแม่น้ำโขง ตามอนุสัญญาลงวันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ.1926 ที่ให้ใช้ร่องน้ำชิดฝั่งไทย ทำให้เกาะจำานวนมากตกเป็นของลาว คงเป็นประจักษ์พยานได้เป็นอย่างดี

นอกเหนือจากสนธิสัญญาดังกล่าวแล้ว ยังได้มีการจัดทำหลักฐานทางกฎหมายที่แสดงแนวเขตแดนไว้อีกหลายฉบับ เช่น แผนที่ปักปันเขตแดน บันทึกว่าจางแสดงตำแหน่งหลักเขตแดน บัญชีรายชื่อหมายพิกัด แนวเขตแดนและอื่น ๆ ซึ่งหลักฐานดังกล่าวขาดความชัดเจน ประกอบกับหลักเขตแดนในภูมิประเทศมักตั้งอยู่ห่างกัน เมื่อเวลาผ่านไปสภาพภูมิประเทศเปลี่ยนแปลง หลักเขตแดนเหล่านั้นชำรุด สูญหาย ถูกเคลื่อนย้าย และถูกทำลาย รวมทั้งมีการพัฒนาพื้นที่ตามชายแดนโดยมีการทำลายสันปันน้ำที่ใช้กำหนดแนวเส้นเขตแดนจากทั้งสองฝ่าย จึงเป็นเหตุให้แนวเขตแดนขาดความชัดเจน ต่างฝ่ายต่างอ้างสิทธิ์ว่าดินแดนส่วนนั้นเป็นของตน ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาหลายประการ เช่น การลักลอบเข้าเมือง การค้ายาเสพติด การรุกค้าดินแดนซึ่งกันและกัน นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศเป็นผลให้ต้องปิดจุดผ่านแดน ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง รวมทั้งระบบเศรษฐกิจโดยรวม และการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศของทั้งสองฝ่าย

ในเชิงยุทธศาสตร์เป็นการยากที่แต่ละประเทศจะใช้กำลังทหาร หรือกิ่งทหารเข้าวางแผนกำลังเพื่อเฝ้าระวังแนวเขตแดนทางบกและทางทะเลตลอดแนว เนื่องจากต้องใช้บุคลากรจำนวนมากของชาติเป็นจำนวนมหาศาล มากับสนับสนุนจึงไม่คุ้มค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีปัญหาเขตแดนเกิดขึ้นด้วยแล้ว การเข้าไปวางแผนกำลังตามแนวชายแดนในลักษณะเชิงยุทธ์นี้กันย่อมไม่เกิดผลดีต่อทั้งสองฝ่าย เพราะอาจเกิดการกระทบกระแทกกันและขยายตัวไปสู่การใช้กำลังเข้าสู้รบกันได้ในที่สุด

รัฐบาลไทยได้พยายามสร้างความตระหนักรู้ในการแก้ปัญหาเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านโดยสันติวิธีอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด โดยหลังจากการสู้รบกรณีเหตุการณ์บ้านรุ่มเกล้าเมื่อปี พ.ศ.

2531 รัฐบาลได้ตั้งกลไกในรูปคณะกรรมการต่าง ๆ เพื่อเจรจาแก้ไขปัญหาเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในหลายระดับ โดยคำนึงถึงนโยบายของรัฐบาลรวมทั้งสันพันธภาพและความร่วมมือที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้านในหลายมิติ และสิ่งที่คณะกรรมการเหล่านั้นจำเป็นต้องยึดถือเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาเขตแดน ก็คือ สนธิสัญญาและความตกลงต่าง ๆ อย่างเป็นทางการกับประเทศเพื่อนบ้านในอดีต ซึ่งความตกลงดังกล่าวมักมีหลายรูปแบบ ทั้งในรูปสนธิสัญญา (Treaty) อนุสัญญา (Convention) ความตกลง (Agreement) ประกาศ (Declaration) และแผนที่ (Map) รวมทั้งเอกสารทางกฎหมายและหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ถือว่ามีผลผูกพันหรือเป็นพันธกรณีระหว่างรัฐทั้งสองฝ่ายในฐานะผู้สืบทอดที่

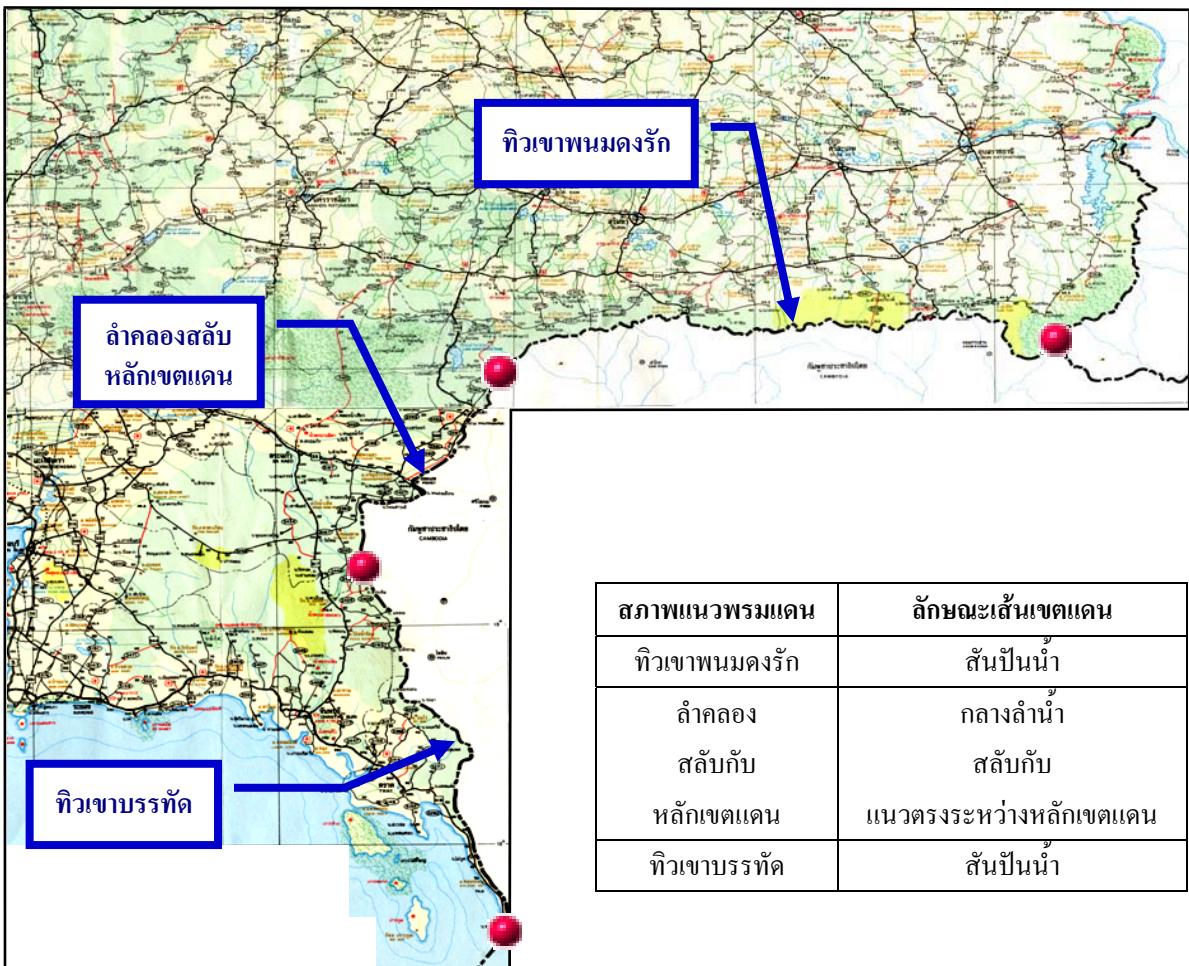
อย่างไรก็ตาม การเจรจาแก้ไขปัญหาเขตแดนของคณะกรรมการเหล่านั้นดูเหมือนไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควร การปักปืนเขตแดนเป็นไปอย่างล่าช้าและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาพื้นที่ตามแนวชายแดนและช่องทางผ่านแดนต่าง ๆ ส่งผลเสียต่อการเจริญเติบโตและความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

เอกสารวิจัยฉบับนี้จะช่วยให้เห็นสาเหตุสำคัญของการเกิดปัญหาเขตแดน ความล่าช้าในการแก้ปัญหาเขตแดนและแนวทางในการแก้ไขปัญหาเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีความเป็นไปได้และได้ผลในระยะยาว ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้การแก้ปัญหาเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศไทยเพื่อนบ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

## สภาพแวดล้อมเด่น

การกำหนดแนวพรมแดนระหว่างไทยกับประเทศไทยเพื่อนบ้านทั้งสี่ด้านส่วนใหญ่ใช้ทิวเขาและลำน้ำตามธรรมชาติเป็นตัวกั้นแนวพรมแดน โดยในส่วนของเขตแดนทางบกจะใช้สันปันน้ำ (watershed) ซึ่งเป็นแนวสันเขากลางที่แบ่งน้ำให้ไหลลงไปยังลุ่มน้ำทั้งสองฝั่งของแนวที่ออก夷เป็นเส้นแบ่งเขตแดน ขณะที่แนวเขตแดนบางช่วงใช้สันเขากลางที่แบ่งน้ำให้ไหลลงไปยังลุ่มน้ำทั้งสองฝั่งของแนวที่ออก夷เป็นเส้นแบ่งเขตแดน ด้านกัมพูชาบางช่วงใช้ลำน้ำ บางช่วงใช้แนวเส้นตรงระหว่างหลักเขตแดนเป็นเส้นเขตแดน สำหรับเขตแดนทางน้ำส่วนใหญ่จะใช้ร่องน้ำลึก (thalweg) เป็นแนวเขตแดนและมีบางช่วงเช่นในแม่น้ำโขงด้านลาวใช้ร่องน้ำลึกซึ่งฝั่งไทยเป็นเขตแดน ด้านน้ำบางช่วงทางด้านพม่าใช้ฝั่งทั้งสองของแม่น้ำเป็นเส้นเขตแดน ด้านมาเลเซียใช้ร่องน้ำลึกปัจจุบันเป็นเส้นเขตแดนซึ่งในปัจจุบันใช้การกำหนดเขตแดนแบบคงที่ (Fixed Boundary) ในแม่น้ำเป็นเส้นเขตแดน

ลักษณะภูมิประเทศที่แนวเขตแดนลากผ่าน หรือลักษณะภูมิประเทศบริเวณแนวพรมแดนของประเทศไทยทั้งสี่ด้านตามหลักภูมิศาสตร์จัดอยู่ในสภาพโครงสร้างภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Continental South East Asia) บริเวณแนวที่ออก夷ต่อนกลางซึ่งอยู่ในเขตภาคสมุทรอินโดจีนและภาคสมุทรลาย ซึ่งประกอบไปด้วยทิวเขาบริเวณที่ราบสูงรัฐฉานของพม่า ทิวเขาทางตะวันตกของไทย และทิวเขาทางสูตรภาคใต้ของไทย จนถึงภูเขาสูดปลายแหลมลาย ซึ่งประกอบไปด้วยทิวเขาตอนนั้งชัยตะนาวศรี พนมดงรัก และสันกาลาคีรี



### ເບຕແດນໄທ – ກົມປູຊາ

ມີຄວາມຍາວທີ່ສິ້ນປະມາມ 798 ກີໂລເມຕຣ ມີທີວາເບານແລະ ລຳນໍາເປັນເສັ້ນກັ້ນພຽມແດນ ບາງໜ່ວງໃຊ້ລຳນໍາບາງໜ່ວງໃຊ້ເສັ້ນຕຽບຮະຫວ່າງຫລັກເຂດແດນເປັນເສັ້ນເບຕແດນ ທີ່ແຈ້ງແນວເບຕແດນໃນອົດຕິໄດ້ມີການປົກຫລັກເຂດແດນໃນກຸນິປະເທດຮ່ວມກັນໄວ້ແລ້ວຈຳນວນ 73 ພັກ ລັກຍອະຂອງເບຕແດນສາມາດແປ່ງອອກໄດ້ເປັນ 3 ຮູ່ແບນ ດັ່ງນີ້

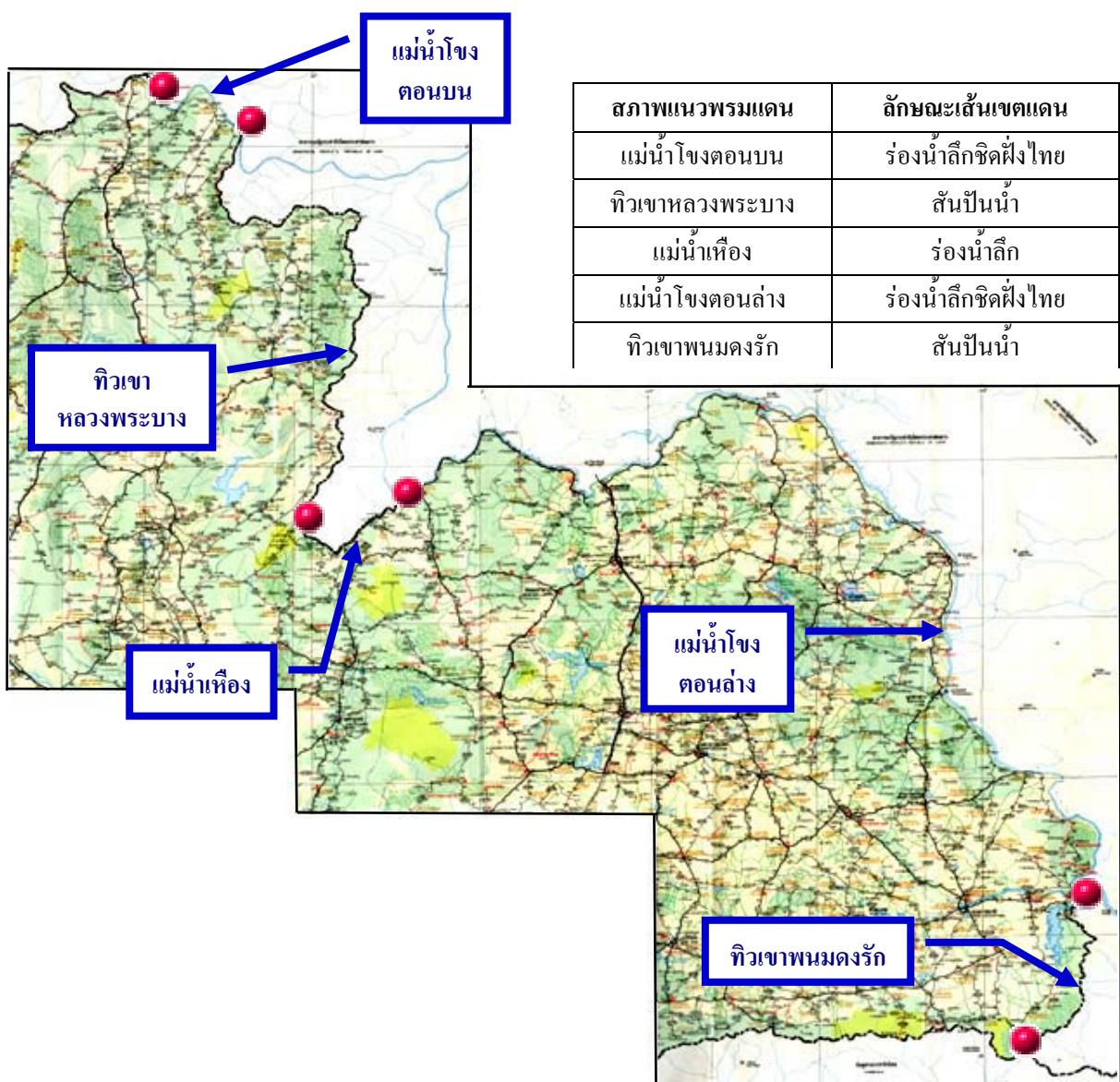
1. ໃຊ້ສັນປັນນໍາເປັນເສັ້ນເບຕແດນໃນບຣິເວັນທີວາພານມົງຮັກ ແລະ ທີວາພານຮັດ ຮະຢະທາງປະມາມ 524 ກີໂລເມຕຣ
2. ໃຊ້ລຳນໍາເປັນແນວເບຕແດນໃນບຣິເວັນຈັງຫວັດສະແກ້ວ ຮະຢະທາງປະມາມ 216 ກີໂລເມຕຣ
3. ໃຊ້ເສັ້ນຕຽບຮະຫວ່າງຫລັກເຂດແດນເປັນເສັ້ນເບຕແດນ ບຣິເວັນຈັງຫວັດສະແກ້ວ ຮະຢະທາງປະມາມ 58 ກີໂລເມຕຣ

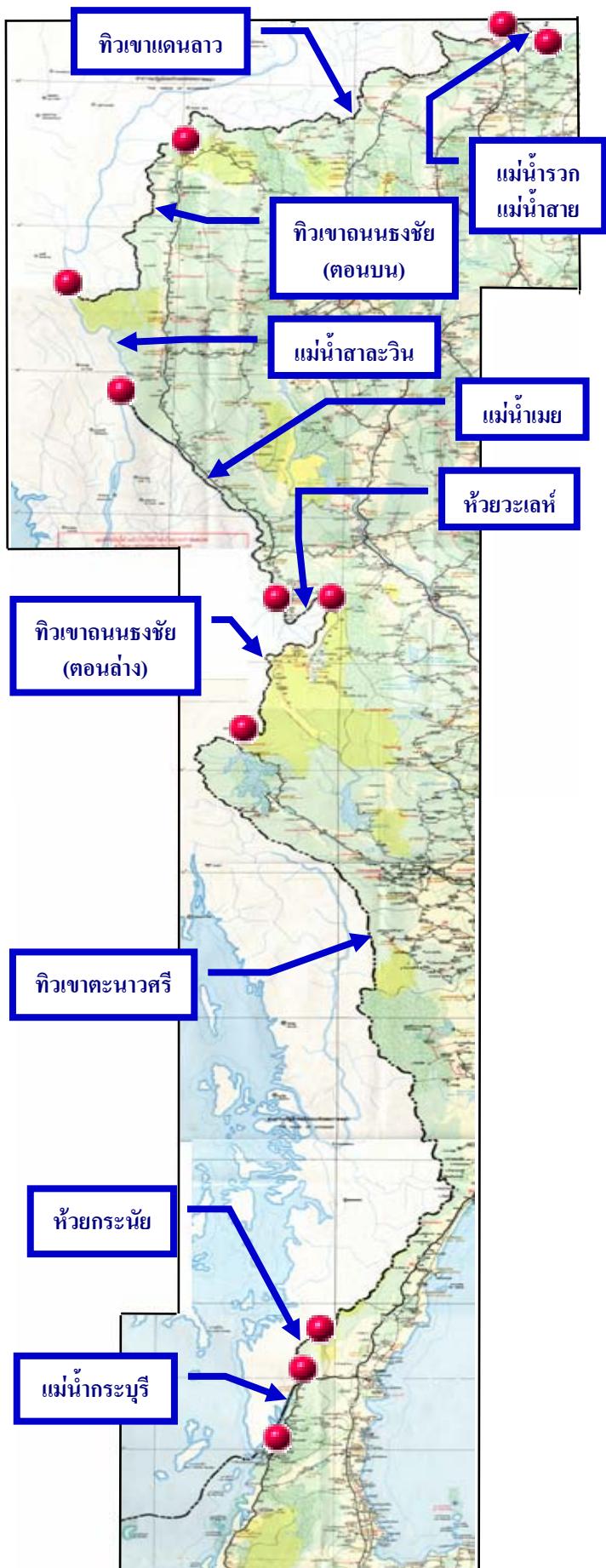
### ເບຕແດນໄທ – ລາວ

ເບຕແດນຮະຫວ່າງປະເທດໄທກັບລາວນັບຈຸດຮ່ວມພຽມແດນ 3 ປະເທດ ຄື່ອ ໄທຍ ພມ່າ ແລະ ລາວ ຕັ້ງແຕ່ທາງດ້ານທີ່ສະເໜີຂອງໄທຢັນຄຶງຈຸດຮ່ວມພຽມແດນ 3 ປະເທດ ໄທຍ ກົມປູຊາ ແລະ ລາວ ຖາງຕະວັນອອກເຈີ້ງເໜືອຂອງປະເທດໄທມີຄວາມຍາວປະມາມ 1,810 ກີໂລເມຕຣ ໃນຈຳນວນນີ້ເປັນສ່ວນທີ່ທອດໄປ

ตามลำน้ำขาวประมาณ 1,108 กิโลเมตร คือ ในแม่น้ำโขง และในแม่น้ำเหลือง ลักษณะของเขตแดนสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1. ใช้ร่องน้ำลึกชิดฝั่งไทยบริเวณแม่น้ำโขงตอนบนเป็นเส้นเขตแดน ระยะทางประมาณ 97 กิโลเมตร
2. ใช้สันปันน้ำเป็นเส้นเขตแดนในบริเวณทิวเขาหลวงพระบาง และทิวเขานมดงรัก ระยะทางประมาณ 702 กิโลเมตร
3. ใช้ร่องน้ำลึก (Thalweg) และแผนผังสังเขปแสดงการแบ่งเขตแดนในแม่น้ำโขง (Tracé de la Frontière Franco-Siamoise du Mékong) ซึ่งจัดพิมพ์เมื่อปี ค.ศ.1931 เป็นเส้นเขตแดนในแม่น้ำโขง ระยะทางประมาณ 955 กิโลเมตร โดยในบริเวณที่ร่องน้ำแยกเป็นหลายสาย เพราะมีเกาะ ให้ใช้ร่องน้ำที่ชิดฝั่งไทยเป็นเส้นเขตแดน ยกเว้นเกาะและตอน 8 แห่ง ที่ระบุไว้ในอนุสัญญาสยาม – ฝรั่งเศส ฉบับลงวันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ.1926 ที่กำหนดให้เป็นของไทย
4. ใช้ร่องน้ำลึกเป็นเส้นเขตแดนในแม่น้ำเหลือง ระยะทางประมาณ 153 กิโลเมตร





สภาพแหน่งพร้อมแดน	ลักษณะเส้นเขตแดน
แม่น้ำรวก	เส้นเขตแดนคงที่
แม่น้ำสาย	เส้นเขตแดนคงที่
ทิวเขาแคนลาว	สันเข้า
ทิวเขาตอนนัชชัย (ตอนบน)	สันเข้า
แม่น้ำสาละวิน	ฝั่งทึ่งสองของแม่น้ำ
แม่น้ำเมย	ฝั่งทึ่งสองของแม่น้ำ
ห้วยวงเหล็ก	ฝั่งทึ่งสองของลำห้วย
ทิวเขาตอนล่าง	สันปันน้ำ, เส้นตรง
ทิวเขาตะนาวศรี	สันปันน้ำ
ห้วยกระนัย	ร่องน้ำลึก
แม่น้ำกระบุรี	ฝั่งทึ่งสองของแม่น้ำ

### เขตแดนไทย – พม่า

มีความยาวทั้งสิ้น 2,401 กิโลเมตร เริ่มจากจุดร่วมพร้อมแดน 3 ประเทศไทย พม่า และลาว ทางเหนือสุดของประเทศไทย โดยเป็นแม่น้ำและทิวเขาทอคลงทางใต้สู่ชายฝั่งด้านตะวันตกของแหลมมลายู แนวพร้อมแดนส่วนมากทอดไปตามยอดเขา รวมทั้งแนวสันปันน้ำ และร่องน้ำลึกของแม่น้ำสายต่าง ๆ ซึ่งในอดีตทึ่งสองฝ่ายได้มีการปักปันเขตแดนร่วมกันไว้แล้ว โดยมีการปักหลักเขตแดนเฉพาะภาคเหนือของไทยจำนวน 21 หลัก ลักษณะของเขตแดนสามารถแบ่งออกได้เป็น 6 รูปแบบดังนี้

- ใช้เขตแดนแบบคงที่ (Fixed Boundary) เป็นเส้นเขตแดนในบริเวณแม่น้ำสายและแม่น้ำรวก ระยะทาง

ประมาณ 59 กิโลเมตร (ดำเนินการร่วมกับพม่าเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ.2534 (ค.ศ.1991) และให้สัตยาบัน (Ratify) ร่วมกันเรียบร้อยแล้วเมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ.2535 (ค.ศ.1992)

2. ใช้สันเข้าเป็นเส้นเขตแดนในบริเวณทิวเขาแคนลาว และทิวเขาตอนธงชัย ระยะทางประมาณ 632 กิโลเมตร

3. ใช้ฝั่งของแม่น้ำเป็นเส้นเขตแดนในแม่น้ำสาละวิน แม่น้ำเมย หัวยะเล่ห์ และบริเวณช่วงปลายแม่น้ำของแม่น้ำกระนูรี ระยะทางประมาณ 565.5 กิโลเมตร

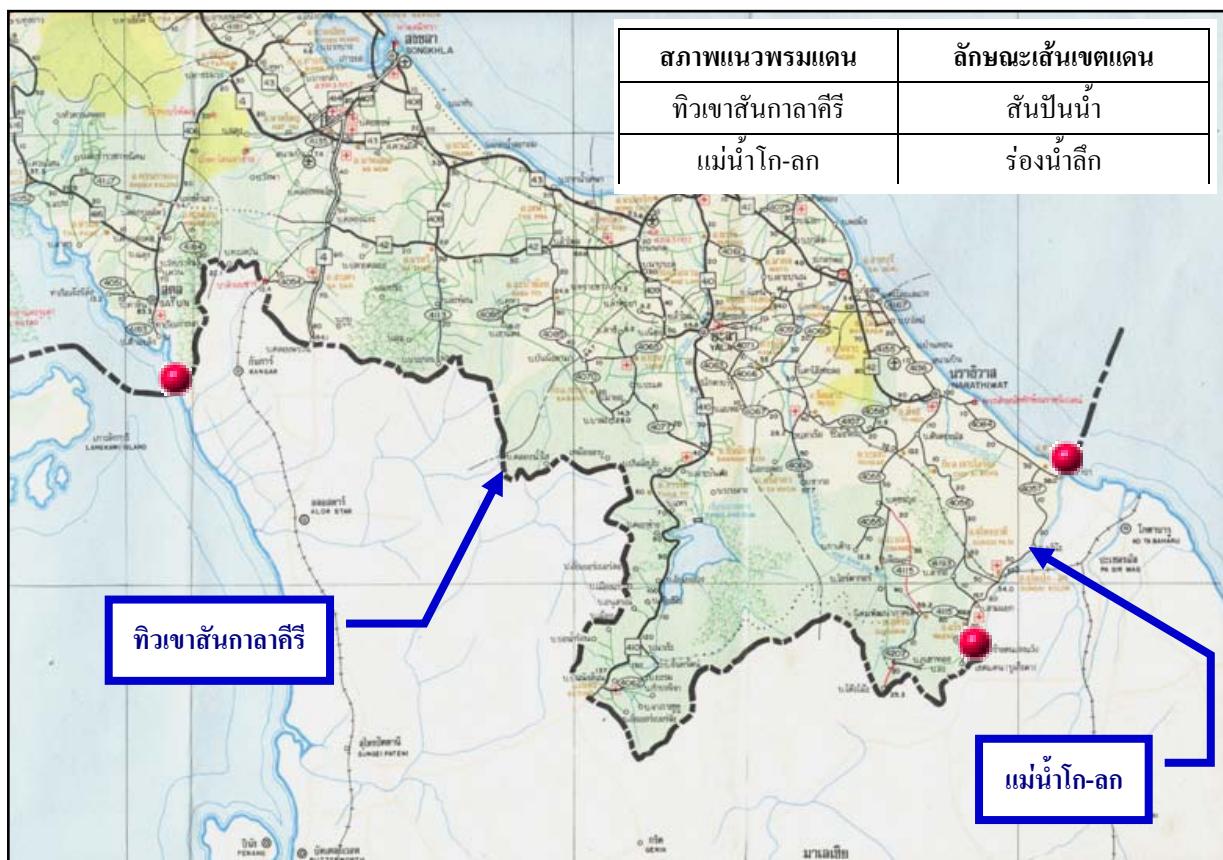
4. ใช้สันปันน้ำเป็นเส้นเขตแดนในบริเวณทิวเขาตะนาวศรี ระยะทางประมาณ 992 กิโลเมตร

5. ใช้เส้นตรงเป็นเส้นเขตแดนบริเวณทิวเขาตอนธงชัย (เฉพาะบางส่วนในเขตจังหวัดตาก และจังหวัดกาญจนบุรี) ระยะทางประมาณ 63 กิโลเมตร

6. ใช้ร่องน้ำลึกเป็นเส้นเขตแดนในบริเวณห้วยกระนัย (ช่วงด้านปลายของแม่น้ำกระนูรี) ระยะทางประมาณ 89.5 กิโลเมตร (ช่วงปลายของแม่น้ำกระนูรีใช้ฝั่งของแม่น้ำเป็นเส้นเขตแดน)

#### เขตแดนไทย – มาเลเซีย

มีความยาวทั้งสิ้น 647 กิโลเมตร มีทิวเขาและลำน้ำเป็นเส้นกั้นพร้อมแดน สภาพแนวพรอมแดนระหว่างไทย–มาเลเซีย สามารถถูกล่าwers แยกออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรกเป็นเขตแดนทางบกจากชายฝั่งทะเลอันดามันทางทิศตะวันตกในเขตจังหวัดสตูล ไปยังทิศตะวันออกด้านอ่าวไทย โดยเขตแดนทางบกจะไปสิ้นสุดที่



หลักเขตแดนที่ 72 ซึ่งเป็นหลักเขตแดนหลักสุดท้ายของเขตแดนทางบก และในช่วงที่ 2 เป็นเส้นเขตแดนทางน้ำ เริ่มจากหลักเขตแดนที่ 72 ไปตามลำน้ำโข-ลอกจนถึงบริเวณปากแม่น้ำโข-ลอก ในเขตจังหวัดนราธิวาส แนวเขตแดนส่วนใหญ่ได้มีการปักหลักเขตแดนในภูมิประเทศร่วมกันไว้แล้วจำนวน 109 หลัก ลักษณะของเขตแดนสามารถแบ่งออกได้เพียง 2 รูปแบบ ดังนี้

- ใช้สันปันน้ำเป็นเส้นเขตแดนในบริเวณทิวเขาสันกาลาคีรี ระยะทางประมาณ 552 กิโลเมตร
  - ใช้ร่องน้ำลึกเป็นเส้นเขตแดนในบริเวณแม่น้ำโ哥-ลอก ระยะทางประมาณ 95 กิโลเมตร

ปัญหาเบตเดน

ปัญหาเบตเดนถือเป็นปัญหาที่มีความสำคัญระดับชาติและเป็นปัญหาละเอียดอ่อน มีความสัมับซับซ้อนที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ ทั้งนี้เนื่องจากเส้นเขตเดนระหว่างประเทศถือเป็นเครื่องกำหนดเขตการใช้อำนาจธิปไตยของประเทศไทย เป็นตัวแบ่งเขตธิปไตยของรัฐที่อยู่ประชิดกัน ซึ่งได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายระหว่างประเทศให้ทรงไว้ซึ่งความสักดิ์สิทธิ์อันจะล่วงละเมิดหรือรุกล้ำไม่ได้ ดังนั้นเส้นเขตเดนจึงเป็นเครื่องประกันบูรณาภพแห่งดินแดนและความมั่นคงของชาติ ดังนั้น หากมีปัญหาเกี่ยวกับเส้นเขตเดนขึ้นเมื่อใดแล้ว ปัญหานั้น ๆ ย่อมจะต้องกระทบกระเทือนต่ออำนาจธิปไตยและความมั่นคงของประเทศไทย รวมทั้งกระทบไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จากการที่ประเทศไทยมีแนวพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีความยาวมากกว่าห้าพันกิโลเมตร จุดหรือบริเวณที่มีปัญหาเขตแดนจึงมีอยู่หลายแห่งและหลายลักษณะซึ่งบางปัญหาพร้อมที่จะประทุกภายในปัญหาความขัดแย้งในระดับชาติได้ตลอดเวลา ปัญหาเขตแดนที่สำคัญบางปัญหาเป็นปัญหาที่ยังอยู่ในระหว่างการเจรจา โดยจะมีปัญหาเล็กและใหญ่ รวมทั้งความสำคัญของปัญหาแตกต่างกันออกไป

## รูปแบบและลักษณะของปัญหาเขตแดน

ผู้เขียนในฐานะที่เคยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านสำรวจและปักปืนเขตแดนร่วมกับประเทศไทยเพื่อนบ้านมากกว่า ๑๐ ปี และได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในเรื่องงานเขตแดน ทั้งในการประชุม การเจรจาแก้ไขปัญหาเขตแดนระหว่างประเทศไทยทั้งสี่ด้าน รวมทั้งได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเรื่องเขตแดนในประเด็นต่าง ๆ ทำให้พอทราบถึงสาเหตุของปัญหานี้แต่ละด้าน แต่การที่จะหยิบยกตัวอย่างปัญหาเขตแดนในแต่ละด้านมาบรรยายในที่นี้คงใช้เวลาไม่นาน จึงขอหยิบยกเฉพาะรูปแบบและลักษณะพื้นฐานของปัญหาส่วนใหญ่ที่สำคัญมีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยสรุปทั้งสี่ด้าน ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น ๔ กลุ่ม ดังนี้

### ปัญหาการดัดแปลงสภาพภูมิประเทศบริเวณชายแดน

ปัญหาลักษณะนี้โดยส่วนใหญ่จะเกิดจากการเข้ามาพัฒนาพื้นที่ของรายภูรและส่วนราชการที่รับผิดชอบตามแนวชายแดนของทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายประเทศเพื่อนบ้านให้เป็นแหล่งการค้า และเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม หรือมีการเปิดช่องทางผ่านแดน ในกรณีที่เป็นเขตแดนทางบก สภาภูมิประเทศมักกลูกดดับเบิลในบริเวณช่องทางผ่านแดนเพื่อทำถนน และมีการก่อสร้างที่อยู่อาศัย หรืออาคารร้านค้าของรายภูร

ในบริเวณแนวพรมแดน ทำให้สันปันน้ำที่ใช้เป็นเส้นกั้นพรมแดนในภูมิประเทศถูกทำลาย และเปลี่ยนแปลงไปจนทำให้ไม่สามารถหาแนวสันปันน้ำดังเดิมได้ ในบางครั้งรายภูรของแม่น้ำฝ่ายมีการปลูกสร้างอาคารถาวรและบุกรุกเข้าไปทำการทำลายในเขตของอิฐประทศหนึ่งจนกลายเป็นปัญหาการรุกล้ำดินแดน สำหรับเขตแดนทางน้ำจะเกิดจากการทำให้สภาพลำน้ำและคลื่นที่ใช้เป็นเขตแดนเปลี่ยนแปลงไป ดังเช่น การถอนคลื่นเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามแนวลำน้ำเพื่อก่อสร้างอาคารหรือสะพาน เป็นต้น

### **ปัญหาสภาพภูมิประเทศจริงไม่สอดคล้องกับหลักฐานทางกฎหมายในอดีต**

ปัญหาลักษณะนี้เกิดจากการนำหลักฐานในอดีตซึ่งจัดทำขึ้นระหว่างสยามกับจังกฤษและฝรั่งเศส ดังเช่น แผนที่คณะกรรมการปักปันเขตแดนที่มีมาตราส่วนเล็ก บัญชีที่หมายพิกัด หรือบันทึกว่า (Proces Verbal) ที่แสดงที่ตั้งของหลักเขตแดนโดยไม่มีการระบุค่าพิกัดของแต่ละหลักมาใช้กำหนดเขตแดนในภูมิประเทศ โดยปรากฏว่าแนวสันปันน้ำซึ่งใช้เป็นเส้นเขตแดนในภูมิประเทศจริงมีความแตกต่างกันกับตำแหน่งที่แสดงไว้ในหลักฐานแผนที่ปักปันฯ หรือบันทึกว่า อาทิเช่น เส้นเขตแดนที่ปรากฏบนแผนที่ปักปันฯ ลากผ่านยอดเขา แต่สันปันน้ำในภูมิประเทศจริงกลับไม่ผ่านยอดเขา โดยแนวสันปันน้ำอยู่ลึกล้ำไปในดินแดนของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น

### **ปัญหาการอ้างแนวสันปันน้ำในภูมิประเทศต่างแนวกัน**

ปัญหานอกภูมิประเทศนี้ หมายถึง การที่แต่ละฝ่ายอ้างแนวเส้นเขตแดนผ่านสันปันน้ำในภูมิประเทศคนละแนวกัน อันมีสาเหตุมาจากการที่แต่ละฝ่ายวิเคราะห์จากเส้นเขตแดนที่ปรากฏในหลักฐานทางกฎหมายในอดีต ดังเช่น แผนที่คณะกรรมการปักปันฯ หรือบันทึกว่า ผ่านภูมิประเทศต่างกัน ประกอบกับในบางกรณี บริเวณที่พิจารณาขึ้นมีการตัดแปลงสภาพภูมิประเทศจากการกระทำการทั้งสองฝ่าย ทำให้การแก้ปัญหามีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

### **ปัญหาอื่นๆ**

เป็นปัญหาที่ไม่เข้าทั้ง 3 ประเภทที่กล่าวมาแล้ว บางภูมิเป็นปัญหานவลชนซึ่งเกิดจากรายภูรในพื้นที่ชายแดนคัดค้านการจัดทำหลักเขตแดนตามบริเวณแนวชายแดนอันเกิดจากความรู้สึกห่วงเห็นดิน ว่าการจัดทำหลักเขตแดนอาจจะทำให้ฝ่ายไทยเสียเปรียบ เนื่องจากแนวเขตแดนที่เจ้าหน้าที่สำรวจฯ กำหนด ตามหลักฐานทางกฎหมายของทั้งสองฝ่ายในอดีต ไม่ตรงกับหลักฐานและความเชื่อถือของรายภูรในอดีต จึงไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการกำหนดแนวเขตแดน และไม่ยอมให้มีการสร้างหลักเขตแดนในบริเวณนั้น ทำให้การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนในบริเวณที่กำลังดำเนินการอยู่หยุดชะงักลง

นอกจากนี้บางปัญหาเป็นปัญหาลักษณะภูมิประเทศยกแก่การพิสูจน์ทราบแนวสันปันน้ำที่ถูกต้อง เช่น พื้นที่ที่เป็นหน้าผาสูงชัน เป็นพลาญหิน มีแนวสันปันน้ำที่ไม่ชัดเจนหรือแยกออกเป็นสองแนว ทำให้ยากต่อการกำหนดที่ตั้งหลักเขตแดน ปัญหาแห่งน้ำเปลี่ยนทางเดิน หรือปัญหาแต่ละฝ่ายอ้างแนวเส้นเขตแดนต่างกันอันเนื่องมาจากทั้งสองฝ่ายยึดถือแผนที่คุณลักษณะทำให้กำลังของแต่ละฝ่ายต้องเผชิญหน้ากันในพื้นที่ เป็นต้น

## การแก้ไขปัญหาเขตแดน

### ทำไม่ได้ยกเลิกสัญญาที่ทำให้ไทยเสียเบรียบ

โดยเหตุในข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ของการทำสัญญากำหนดเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีขึ้นจำนวนหลายฉบับนั้น ถ้าจะพิจารณาให้ลึกซึ้งลงไปถึงเบื้องหลังแห่งการทำความตกลงเพื่อให้ได้มาซึ่งหนังสือสัญญาทุกฉบับที่มีผลต่อการทำหนังเด่นของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านแล้ว ก็คงไม่มีผู้ใดกล้าปฏิเสธว่ามิได้มีการใช้อิทธิพลบีบบังคับให้ประเทศไทยต้องยอมทำความตกลงด้วยทุกครั้งไปไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม โดยข้อเท็จจริงดังกล่าวก่อให้เกิดประเด็นปัญหาทางกฎหมายว่าประเทศไทยจะอาศัยอ้างเหตุดังกล่าวมากเลิกหรือถอนตัวจากสนธิสัญญาที่เกิดจากการใช้อิทธิพลบีบบังคับนั้นได้หรือไม่ เนื่องจากการทำความตกลงดังกล่าวนั้นได้กระทำขึ้นบนมูลฐานแห่งความเอร็ดเออบรีบและการใช้อิทธิพลในทางการเมืองและการทหาร อันเป็นปัจจัยที่นำมาซึ่งความอยุติธรรมที่ฝ่ายหนึ่งได้รับตามข้อตกลงนั้น ๆ ถึงแม่กฎหมายที่อันเป็นหลักกฎหมายของกฎหมายระหว่างประเทศจะยืนยันถึงการเฉพาะในความผูกพันของหนังสือสัญญากำหนดแนวพรมแดนจากการทำความตกลงระหว่างประเทศนั้นก็น่าจะนำส่วนที่เกี่ยวกับความตกลงมหาวิเคราะห์และวิจารณ์ได้ว่ายังคงมีผลผูกพันจริงหรือไม่

ในความเป็นจริงแล้วการยกเลิกสัญญาเกี่ยวกับเขตแดนไม่สามารถดำเนินการได้โดยลำพังแม้ว่าการทำความตกลงดังกล่าวจะเป็นการทำในลักษณะบังคับก็ตาม เนื่องจากการทำสนธิสัญญากำหนดเขตแดนระหว่างรัฐต่าง ๆ ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศนั้น นอกจากจะก่อให้เกิดพันธกรณีทางกฎหมายระหว่างรัฐให้ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว สนธิสัญญาเขตแดนดังกล่าวยังเป็นหนังสือสัญญาที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว กล่าวคือ ก่อให้เกิดผลผูกพันที่มีลักษณะถาวร มีความแน่นอนและตายตัวเหนืออุดินแดนนั้น เพื่อให้รัฐถึงขอบเขตที่แน่นชัดในการใช้อำนาจอธิปไตยของประเทศเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้กำลังรุกรานดินแดนของประเทศอื่น และเพื่อการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ แม้ว่าภายหลังต่อมาจะเกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสภาพของรัฐ เช่น การสืบทอดธุสืบของรัฐอันเนื่องจากการได้รับเอกสาร หรือเกิดรัฐใหม่ขึ้นก็ตาม โดยให้ประเทศไทยคู่สัญญาต้องยึดถือและปฏิบัติตามดังกล่าว ได้มีการทำความตกลงและแก้ไขกันใหม่ ขณะเดียวกันประเทศไทยก็ได้ทำการเอกสารต่อพันธกรณีตามความตกลงกำหนดเขตแดนดังกล่าว และยึดถือเส้นเขตแดนระหว่างกันให้เป็นไปตามที่ได้สำรวจและปักปันกันไว้แล้วในอดีตมาโดยตลอด

### นโยบายของไทยในเรื่องเขตแดน

ในปัจจุบันประเทศไทยถือว่านโยบายเรื่องเขตแดนเป็นนโยบายเร่งด่วนที่จะดำเนินการร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อให้ได้มาซึ่งเส้นเขตแดนที่ชัดเจนแน่นอน และเพื่อมิให้ปัญหาเขตแดนถูกกล่าวเป็นปัญหาการเมืองอันอาจจะกระทบความสัมพันธ์ในกรอบกว้างระหว่างกันจึงมีนโยบายที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นเอกเทศ โดยสภากาความมั่นคงแห่งชาติได้กำหนดนโยบายหลักเพื่อให้เป็นกรอบในการแก้ไข

ปัญหาเบตเดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งสี่ด้าน โดยให้ส่วนราชการไทยนำไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติ ระหว่างปี พ.ศ.2542 – 2546 และยังคงยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติอยู่จนถึงในปัจจุบัน นโยบายดังกล่าวนี้จะไม่วางไว้แต่ประเด็นเรื่องของความมั่นคงเท่านั้น เนื่องจากมาเป็นจะต้องตระหนักถึงสัมพันธภาพระหว่างกันทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมด้วย โดยรัฐบาลไทยได้จัดตั้งกลไกใน 3 ระดับ คือระดับห้องอิน ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ เป็นหลักในการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว โดยพยายามไม่ให้เกิดเป็นปัญหาครอบคลุมกับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน และหลีกเลี่ยงการใช้กำลังอาวุธในการแก้ไขปัญหา โดยจะผู้นำในการดำเนินการแก้ไขปัญหาเบตเดนให้เป็นเอกเทศจากปัญหาความสัมพันธ์ ด้านอื่นเพื่อมิให้ถูกกลามจูงเป็นปัญหาทางด้านการเมืองจนไปกระทบกับความสัมพันธ์โดยรวม โดยจะถือว่าปัญหาระดับเบตเดนเป็นเรื่องที่ทั้งสองฝ่ายมีความเห็นแตกต่างกันในเชิงวิชาการ กล่าวคือในด้านกฎหมาย ด้านเทคนิคการสำรวจ และการจัดทำแผนที่เท่านั้น

นโยบายการแก้ไขปัญหาเส้นเบตเดน ได้กำหนดกรอบวัตถุประสงค์เพื่อให้ส่วนราชการนำไปสู่การปฏิบัติมีจำนวนทั้งสิ้น 4 ประการ ดังนี้

### วัตถุประสงค์ที่ 1

เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเส้นเบตเดนลดลงและลดความรุนแรง จึงกำหนดนโยบายให้ส่วนราชการปฏิบัติตามนี้

1. รักษาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสร้างบรรยากาศในการเจรจา และเร่งดำเนินการเจรจาแก้ไขปัญหาเส้นเบตเดนลดลงและลดความรุนแรง จึงกำหนดนโยบายให้ส่วนราชการปฏิบัติตามนี้

2. ใช้กลไกในระดับห้องอินที่แก้ไขปัญหาในระยะแรก ในกรณีที่ไม่สามารถหาข้อสูตรได้ในระดับห้องอินและมีปัญหาเกี่ยวกับหลักฐานทางกฎหมายและหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องให้ยกระดับเจรจาเป็นระดับชาติ โดยใช้กลไกร่วมของรัฐที่ได้จัดตั้งขึ้น

3. ศึกษาค้นคว้าหาหลักฐานทั้งในด้านประวัติศาสตร์และทางกฎหมาย รวมทั้งหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องเบตเดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านไว้ล่วงหน้า

4. ศึกษาข้อมูล ผลประโยชน์ และท่าทีของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านต่อเส้นเบตเดนที่สำคัญในพื้นที่ต่างๆ รวมทั้งข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อนบ้านกับประเทศอื่นๆ เรื่องเส้นเบตเดน

5. ร่วมมือกับประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในการสำรวจกฎหมายประเทศจัดทำหลักอ้างอิงเบตเดน ร่วมบำรุงรักษาและบูรณะหลักเบตเดนร่วมกัน

### วัตถุประสงค์ที่ 2

เพื่อให้การดำเนินการในเรื่องเส้นเบตเดนมีเอกภาพ และสามารถสร้างผลประโยชน์ของชาติไว้ได้โดยชอบธรรม จึงกำหนดนโยบายให้ส่วนราชการปฏิบัติตามนี้

1. กำหนดท่าที่ในการเจรจาปัญหาสืบเนื่องจากแผนตลดแผนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

2. ให้ความรู้และความเข้าใจที่ชัดเจนอย่างค่อเนื่องแก่เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบเกี่ยวกับสืบเนื่องจากแผนรวมทั้งมีการประเมินความคืบหน้าของสถานการณ์อย่างสม่ำเสมอ

3. ให้ส่วนราชการที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสืบเนื่องจากแผนมีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด และมีเอกสารภาพเกี่ยวกับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับสืบเนื่องจากแผน

### วัตถุประสงค์ที่ 3

เพื่อป้องกันรักษาสืบเนื่องจากแผนของไทยและสิทธิประโยชน์ของรายภูมิไทยไว้ จึงกำหนดนโยบายให้ส่วนราชการปฏิบัติตามดังนี้

1. ให้มีการสำรวจพื้นที่บริเวณชายแดนที่อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงในสภาพภูมิประเทศและส่งผลกระทบต่อสืบเนื่องจากแผน ทั้งจากการเปลี่ยนแปลงจากธรรมชาติ และการดัดแปลงสภาพภูมิประเทศ และหากมีการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิประเทศเกิดขึ้นในส่วนราชการในพื้นที่ดำเนินการหารือกับราชการบริหารส่วนกลางก่อน

2. ให้จังหวัดที่มีแม่น้ำเป็นสืบเนื่องจากแผนระหว่างประเทศ โดยความช่วยเหลือสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำการศึกษาและตรวจสอบเป็นประจำ รวมทั้งดำเนินการป้องกันการพังทลายของฝั่งและการเปลี่ยนแปลงทางเดินของลำน้ำ

3. รักษาสิทธิประโยชน์อันชอบธรรมของรายภูมิไทยในพื้นที่ไว้ในกรณีที่รายภูมิได้ทำมาหากินในพื้นที่ที่เป็นปัญหาข้อพิพาท และดำเนินการอย่างเนียบขาดต่อบุคคลที่แสวงประโยชน์ส่วนตัวที่ก่อให้เกิดข้อพิพาทบริเวณชายแดน

### วัตถุประสงค์ที่ 4

เพื่อให้มีการประชาสัมพันธ์ที่เอื้อประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาสืบเนื่องจากแผนและให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและการสนับสนุนการดำเนินการของส่วนราชการ จึงกำหนดนโยบายให้ส่วนราชการปฏิบัติตามดังนี้

1. ให้ความรู้ สร้างจิตสำนึกร่วมกันและทำความเข้าใจกับประชาชนให้ตระหนักรถึงความสำคัญของหลักเขตแดนให้ความร่วมมือ และสนับสนุนแนวทางในการแก้ไขปัญหาสืบเนื่องจากแผนของทางราชการ

2. ให้มีการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์และชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาสืบเนื่องจากแผนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และไม่เกิดข้ออ้อนแกล้งแก้ไขปัญหาสืบเนื่องจากแผน

นอกจากนี้คณะกรรมการได้มีมติในเรื่องเกี่ยวกับสืบเนื่องจากแผนเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ.2542 โดยลงมติว่า “เพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและการปฏิบัติการกิจกรรมในการรักษาความมั่นคงตามชายแดน ให้ส่วนราชการที่รับผิดชอบในการก่อสร้างถนนหรือกระทำการใด ๆ ตามบริเวณชายแดนถือเป็นแนวทางปฏิบัติว่า ในโอกาสต่อไปหากจะมีการก่อสร้างถนนหรือกระทำการใด ๆ ตามบริเวณ

ชายแคน ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อสันปันน้ำและหลักเขตแดน ให้ส่วนราชการที่รับผิดชอบได้ประสานกับกองบัญชาการทหารสูงสุด โดยกรมแผนที่ทหารและกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ เพื่อร่วมกันตรวจสอบข้อมูลให้ชัดเจนก่อนที่จะดำเนินการ ตามที่กระทรวงกลาโหมเสนอเป็นกรณีพิเศษ”

คณะกรรมการได้มีมติเพิ่มเติมเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ.2548 เพื่อเป็นการผ่อนปรนให้ส่วนราชการสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ บริเวณชายแคนได้ กล่าวคือ ให้หน่วยงานของรัฐยังคงปฏิบัติตามมติคณะกรรมการได้มีมติเพิ่มเติม เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ.2542 และมีมติเพิ่มเติมว่า หากพื้นที่ในจุดใดในบริเวณชายแคนที่ จำเป็นต้องปรับปรุงพัฒนาให้เหมาะสม และไม่มีประเด็นข้อโต้แย้งที่จะดำเนินการดังกล่าว ให้ผ่อนผันให้ดำเนินการได้ตามความจำเป็นในแต่ละกรณี

### กลไกการแก้ไขปัญหาเขตแดน

รัฐบาลของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งปัจจุบันมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้พยายามที่จะลดหรือจัดปัญหาเขตแดนด้วยการสำรวจและปักปืนเขตแดนร่วมกันให้แนบทடดนมีความชัดเจน ซึ่งในการดำเนินการสำรวจและปักปืนเขตแดนดังกล่าวจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเคราะห์ความตกลงที่ทั้งสองฝ่ายกำหนดขึ้นร่วมกันและหลักการที่ถือเป็นเกติกาสาเก เนื่องจากประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านอยู่ในประเทศโลก นั่นคือ ต้องการพสนธิสัญญาและความตกลงต่าง ๆ ที่เป็นพันธกรณีสืบมา แต่ในการดำเนินการก็มีข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้เกิดปัญหา อาทิ เช่น ข้อความในสนธิสัญญาขาดความสมบูรณ์ แผนที่ปักปืนมีมาตรฐานเดียวกันไป สภาพภูมิประเทศเปลี่ยนแปลงไปจากการกระทำการของมนุษย์และจากธรรมชาติ และหลักเขตแดนเดิมมีระยะห่าง ชำรุด สูญหาย ลูกทำลาย หรือหายไม่พบ ไม่สามารถกำหนดตำแหน่งที่แน่นอนได้

รัฐบาลไทยได้ตระหนักรถึงปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว จึงได้ตั้งกลไกของรัฐในรูปของคณะกรรมการเขตแดนเพื่อการเจรจาและแก้ไขปัญหาเขตแดนกับประเทศไทยเพื่อนบ้านในหลาย ๆ ระดับ ซึ่งประกอบไปด้วยผู้แทนจากส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นคณะกรรมการหรืออนุกรรมการ โดยมีสภาพความมั่นคงแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักฝ่ายความมั่นคง ทำหน้าที่ควบคุมดูแลการปฏิบัติ โดยจะพิจารณาแก้ไขปัญหาเขตแดนในภาพรวม กำหนดแผนและนโยบายในการเจรจา รวมทั้งความตกลงต่าง ๆ

การพิจารณาแก้ไขปัญหาเขตแดนในภาพรวมของสภาพความมั่นคงแห่งชาติจะมีหน่วยงานให้ข้อมูลหลัก ๆ อよู่ 2 หน่วยงาน คือ กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ มีหน้าที่ให้คำปรึกษา และให้ความเห็นในปัญหาทางด้านกฎหมายระหว่างประเทศ และกรมแผนที่ทหาร กระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นหน่วยงานทางด้านเทคนิคทำหน้าที่สำรวจหาแนวเส้นเขตแดนที่ถูกต้องในภูมิประเทศ โดยจะปฏิบัติภัยได้กรอกรายงานเจรจาของกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย และปฏิบัติตามนโยบายของสภาพความมั่นคงแห่งชาติ และหน่วยงานที่สำคัญอีกหน่วยงานหนึ่ง คือ กระทรวงมหาดไทยที่รับผิดชอบและดูแลพื้นที่ที่มีปัญหาเขตแดน

ในส่วนของการแก้ไขปัญหาเขตแดนของไทยได้ยึดถือนโยบายความมั่นคงแห่งชาติในการแก้ไขปัญหาเส้นเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านของสภาคามมั่นคงแห่งชาติซึ่งได้ระบุถึงวัตถุประสงค์และนโยบายในการแก้ไขปัญหา ให้ส่วนราชการต่าง ๆ ใช้เป็นแนวทางและถือปฏิบัติ โดยนายกรัฐมนตรีได้มอบหมายให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้รับผิดชอบในการเจรจาทำความตกลงกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยสันติวิธี เพื่อให้มีการสำรวจและปักปืนเขตแดนตลอดแนวร่วมกัน ตลอดจนแก้ไขปัญหาเขตแดนที่เกิดขึ้นในระดับน้อยโดยไม่ระบุหมายเลขระหว่างประเทศ โดยมีกรรมแผนที่ทหารเป็นผู้ปฏิบัติทางเทคนิคที่จะกำหนดแนวทางเขตแดนให้มีความชัดเจนด้วยการก่อสร้างหลักเขตแดน และหาคำพิจารณาของหลักเขตแดนเพื่อทำให้แนวทางเขตแดนมีความชัดเจนโดยใช้เทคโนโลยีในการสำรวจและปักปืนเขตแดนที่ทันสมัยและเป็นสากลและเป็นที่ยอมรับของทั้งสองฝ่ายมาช่วยในการแก้ไขปัญหา

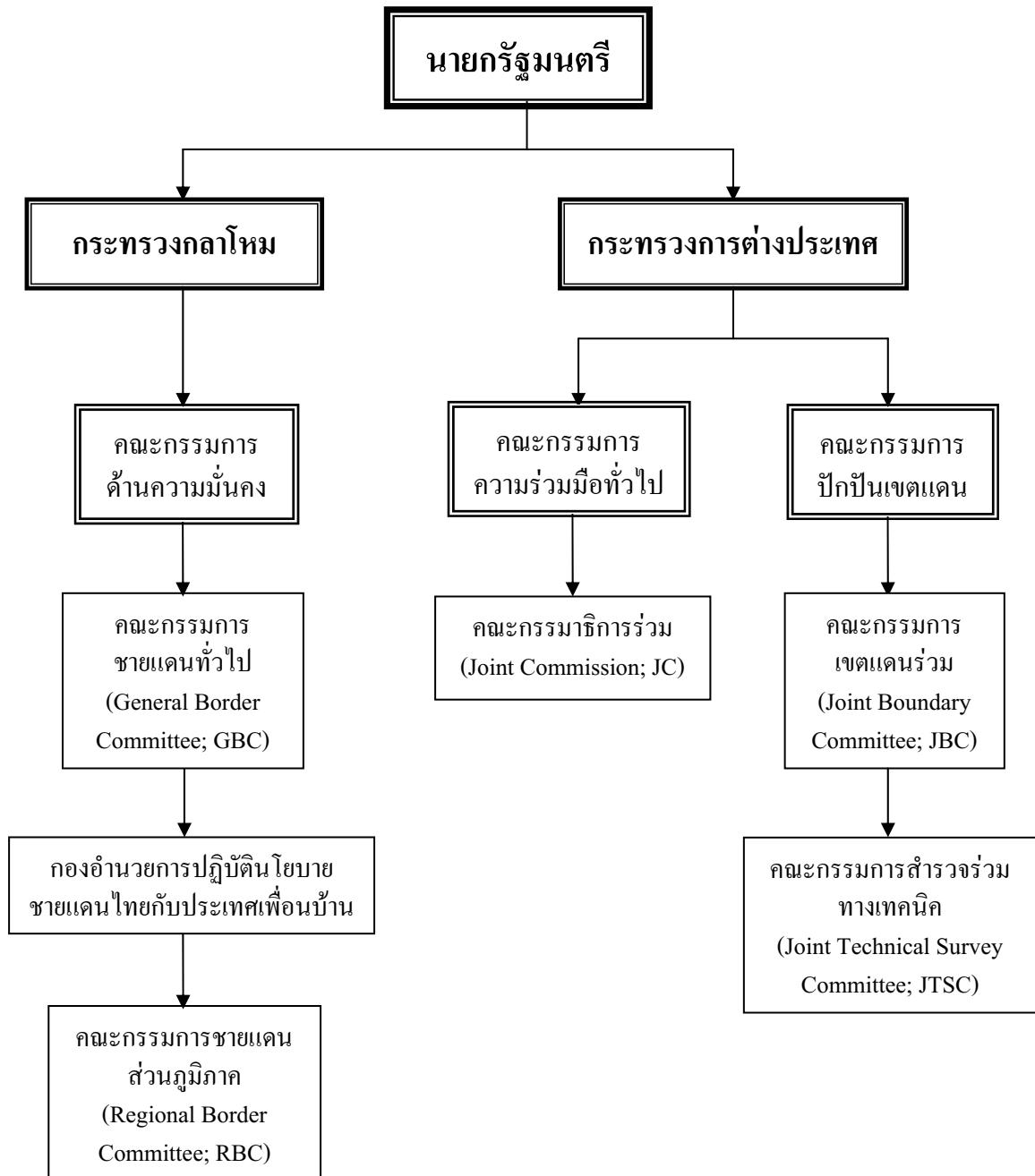
กลไกในการแก้ไขปัญหาเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในแต่ละด้านส่วนใหญ่มีโครงสร้างคล้ายคลึงกัน โดยได้มีการจัดตั้งกลไกในรูปคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับงานเขตแดนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงกลาโหม และกระทรวงการต่างประเทศ โดยเป็นตรงต่อนายกรัฐมนตรีซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะกรรมการด้านความมั่นคง กลุ่มคณะกรรมการด้านความร่วมมือทั่วไป และกลุ่มคณะกรรมการปักปืนเขตแดน ซึ่งในที่นี้จะขอกล่าวถึงเฉพาะกลุ่มคณะกรรมการปักปืนเขตแดนที่มีหน้าที่โดยตรงในการเจรจาและแก้ไขปัญหาเขตแดนเท่านั้น

กลุ่มคณะกรรมการปักปืนเขตแดนส่วนใหญ่จะอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของกระทรวงการต่างประเทศ ยกเว้นด้านมาเลเซียเพียงด้านเดียวที่อยู่ในความรับผิดชอบของกองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม สำหรับคณะกรรมการปักปืนเขตแดนระดับน้อยในส่วนของกระทรวงการต่างประเทศส่วนใหญ่จะเรียกว่า คณะกรรมการธิกิจการเขตแดนร่วม หรือ Joint Boundary Committee หรือ JBC โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ หรือรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธานฝ่ายไทย ในขณะที่คณะกรรมการซึ่งอยู่ในส่วนของกองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม จะเรียกว่า คณะกรรมการจัดทำหลักเขตแดนร่วมระหว่างไทย – มาเลเซีย หรือ Land Boundary Committee หรือ LBC มีผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นประธานฝ่ายไทย มีเสนอธิกิจการทหาร และเจ้ากรรมแผนที่ทหารเป็นรองประธาน

คณะกรรมการชุดนี้ (JBC และ LBC) ถือเป็นคณะกรรมการระดับสูงที่รับผิดชอบและคุ้มครองเรื่องการปักปืนเขตแดนโดยตรง โดยมีอำนาจหน้าที่สำคัญดังนี้

1. กำหนดนโยบาย และเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหาเส้นเขตแดน รวมทั้งพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนตลอดแนว เพื่อให้เป็นไปตามสนธิสัญญา แผนที่ปักปืน และหลักฐานอื่น ๆ ที่ได้ตกลงกันไว้

2. กำหนดพื้นที่ความร่วงด่วนในการสำรวจที่จะมีการปักเขตแดนร่วมกัน และพิจารณาเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจและปักปืนเขตแดนที่ได้กำหนดขึ้น



3. พิจารณาและรับรองแผนแม่บทและข้อกำหนดอ้างหน้าที่ (Terms of Reference : TOR) ใน การสำรวจและปักปืนเขตแดนร่วมกัน

4. แต่งตั้งคณะกรรมการ หรือปรับปรุงคณะกรรมการให้เหมาะสมตามความจำเป็นเพื่อ ช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่

5. จัดทำแผนที่ร่วมเพื่อแสดงเส้นเขตแดนที่ได้ทำการสำรวจและปักปืนเขตแดนเสร็จเรียบร้อยแล้ว

นอกจากคณะกรรมการชุดนี้แล้วยังมีคณะกรรมการในระดับรองลงมาซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการเจรจา ทางเทคนิคเกี่ยวกับการสำรวจและปักปืนเขตแดนรวมทั้งการจัดซื้อสำรวจเพื่อเข้าปฏิบัติงานในภูมิ

ประเทศ โดยจะปฏิบัติตามนโยบายของคณะกรรมการชุดใหญ่ที่ก่อตั้งมาแล้วข้างต้น เรียกว่า คณะกรรมการเทคโนโลยี หรือ Joint Technical Committee หรือ JTC หรือ Joint Technical Sub Commission : JTSC และแต่ละเรื่องในแต่ละด้าน โดยมีเจ้ากรรมแผนที่ทหารเป็นประธานฝ่ายไทย เป็นต้น

ในส่วนรายละเอียดขององค์ประกอบและอำนาจหน้าที่คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับงานเขตแดน โดยรวม ทั้งในส่วนของกระทรวงกลาโหม และกระทรวงการต่างประเทศ มีดังนี้

### ในส่วนของกระทรวงกลาโหม

โดยรวมเป็นการดำเนินการทางทหารเพื่อความมั่นคงของประเทศไทย ซึ่งในแต่ละด้าน มีองค์ประกอบ และอำนาจหน้าที่ ดังนี้

#### 1. ด้านกัมพูชา

1.1 คณะกรรมการชายแดนทั่วไป หรือ General Border Committee (GBC) มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นประธาน และเจ้ากรมยุทธการทหารเป็นเลขานุการ (ปัจจุบันมีเจ้ากรรมกิจการชายแดนทหารเป็นเลขานุการ) มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการกำหนดแนวทาง มาตรการ เกี่ยวกับการส่งเสริมความร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนทั้งสองประเทศ

1.2 คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค หรือ Regional Border Committee (RBC) มีแม่ทัพภาคที่ 1 และแม่ทัพภาคที่ 2 เป็นประธาน และมีเสนาธิการกองทัพภาค เป็นเลขานุการ (แต่ตั้งโดยคณะกรรมการ GBC) มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการกำหนดแนวทางและมาตรการตามนโยบายคณะกรรมการร่วมมีรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดนไทย – กัมพูชา ในแต่ละพื้นที่

1.3 กองอำนวยการปฏิบัตินโยบายชายแดนไทยกับประเทศไทยเพื่อนบ้าน (กอ.นชท.) มีผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นผู้อำนวยการฯ และมีหัวหน้าส่วนราชการและผู้แทนกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ รวมทั้งช่วยการปฏิบัติงานของศูนย์ปฏิบัติการชายแดนไทยกับประเทศไทยเพื่อนบ้านร่วมกับเหล่าทัพและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการอำนวยการ ประสานงาน ควบคุม และกำกับดูแลการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติของไทยต่อพม่า ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย ในส่วนที่เกี่ยวข้อง สถานะปานความมั่นคงตามแนวชายแดน เพื่อให้ประชาชน ชุมชน และพื้นที่ชายแดนไทยกับประเทศไทยเพื่อนบ้านมีความมั่นคงปลอดภัย รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่รัฐบาลมอบหมาย

1.4 คณะกรรมการชิการเขตแดนร่วมไทย – กัมพูชา หรือ Joint Technical Survey Committee (JTSC) มีเจ้ากรรมแผนที่ทหารเป็นประธาน และมีผู้อำนวยการกองเขตแดนระหว่างประเทศเป็นเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการเจรจาเกี่ยวกับการสำรวจและปักปันเขตแดนตามสนธิสัญญา แผนที่ และหลักฐานตามที่ได้ตกลงกัน และปฏิบัติตามนโยบายของคณะกรรมการชิการร่วมฯ Joint Commission (JC)

ที่มีอบทหมายให้ และกำหนดน โยบายและรับผิดชอบงานคณะผู้อำนวยการ โครงการร่วม รวมทั้งเสนอผลการดำเนินงานให้ JC พิจารณา

1.5 คณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดน หรือ Border Peace Keeping Committee (BPKC) มีผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นประธาน หัวหน้าศูนย์อำนวยการร่วม 101 ศูนย์อำนวยการร่วม กองบัญชาการทหารสูงสุด เป็นเลขานุการ (ปัจจุบันมีเจ้ากรมกิจการชายแดนทหารเป็นเลขานุการ) มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการประสานงานและดำเนินงานทั้งปวงเกี่ยวกับการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามแนวชายแดนไทย – กัมพูชา ให้เป็นไปตามนโยบายของผู้บัญชาการทหารสูงสุด ด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพ และได้ผลสมความมุ่งหมายของรัฐบาล

## 2. ด้านลาว

2.1 คณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไป (GBC) ดำเนินการในภาพรวมเหมือนกับ ไทย – กัมพูชา

2.2 คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (RBC) ไม่มีในด้านไทย – ลาว

2.3 กองอำนวยการปฏิบัตินโยบายชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (กอ.นชท.) ดำเนินการในภาพรวมเหมือนกันทั้งสี่ด้าน

2.4 คณะกรรมการเทคโนโลยีคร่าวๆ (JTC) ดำเนินการในภาพรวมเหมือนกับคณะกรรมการ JTSC ด้านกัมพูชา และด้านพม่า

2.5 คณะกรรมการผู้อำนวยการ โครงการร่วม หรือ Co-Project Directors (CPD) มีผู้อำนวยการ โครงการร่วม เป็นประธาน และเจ้าหน้าที่กรรมการแผนที่ทหารเป็นเลขานุการ (แต่ตั้งโดยคณะกรรมการ JTC) มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการทางเทคนิคปักปืนเขตแดนร่วม รวมทั้งด้านการรักษาความปลอดภัยของชุดสำรวจ ส่งกำลังบำรุง การรักษาพยาบาล การอำนวยความสะดวกในการผ่านด่านตรวจคนเข้าเมือง ควบคุม เร่งรัด ตรวจสอบการดำเนินงานระดับแม่กองสนาม (Chief of Field Party : CPF) และชุดสำรวจให้ถูกต้อง แล้วรายงานคณะกรรมการเทคนิคทราบ

## 3. ด้านพม่า

3.1 คณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไป (GBC) ไม่มีในด้าน ไทย – พม่า

3.2 คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (RBC) ดำเนินการในภาพรวมเหมือนกันทั้งสี่ด้าน

3.3 กองอำนวยการปฏิบัตินโยบายชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (กอ.นชท.) ดำเนินการในภาพรวมเหมือนกันทั้งสี่ด้าน

3.4 คณะกรรมการสำรวจร่วมทางเทคนิค (JTSC) ดำเนินการทางเทคนิคในภาพรวมเหมือนกันทุกด้าน

3.5 คณะกรรมการผู้อำนวยการโครงการร่วม (CPD) ดำเนินการทางเทคนิคในภาพรวม เมื่อขึ้นกันทุกด้าน

3.6 คณะกรรมการชายแดนส่วนห้องดินไทย – พม่า Township Border Committee (TBC) มี การจัดตั้งเป็น 5 คณะ คือ 1) จังหวัดระโนง 2) จังหวัดกาญจนบุรี 3) อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และ 4) จังหวัดแม่ฮ่องสอน และ 5) อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยมีผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เป็นประธาน นายทหารประจำสำนักงานร่วมไทย – พม่า เป็นเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการ ดำเนินการเรื่องความมั่นคงและปัญหาชายแดน ตลอดจนจัดตั้งชุดติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงาน รับผิดชอบของระดับพื้นที่ทั้งสองฝ่าย

#### 4. ด้านมาเลเซีย

4.1 คณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไป (GBC) ดำเนินการใน ภาพรวมเมื่อขึ้นกับไทย – กัมพูชา และไทย – ลาว

4.2 คณะกรรมการจัดทำหลักเขตแดนร่วมไทย – มาเลเซีย หรือ Land Boundary Committee : LBC มีผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นประธาน รองเจ้ากรมแผนที่ทหารฝ่ายปฏิบัติการเป็นเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการกำหนดพื้นที่ในการปักปืนเขตแดน และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการปักปืนเขตแดน ค่าใช้จ่าย แรงงาน ค่าขนส่งต่างฝ่ายต่างออก ส่วนค่าวัสดุในการก่อสร้างหลักเขตแดนจะออกฝ่ายละเท่า ๆ กัน กำหนดช่วงระยะเวลาห่างของหลักเขตแดน จัดทำแผนที่เส้นเขตแดน และตรวจสอบความถูกต้องและลงนามใน หลักฐานที่ทั้งสองฝ่ายยอมรับ

4.3 คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (RBC) ดำเนินการในภาพรวมเมื่อขึ้นทั้งสี่ด้าน

4.4 คณะกรรมการเทคนิคร่วมฯ (JTC) ดำเนินการทางเทคนิคในภาพรวมเมื่อขึ้นทั้งสี่ ด้าน

4.5 คณะกรรมการผู้อำนวยการโครงการร่วม (CPD) ดำเนินการทางเทคนิคในภาพรวม เมื่อขึ้นทั้งสี่ด้าน

4.6 คณะกรรมการร่วมไทย – มาเลเซีย หรือ Joint Working Group (JWG) มีผู้อำนวยการ โครงการร่วมของทั้งสองฝ่ายเป็นประธาน แม่กองสนับสนุนไทย – มาเลเซีย ของทั้งสองฝ่ายเป็นเลขานุการ

#### 5. คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

5.1 คณะกรรมการระดับสูงเพื่อแก้ไขความตกลงว่าด้วยความร่วมมือชายแดน หรือ High Level Committee (HLC) มีผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นประธาน และเจ้ากรรมกิจการชายแดนทหารเป็น เลขานุการ

5.2 คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมส่วนภูมิภาค หรือ Regional Socioeconomic Development Committee (RSDEC) มีแม่ทัพภาคที่ 4 เป็นประธาน หัวหน้าสำนักงานคณะกรรมการชายแดน ส่วนภูมิภาคเป็นเลขานุการ

## ในส่วนของกระทรวงการต่างประเทศ

เป็นการดำเนินการทางทูต ด้านการเจรจา แต่ละด้านมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

### 1. ด้านกัมพูชา

1.1 คณะกรรมการธิการร่วมฯ Joint Commission (JC) มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน และมีอธิบดีกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในแต่ละด้านของกระทรวงการต่างประเทศเป็นเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการรับผิดชอบในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนร่วมพิจารณา รับรองแผนแม่บทและข้อกำหนดอำนาจหน้าที่ในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนร่วม กำหนดพื้นที่เร่งด่วนมอบหมายให้กับคณะกรรมการธิการฯ และควบคุมดูแลติดตามการดำเนินงานของคณะกรรมการธิการฯ รวมทั้งผลิตแผนที่เส้นเขตแดน

1.2 คณะกรรมการธิการเขตแดนร่วม หรือ Joint Boundary Committee (JBC) มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน ผู้อำนวยการกองเขตแดน กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศเป็นเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการพิจารณาการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน ตลอดแนวตามสนธิสัญญา แผนที่ปักปัน และหลักฐานอื่น ๆ ที่ได้ตกลงกันไว้ จัดทำแผนแม่บทและข้อกำหนด อำนาจหน้าที่ในการปักปัน จัดชุดสำรวจร่วมในการปฏิบัติงาน ทำงานงานเสนอต่อกомมิชชัน จัดทำแผนที่เส้นเขตแดนที่ได้ทำการสำรวจและปักปันแล้ว

### 2. ด้านลาว

คณะกรรมการธิการร่วม (JC) และคณะกรรมการธิการเขตแดนร่วมฯ (JBC) องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่คล้ายคลึงกันกับด้านกัมพูชา

### 3. ด้านพม่า

คณะกรรมการธิการร่วม (JC) และคณะกรรมการธิการเขตแดนร่วมฯ (JBC) องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่คล้ายคลึงกันกับด้านกัมพูชาและด้านลาว

นอกจากนี้ด้านพม่ายังมีคณะกรรมการร่วมไทย – พม่า เกี่ยวกับเขตแดนคงที่ช่วงแม่น้ำสาย – แม่น้ำรวก หรือ Joint Committee Relating to the Fixed Boundary on Mae Sai – Nam Ruak Rivers Sector (JCR) มีอธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย เป็นประธาน เจ้าหน้าที่กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศเป็นเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการพิจารณาเกี่ยวกับสิทธิในการเดินเรือ การใช้

นำอย่างเป็นธรรม การบำรุงรักษา และการอนุรักษ์ทางเดินของน้ำ รวมทั้งการบำรุงร่วมฯ รักษาหลักอ้างอิง เขตแดน ซึ่งในปัจจุบันเจ้าหน้าที่เทคนิคกรมแผนที่ทหาร ระดับผู้อำนวยการโครงการร่วม และคณะทำงานร่วม (CPD/ JWG) ทำหน้าที่ซ่อมแซมหลักอ้างอิงเขตแดนบริเวณแม่น้ำสาย – แม่น้ำราก ภายใต้กรรมการปฎิบัติงานของคณะกรรมการชุดนี้

#### 4. ด้านมาเลเซีย

4.1 คณะกรรมการชิการร่วมฯ (JC) ดำเนินการในภาพรวมเมื่อตนกับทุกค้าน และไม่มีคณะกรรมการชิการเขตแดนร่วมฯ (JBC)

4.2 คณะกรรมการทบทวนว่าด้วยความร่วมมือไทย – มาเลเซีย หรือ Committee to Review Border Co-Operation (CRBC) มีปลัดกระทรวงการต่างประเทศ เป็นประธาน

นอกจากคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องปัญหาเขตแดนระหว่างประเทศไทยทั้งสี่ด้านแล้วนั้น ในส่วนของฝ่ายไทยยังมีคณะกรรมการเพื่อพิจารณาปัญหาเขตแดนของประเทศไทย ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรระดับสูงที่มีหน้าที่กำหนดนโยบายในการแก้ปัญหาเขตแดนตามที่กล่าวแล้วข้างต้น รวมทั้งพิจารณาและแก้ไขปัญหาเขตแดนในภาพรวมของประเทศไทย คณะกรรมการฯ ดังกล่าวที่สำคัญเช่น คณะกรรมการพิจารณาปัญหาเส้นเขตแดนของประเทศไทย ซึ่งมีเลขานุการสภากาลเมืองมั่นคงแห่งชาติเป็นประธาน คณะกรรมการพิจารณาปัญหาราชใช้แม่น้ำระหว่างประเทศไทยกับประเทศไทยเพื่อบ้าน มีรองปลัดกระทรวงมหาดไทยฝ่ายความมั่นคงเป็นประธาน และคณะกรรมการตรวจสอบและแก้ไขแนวพรหมแดนระหว่างประเทศไทยบันแผนที่ของกรมแผนที่ทหาร มีเจ้ากรมแผนที่ทหารเป็นประธาน

#### สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาเขตแดน

ปัจจุบันประเทศไทยยังคงมีปัญหาเขตแดนคงค้างกับประเทศไทยเพื่อบ้านอยู่ไม่ต่ำกว่า 68 จุด โดยยังไม่ทราบตำแหน่งที่แท้จริงของแนวเขตแดน จึงทำให้แนวเขตแดนไม่ชัดเจนและมีการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือดินแดนซ้อนทับกัน อันเนื่องมาจากการตีความหลักฐานในการปักปืนเขตแดนไม่ตรงกัน และแต่ละฝ่ายจะยึดถือหลักฐานเฉพาะส่วนที่ตนได้ประโยชน์ หรือตีความไปในทางที่ตนได้ประโยชน์ การแก้ปัญหาเขตแดนให้จบสิ้นจึงต้องใช้เวลามาก และจากปัญหาเขตแดนทั้งหมดที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยเพื่อบ้าน พoSรูปได้ว่าปัญหาเขตแดนเกิดจากหลักฐานทางกฎหมายในการปักปืนเขตแดนในอดีต อาทิ สนธิสัญญา บันทึกว่าแผนที่จากการปักปันฯ บัญชีที่หมายเขตแดนฯ หลักฐานเหล่านี้ขาดความสมบูรณ์ บางส่วนมีความคลาดเคลื่อน คลุมเครือ ไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายประเทศจริง นำไปสู่ปัญหาการขัดแย้งระหว่างประเทศไทยคู่สัญญา ซึ่งสามารถแยกสาเหตุของปัญหាជอกได้ดังนี้

1. แผนที่ปักปืนมีความคลาดเคลื่อน แผนที่ปักปืนเขตแดนทั้งสี่ด้านเป็นแผนที่มาตราส่วนเล็ก มีมาตราส่วนมากกว่า 1/200,000 (1 มิลลิเมตร ในแผนที่ = 200 เมตร ในภูมิประเทศจริง) จึงไปทั้งสี่นั้น ประกอบกับบันทึกภาษา (Proces Verbal) ที่แสดงรายละเอียดที่ตั้งของหลักเขตแดนโดยเฉพาะด้านกัมพูชา ขาดความชัดเจน และหลักเขตแดนถูกเคลื่อนย้าย จึงทำให้การถ่ายทอดตำแหน่งของเส้นเขตแดนจากแผนที่ ปักปันลงในภูมิประเทศจริงขาดความถูกต้อง หรือบางครั้งก็ไม่สามารถที่จะถ่ายทอดลงได้เลย

2. การเปลี่ยนแปลงสภาพทางภูมิศาสตร์ทั้งทางธรรมชาติและการกระทำของมนุษย์ เช่น การเปลี่ยนทางเดินของลำน้ำที่ใช้เป็นเส้นเขตแดน การกัดกร่อน หรือพังทลายโดยธรรมชาติ การขุดโถหือกลบ โดยมนุษย์ในบริเวณที่เป็นสันปันน้ำเขตแดน ทำให้ยากต่อการพิสูจน์ว่าเส้นเขตแดนอยู่ในบริเวณใด

3. ข้อมูลในเอกสารหลักฐานไม่ตรงกับข้อมูลในภูมิประเทศ ซึ่งภูมิประเทศในหลักฐานต่าง ๆ เช่น ในสนธิสัญญา แผนที่ปักปัน บัญชีหมายเลขเขตแดน ไม่ตรงกับชื่อที่เรียกในปัจจุบัน เป็นเหตุให้ไม่สามารถที่จะหาตำแหน่งของตำแหน่งนั้น ๆ ในภูมิประเทศได้

4. เส้นเขตแดนตอนยังมิได้มีการปักหลักเขต เช่น แนวพรມแดนด้านกัมพูชาบริเวณเทือกเขาพนมคงรัก ตั้งแต่ช่องบกถึงช่องสะจำ หรือเกล บริเวณนี้เคยมีกรณีพิพาทเรื่องเข้าพระวิหารมาแล้ว และยังคงประสบปัญหาอยู่ในปัจจุบัน

5. หลักเขตแดนชำรุดสูญหายและถูกเคลื่อนย้าย หรือมีระยะห่างมากเกินไป ทำให้ไม่สามารถที่จะทราบได้ว่าเขตแดนที่แน่นอนอยู่บน จุดใด เช่น แนวพรມแดนระหว่างไทย – กัมพูชา ที่มีหลักเขตแดนปักอยู่ 73 หลัก แต่ปัจจุบันหลักดังกล่าวชำรุด สูญหาย และถูกเคลื่อนย้ายไปเป็นจำนวนมาก

6. สนธิสัญญาขาดความเป็นธรรม เช่น อนุสันธิสัญญาที่ไทยทำกับฝรั่งเศสมื่อวันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ.1926 ว่าด้วยแม่น้ำโขงที่ใช้ร่องน้ำชิดฝั่งไทยเป็นแนวเขตแดนเป็นสนธิสัญญาฉบับที่ทำให้ไทยเสียเปรียบ และก่อให้เกิดปัญหามากถึงทุกวันนี้

7. การรุกล้ำดินแดนซึ่งกันและกันทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา การรุกล้ำดินแดนโดยเจตนา เกิดจาก การทำประโยชน์ในที่ดินบริเวณแนวพรມแดน เช่น แนวพรມแดนระหว่างไทย – มาเลเซีย มีการทำก้าง การทำสวนยางพารา หรืออาจจะเกิดจากการลักลอบขนสินค้าหนีภาษี ส่วนการรุกล้ำโดยไม่เจตนาซึ่ง สาเหตุเนื่องมาจากความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดน เช่น ไม่มีหลักเขตแดน หรือมีหลักเขตแดนแต่มีระยะห่างกันมากเกินไป เป็นต้น

### การแก้ไขปัญหาเขตแดน

#### วิธีการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา

การแก้ไขปัญหาเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในอดีตที่ผ่านมาจะใช้การเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี โดยใช้กลไกของรัฐ ในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาคซึ่งเป็นกลไกอยู่ใน

คณะกรรมการด้านความมั่นคงในการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นในระยะแรก หากปัญหาดังกล่าวไม่สามารถหาข้อบุคคลได้เนื่องจากเป็นปัญหาเกี่ยวกับหลักฐานทางกฎหมายหรือประวัติศาสตร์ และหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งอยู่นอกเหนือขอบเขตความรับผิดชอบ ก็จะเสนอเรื่องให้คณะกรรมการปักปันเขตแดนซึ่งเป็นกลไกของรัฐในระดับชาติเป็นผู้พิจารณาและแก้ไขปัญหาต่อไป

นอกจากนี้ การแก้ไขปัญหาเขตแดนจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงการใช้กำลังอาวุธในการแก้ไขปัญหา และจะมุ่งเน้นการดำเนินการให้ปัญหาเขตแดนเป็นเอกสารจากปัญหาความสัมพันธ์ด้านอื่น (depoliticisation) เพื่อมิให้ถูกมองเป็นปัญหาการเมืองจนเกิดการกระทบกระเทือนทั้งความสัมพันธ์โดยรวม โดยจะถือว่าเรื่องปัญหาเขตแดนเป็นเรื่องที่ทั้งสองฝ่ายมีความเห็นแตกต่างกันในทางวิชาการ ทั้งในด้านกฎหมาย ด้านเทคนิคการสำรวจ และการจัดทำแผนที่เท่านั้น (ที่มา : เอกสารกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ)

### ทำไมการแก้ไขปัญษาเขตแดนล่าช้า

หลายท่านคงมีข้อสงสัยว่าทำไมการเจรจาแก้ไขปัญษาเขตแดนของคณะกรรมการดังกล่าวดูเหมือนไม่มีความคืบหน้า การปักปันเขตแดนเป็นไปอย่างล่าช้าและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาพื้นที่ตามแนวवิชาญเด่น และช่องทางผ่านแดนต่าง ๆ ส่งผลเสียต่อการเจริญเติบโตและความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมาโดยตลอด

ความยากลำบากในการแก้ไขปัญษาเขตแดนประการหนึ่งเนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผลประโยชน์และอำนาจของชาติ เนื่องจากแนวเขตแดนระหว่างประเทศ คือ แนวที่ใช้ในการกำหนดเขตอธิบดีไทยซึ่งได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายระหว่างประเทศ ความผิดพลาดในการแก้ไขปัญษาเขตแดนหากเกิดขึ้นย่อมหมายถึงการทำให้สูญเสียดินแดนอันเป็นทรัพย์สินที่สำคัญ สำหรับประเทศไทยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาประกอบกับหลักฐานทางกฎหมายในอีกที่อยู่บนพื้นฐานของความเสียเปรียบและขาดความสมบูรณ์ จึงเป็นข้อจำกัดอย่างมากในการเจรจาและการปักปันเขตแดนในภูมิประเทศดังนั้นการเจรจาแก้ไขปัญษาเขตแดนจึงต้องกระทำด้วยความระมัดระวังและรอบคอบ ผู้ที่เข้ามามีส่วนรับผิดชอบในการเจรจาทุกคนจึงมักตัดสินใจแก้ไขปัญษาเขตแดนแบบค่อยเป็นค่อยไปโดยเฉพาะในกรณีที่พิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วว่าฝ่ายไทยเสียเปรียบ เพราะอาจตกลงอยู่ในภาวะที่ต้องเสียเงินกันไป

จากการศึกษาและประสบการณ์ของผู้เขียนทั้งในด้านการสำรวจและปักปันหลักเขตแดนกับประเทศไทยเพื่อนบ้าน รวมทั้งการได้มีส่วนร่วมในการประชุมแก้ไขปัญหาในเรื่องเขตแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในกลไกที่จัดตั้งขึ้นในระดับต่าง ๆ มากกว่า 13 ปี พบว่า การแก้ไขปัญษาเขตแดนที่มักประสบอุปสรรคทำให้การแก้ไขปัญหาฯ ไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควรและมักมีสาเหตุมาจากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

#### 1. ความไม่ชัดเจนของหลักฐานทางกฎหมายในอีกดีต

การแก้ไขปัญหาเขตแดนจำเป็นจะต้องอาศัยหลักฐานทางกฎหมายในอดีตที่เป็นพันธุกรรมมา ช่วยในการตีความและตัดสินปัญหาในการสำรวจและปักปืนเขตแดน แต่จากการที่หลักฐานฯ ในอดีต ที่ไม่สมบูรณ์ อาทิ สนธิสัญญาที่ใช้กำหนดเขตระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมิได้ให้รายละเอียด เกี่ยวกับแนวเขตแดนอย่างเพียงพอ และเมื่อพิจารณาแผนที่แนบท้ายอนนุสัญญาที่มีมาตรฐานส่วนเล็กและ หลักฐานประกอบอื่นๆ ที่ไม่สามารถให้รายละเอียดที่ชัดเจนได้ จึงเป็นการยากที่จะนำมาใช้ในการแก้ไข ปัญหาเขตแดนไทยทุกจุด การอาศัยช่องว่างจากหลักฐานฯ ที่ไม่สมบูรณ์จึงอ่อนประโยชน์ให้แต่ละฝ่าย พยายามพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของตนเองให้ได้มากที่สุด ทึ้งยังแสวงหาข้อมูลและเอกสารอ้างอิงต่างๆ มาสนับสนุนเหตุผลหรือทำที่ของฝ่ายตนให้ได้มากที่สุด โดยเฉพาะในกรณีที่เสียเปรียบ เมื่อว่าในบางกรณีจะ ทราบดีว่าหลักฐานฯ มีน้ำหนักน้อยกว่าอีกฝ่ายหนึ่งก็ตาม ตัวอย่างเช่น ปัญหาน้ำรั่วเกล้า ในสนธิสัญญามิได้ ระบุแน่ชัดว่าให้เดินเขตแดนไปตามลักษณะเดิมเดิมที่อยู่เดิม (เทือกเขาหรือแม่น้ำ) ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ เกิดปัญหาและต้องมีการตีความในส่วนที่ไม่ชัดเจน เช่น ปัญหาน้ำรั่วเกล้า ซึ่งรวมไปถึงการให้ความสำคัญด้วยว่า “ ระหว่างสนธิสัญญากับแผนที่จะไม่มีความสำคัญเหนือกว่ากัน ? ”

## 2. ความไม่มีเอกภาพของฝ่ายไทยเอง

การแก้ไขปัญหาเขตแดนมีหน่วยงานหลายหน่วยทั้งจากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วน ท้องถิ่น ต้องเข้ามาเกี่ยวพัน แต่เนื่องจากปัญหาเขตแดนเป็นปัญหาที่ слับซับซ้อนและละเอียดอ่อน บาง ปัญหานี้เป็นปัญหาทางกฎหมายระหว่างประเทศ บางปัญหานี้เป็นปัญหาทางด้านเทคนิค หรือบางปัญหานี้เป็น ปัญหาเฉพาะในพื้นที่ หน่วยงานบางหน่วยไม่ทราบถึงสาเหตุของปัญหา หน่วยงานในพื้นที่มีความเข้าใจ แตกต่างกันหน่วยงานในส่วนกลาง ขณะที่หน่วยงานจากส่วนกลางก็ไม่ได้ชี้แจงให้หน่วยงานที่รับผิดชอบใน พื้นที่ทราบ ทำให้เกิดปัญหาความไม่มีเอกภาพในระหว่างหน่วยงานของไทยเอง เมื่อมีปัญหาเขตแดนเกิดขึ้น ก็มักมีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาแก้ปัญหาโดยคณะกรรมการทั้งจากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นซึ่ง บางครั้งก็มีการเกินความจำเป็น คณะกรรมการแต่ละคณะไม่มีการประสานงานกัน เนื่องจากอยู่ต่างกรม กอง และต่างกระทรวงกัน ในอดีตที่ผ่านมาการแต่งตั้งคณะกรรมการในเรื่องเดียวกันมากเกินไปทำให้ขาด เอกภาพในการเจรจา นอกจากนี้ในบางครั้งการตั้งผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีความจำเป็นกลับมี จำนวนน้อยเกินไปทำให้การแก้ปัญหาไม่มีเอกภาพและขาดข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่สมบูรณ์ ทำให้การ แก้ปัญหาเขตแดนไม่ตรงประเด็น ไม่ประสบผลสำเร็จและล่าช้า เช่นปัญหารัฐส่วนภูมิตรภาพไทย - พม่า ที่มีคณะกรรมการมากถึง 4 คณะ ในเรื่องเดียวกัน และต้องใช้เวลาแก้ไขปัญหาถึง 2 ปี

ในการแก้ปัญหาเขตแดนส่วนราชการฝ่ายท้องถิ่นมักต้องการแก้ไขปัญหาเขตแดนไปในทิศทาง ที่ตนเองและประชาชนในพื้นที่ต้องการหรือได้รับประโยชน์โดยตรงโดยไม่ได้มองภาพรวม ซึ่งมักไม่ สอดคล้องกับส่วนราชการจากส่วนกลางซึ่งมองภาพรวมและมีหน้าที่ในการเจรจาโดยตรง

การเจรจาปัญหาเบตแคนกับประเทศไทยเพื่อนบ้าน ฝ่ายไทยจะต้องมีเอกสารในการเจรจาก่อนที่จะไปเจรจากับประเทศไทยเพื่อนบ้าน หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย กรมแผนที่ทหาร สภาพความมั่นคงแห่งชาติ รวมทั้งหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยจะต้องให้ข้อเท็จจริงและทราบข้อมูลต่าง ๆ ทั้งหมดเป็นอย่างดี เพื่อกำหนดแนวความคิดและทำที่ตลอดจนจุดยืนในการเจรจาให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันก่อนที่กระทรวงการต่างประเทศนำไปเจรจาอย่างมีเอกสารต่อไป มีจะนั่นนอกจากจะเกิดความล่าช้าแล้วยังอาจส่งผลกระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่นกรณีเส้าไฟฟ้านริเวณบ้านป่าໄร์ใหม่ เป็นต้น

### 3. ความเป็นสุภาพบูรุษในการเจรจาตามเกินไป

กลไกที่รับผิดชอบในการเจรจาจะใช้การเจรจาตามกรอบนโยบายที่ได้กำหนดไว้ คือต้องใช้การเจรจาด้วยสันติวิธี และรักษาสัมพันธภาพระหว่างประเทศไว้ รวมทั้งจะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงที่ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันไว้กับประเทศไทยเพื่อนบ้าน แต่ที่ผ่านมาประเทศไทยเพื่อนบ้านมักไม่เคารพต่อข้อตกลงที่กำหนดไว้ดังเช่น กรณีการละเมิดข้อตกลงที่ระบุว่าห้ามการดำเนินการใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมตามชายแดน เมื่อมีการละเมิดข้อตกลงดังกล่าวฝ่ายไทยมักจะปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างเคร่งครัดเมื่อประเทศไทยเพื่อนบ้านประท้วงต่อฝ่ายไทย ในขณะที่ฝ่ายประเทศไทยเพื่อนบ้านเมื่อถูกฝ่ายไทยประท้วงในลักษณะเดียวกัน ฝ่ายประเทศไทยเพื่อนบ้านกลับมักไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว เป็นต้น ดังเช่น เส้นเขตแดนในบริเวณปราสาทพระวิหารที่ฝ่ายไทยมักจะปฏิบัติตามข้อตกลงในกรณีที่ก้มพูชาประท้วงต่อฝ่ายไทยอย่างเคร่งครัดมาโดยตลอด แต่ฝ่ายก้มพูชาเมื่อถูกฝ่ายไทยประท้วงในกรณีเดียวกันแต่ฝ่ายก้มพูชาไม่เคยปฏิบัติตามข้อตกลงแม้แต่ครั้งเดียว

### 4. ปัญหาความหวาดระแวงระหว่างกันและความสัมพันธ์ระดับผู้นำ

การขาดความจริงใจในการร่วมมือแก้ปัญหาเบตแคนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะคู่เจรจาที่เป็นประเทศไทยเพื่อนบ้านยังคงมีความหวาดระแวง เกรงว่าฝ่ายไทยจะเอาเปรียบและตอนของเสียเปรียบ จึงทำให้ในการเจรจาแก้ปัญหาเบตแคนประเทศไทยเพื่อนบ้านมักมุ่งรักษาประโยชน์สูงสุดไว้ก่อน (Maximum Claim) ดังนั้น การกำหนดท่าทีในการเจรจาของประเทศไทยเพื่อนบ้าน ระดับเทคนิคจึงมักถูกซึ่งกันและกัน นโยบายทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายกฎหมายอยู่ส่วนอื่น เป็นไปในลักษณะการสั่งการจากเบื้องบน จึงทำให้เจ้าหน้าที่เทคนิคซึ่งเป็นกลไกในระดับล่างที่จะต้องพิสูจน์ทราบและแก้ปัญหาเบตแคนทางเทคนิคที่เป็นวิทยาศาสตร์ไม่สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้โดยอิสระ ความสัมพันธ์ส่วนตัวระดับผู้นำจะช่วยทำให้การเจรจาจ่ายเงิน และประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่เมื่อได้หมายความว่าจะประสบผลสำเร็จในทุกปัญหา เช่นสมมุติว่าถ้าให้ฝ่ายไทยยอมยกบ้านร่วมกันแล้วให้ล้าว หรือให้ฝ่ายก้มพูชายอมยกปราสาทพระวิหารให้ไทยคงไม่มีผู้นำคนใดกล้าที่จะกล้าตัดสินใจดำเนินการดังกล่าวเพื่อรักษาสัมพันธภาพที่แน่นแฟ้นส่วนตัว

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือในด้านลาวที่มีปัญหาน้ำรั่วเกล้าที่ทั้งสองฝ่ายถือว่าเป็นปัญหาเขตแดนที่สำคัญที่สุด ไม่สามารถยินยอมได้ ซึ่งฝ่ายไทยมีความเชื่อมั่นว่าบ้านรั่วเกล้าเป็นของไทยแน่นอน เนื่องจากมีหลักฐานทั้งในประเดิมข้อเท็จจริงของพื้นที่ รวมทั้งเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่ระบุว่าแนวเขตแดนที่ฝ่ายไทยยึดถือเป็นแนวเขตแดนที่ถูกต้อง แต่เจ้าหน้าที่ทางด้านกฎหมายของฝ่ายลาวมักจะพยายามรักษาผลประโยชน์ของประเทศไทยไว้ให้มากที่สุด แต่ในเวลาเดียวกันความพยายามอย่างสูงสุดที่จะไม่ให้เสียเปรียบเลยกิจลักษณ์เป็นความพยายามที่จะเอาเปรียบอีกด้วย จึงสั่งการให้เจ้าหน้าที่เทคนิคฝ่ายตนไม่ให้ยอมรับหลักฐานดังกล่าวทั้ง ๆ ที่มีหลักฐานเด่นชัด และให้พยายามหาหนทางที่จะทำให้ฝ่ายตนเป็นฝ่ายได้เปรียบ และเมื่อเห็นว่าตนเองเป็นฝ่ายเสียเปรียบก็มักจะไม่ยินยอม

#### 5. บุคลากรที่รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาเขตแดนขาดความต่อเนื่อง

การเปลี่ยนตัวบุคลากรที่รับผิดชอบในการเจรจาและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านเขตแดนบ่อยครั้งมากกินไปโดยที่ยังมิได้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องปัญหาเขตแดนอย่างด่องแท้ นอกจากจะทำให้การแก้ปัญหาเขตแดนต้องหยุดชะงักหรือล่าช้าแล้วยังอาจตกเป็นเบี้ยล่างในการเจรจาต่อคู่เจรจาที่มีประสิทธิภาพน้อยกว่าแล้วยังอาจเพลี่ยงพล้ำทำให้สูญเสียดินแดนได้

#### 6. การแก้ปัญหาเขตแดนจำเป็นต้องดำเนินการร่วมกันทั้งสองฝ่าย

การแก้ปัญหาเขตแดนระหว่างประเทศไทยจำเป็นจะต้องดำเนินการร่วมกัน ไม่สามารถกระทำเพียงฝ่ายเดียวได้ แม้แต่การซ้อมแซมหลักเขตแดนซึ่งอาจเกิดการทำรุด สรุษหาย หรือถูกทำลายให้กลับอยู่ในสภาพเดิม ทั้งสองฝ่ายจำเป็นจะต้องดำเนินการร่วมกัน ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดขัดข้องไม่สามารถมาสำรวจร่วมกันได้ ปัญหาก็จะต้องค้างอยู่อย่างนั้น ฝ่ายไทยไม่สามารถดำเนินการเพียงฝ่ายเดียวได้ เพราะจะไม่มีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย ยกตัวอย่างเช่น การสำรวจ ตรวจสอบ ซ้อมแซมหลักเขตแดน และหลักอ้างอิงเขตแดนบริเวณแม่น้ำสาย – แม่น้ำราก ในจังหวัดเชียงราย ที่ฝ่ายพม่ามักจะไม่พร้อมที่จะมาดำเนินการร่วมกับฝ่ายไทย

#### การแก้ปัญหาเขตแดน

การแก้ปัญหาเขตแดน จำเป็นต้องลดหรือขัดสิ่งที่ทำให้เกิดความล่าช้าทั้งหมดตามที่กล่าวมาซึ่งเป็นเพียงปัจจัยบางส่วนเท่านั้น รวมทั้งต้องอาศัยหลักการใดหลักการหนึ่งหรือประกอบกันหลายหลักการ ดังต่อไปนี้

1. หลักนิยมในการกำหนดแนวพรมแดนตามหลักเกณฑ์และข้อกำหนดของกฎหมายระหว่างประเทศที่ยอมรับกันเป็นสากล ดังเช่น การใช้สันปันน้ำเป็นเขตแดนในบริเวณที่เป็นภูเขาสูง หรือการใช้ร่องน้ำลึกเป็นเขตแดนในบริเวณแม่น้ำระหว่างประเทศ เป็นต้น
2. สภาพข้อเท็จจริงในภูมิประเทศ ณ บริเวณที่ขยายขึ้นมาเจรจา

3. ข้อตกลงหรืออคติกาทั้งทางเทคนิคและทางกฎหมายซึ่งเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของทั้งสองฝ่าย ดังเช่นการใช้วิธีการแลกเปลี่ยนพื้นที่โดยมีจำนวนเนื้อที่และหรือคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมที่เท่าเทียมกันและไม่มีฝ่ายใดได้เปรียบเสียเปรียบกัน (no gain – no loss) หรือการใช้สันติลงในการกำหนดเขตแดนในบริเวณที่สันปันน้ำถูกทำลาย หรือใช้เค้าโครงเดิมของสันปันน้ำที่เหลืออยู่ เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่าต่างฝ่ายต่างก็ได้ประโยชน์ (Win-Win) ร่วมกันและเป็นธรรม

4. การพิสูจน์ทราบความถูกต้องของการปักปันเขตแดนที่ได้ทำกันไว้ในอดีต เช่นในบางจุด ข้าหลวงปักปันเขตแดนของทั้งสองฝ่ายได้ปักหลักเขตแดนไว้ในตำแหน่งไม่ถูกต้อง เช่นอยู่นอกแนวสันปันน้ำโดยไม่เจตนา เป็นต้น

5. การเจรจาโดยใช้หลักการประนีประนอม (Compromise) ต่อรองกันในกรณีที่มิได้มีข้อตกลงเกี่ยวกับสนธิสัญญา หรือแผนที่แนบท้ายที่แสดงบริเวณที่หยินดีขึ้นมาจากการอ้างย่างแหนชัด หรือการเจรจาต่อรองโดยนำปัญหาทั้งหมดมาพิจารณาร่วมกันเป็นองค์รวม (Package)

6. ต้องมีความจริงใจต่อ กันและปล่อยให้การพิสูจน์ทราบแนวเขตแดนเป็นเรื่องข้อเท็จจริงทางเทคนิคซึ่งถือเป็นวิทยาศาสตร์ที่ปฏิบัติตามข้อตกลงหรืออคติกาสากล โดยปราศจากการซึ่งนำทั้งจากฝ่ายการเมืองและฝ่ายกฎหมาย

7. ฝ่ายเดียวกันต้องมีเอกสาร หรือมีจุดยืนไปในทิศทางเดียวกัน หากฝ่ายเดียวกันไม่มีเอกสารการเจรจาอาจไม่ประสบผลสำเร็จ หรือไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และไม่ควรเปลี่ยนตัวบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องงานเขตแดนบ่อยเกินไปเมื่อบุคลากรรุ่นใหม่ยังไม่พร้อม

8. บางกรณีไม่ควรทำตัวเป็นสุภาพบุรุษมากเกินไป ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านไม่เคารพอคติกาสากลก็ควรมีกุศโลบายในลักษณะเดียวกัน ซึ่งมิใช่เพื่อต้องการเอาเปรียบแต่เพื่อต้องการแก้ปัญหาให้มาพบกันตรงกุศลกิจกลางที่มีความยุติธรรม

9. การตั้งกลไกในการแก้ปัญหาเขตแดนต้องคำนึงถึงความพอดีหรือจำนวนที่เหมาะสม เพราะเวลาไม่ปัญหาเกิดขึ้นมากมีการตั้งกลไกในการแก้ปัญหาหลายครั้งซึ่งจะนับเป็นภาระความไม่เอกสาร ในขณะที่บางกรณีกลไกที่ตั้งขึ้นก็มิได้คำนึงถึงฝ่ายท้องถิ่นที่รับผิดชอบในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนรับผิดชอบด้วย

10. การที่ทั้งสองฝ่ายยอมรับหลักการและผลการพิสูจน์ทราบข้อเท็จจริงตามที่ได้กำหนดไว้ โดยมีการดำเนินการร่วมกันอย่างจริงใจและนำผลการพิสูจน์ทราบทั้งหมดดังกล่าวมาเป็นพื้นฐานในการแก้ไขปัญหาให้เป็นที่ยุติธรรมระหว่างกัน มิฉะนั้นอาจต้องไปลงเรียกันที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศหรือศาลโลกซึ่งน่าจะเป็นทางเลือกสุดท้ายของทั้งสองฝ่าย เพราะนอกจากจะเสียเวลาค่าใช้จ่ายสูงและกระบวนการต่อจิตใจของประชาชนในชาติแล้ว ยังมิอาจทราบผลได้แน่ชัดว่าฝ่ายใดจะเป็นฝ่ายชนะกันแน่ !

## คำนำ

ความมั่นคงทางการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ และสังคม-จิตวิทยา เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและความมั่นคงของรัฐ ปัจจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างแยกไม่ออก การที่จะ捺ลงไว้ซึ่งคุณภาพแห่งคุณธรรมและอธิปไตยของชาติอย่างมั่นคงควรได้นำมาไว้ซึ่งความมั่นคงทั้งสี่ประการให้สมบูรณ์ครบถ้วน และมีคุณภาพอย่างเหมาะสม

ในแห่งยุทธศาสตร์ ปัญหาเขตแดนเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพดังกล่าว และสามารถก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศ และอาจลุกຄามจนถึงขั้นการใช้กำลังเข้าสู้รบกันในที่สุด หากไม่ได้รับการแก้ไขในแนวทางที่ถูกต้อง

เอกสารวิจัยฉบับนี้ได้หยิบยกปัญหาเขตแดน ตลอดจนการดำเนินการแก้ไขปัญหาเขตแดน ระหว่างไทยกับประเทศไทยเพื่อนบ้านที่สำคัญทั้งในอดีตและปัจจุบันมาเป็นตัวอย่าง โดยนำมาวิเคราะห์แล้วกำหนดแนวความคิดในการแก้ปัญหา ประกอบกับผู้วิจัยได้ปฏิบัติงานด้านการสำรวจและปักปืนเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศไทยเพื่อนบ้านมาเป็นเวลานาน และได้มีโอกาสไปศึกษาและดูงานการแก้ปัญหาเขตแดนในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว จึงพยายามนำตัวอย่างการแก้ปัญหาเขตแดนที่ได้ผลผนวกกับประสบการณ์ที่ได้รับมาถ่ายทอดเท่าที่พึงเปิดเผยข้อมูลได้

ผู้วิจัยหวังว่าเอกสารวิจัยเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ในการช่วยพื้นฐานปัญหาเขตแดนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบข้อเท็จจริง หลักการ และวิธีการแก้ไขปัญหาเขตแดน และมีความเข้าใจปัญหาและแก้ปัญหาเขตแดนไปในทิศทางเดียวกัน อันจะเกิดความมีเอกภาพและเป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศไทยเพื่อนบ้านในอนาคต

ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณ โครงการความมั่นคงศึกษา โดยเฉพาะศาสตราจารย์ ดร. ปิยะวัต บุญ-หลง ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และรองศาสตราจารย์ ดร. สุรชาติ บำรุงสุข หัวหน้าโครงการความมั่นคงศึกษา และผู้เกี่ยวข้องที่ได้เดิมพันความสำคัญเกี่ยวกับประเด็นปัญหาเขตแดน และสนับสนุนให้มีการจัดทำวิจัยในเรื่องนี้

พันเอก

(นพดล ใจศิริ)  
รองผู้บัญชาการ โรงเรียนแผนที่  
กรมแผนที่ทหาร

## สารบัญ

หน้า

คำนำ.....	(1)
สารบัญภาพประกอบ.....	(3)
บทที่	
1    บทนำ.....	1
หลักการและเหตุผล.....	1
วัตถุประสงค์.....	2
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	2
วิธีดำเนินการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
2    แนวพรอมแคนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน.....	6
สภาพแนวพรอมแคน.....	6
ขั้นตอนการกำหนดแนวพรอมแคน.....	21
หลักฐานที่ใช้กำหนดแนวพรอมแคน.....	21
3    ปัญหาเขตแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน.....	29
กล่าวว่า.....	29
ปัญหาเขตแดนแต่ละด้าน.....	29
สรุปรูปแบบและลักษณะของปัญหาเขตแดน.....	77
4    การแก้ไขปัญหาเขตแดน.....	83
ทำไมไม่ยกเลิกสัญญาที่ทำให้ไทยเสียเปรี้ยบ.....	83
นโยบายของไทยในเรื่องเขตแดน.....	84
กลไกการแก้ไขปัญหาเขตแดน.....	85
5    สรุปและวิเคราะห์.....	93
สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาเขตแดน.....	93
การแก้ไขปัญหาเขตแดน.....	94
สรุปและขอเสนอแนะ.....	101
บรรณานุกรม.....	103

## สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
1	สภาพแวดล้อมแคนไทย – กัมพูชา.....	7
2	หลักเขตแดนที่ 1.....	7
3	หลักเขตแดนที่ 73.....	8
4	สภาพแวดล้อมแคนไทย – ลาว.....	10
5	สภาพแวดล้อมแคนไทย – พม่า.....	13
6	หลักเขตแดนที่ 16.....	14
7	แผนที่ Map of Tenasserim and Adjacent Provinces of the Kingdom of Siam บริเวณปากแม่น้ำปากจั่น.....	17
8	สภาพแวดล้อมแคนไทย – มาเลเซีย.....	19
9	หลักเขตแดนไทย - มาเลเซีย.....	20
10	แผนที่คณะกรรมการปักปันเขตแดนฯ.....	23
11	หลักเขตแดนไทย - กัมพูชา.....	23
12	ตัวอย่างแผนที่ปักปันเขตแดนด้านลาว.....	25
13	แผนที่ Map of Tenasserim and Adjacent Provinces of the Kingdom of Siam ..	26
14	แผนที่ Burma Siam Boundary Demarcation Survey .....	27
15	หลักเขตแดนไทย - พม่า.....	27
16	แผนที่ Anglo Siamese Boundary Commission .....	28
17	ปัญหาเขตแดนทางบorders ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน.....	30
18	แผนที่คณะกรรมการปักปันเขตแดนฯ บริเวณปราสาทพระวิหาร.....	32
19	แผนที่คณะกรรมการปักปันเขตแดนฯ (แผนที่ Bernard) ระหว่างครก.....	34
20	แผนที่คณะกรรมการปักปันเขตแดนฯ (แผนที่ Montguers).....	35
21	แนวเส้นเขตแดนบริเวณปราสาทพระวิหารที่แต่ละฝ่ายยึดถือ.....	37
22	แผนผังแสดงสภาพภูมิประเทศบริเวณปราสาทพระวิหาร.....	40
23	แผนที่คณะกรรมการปักปันฯ และแนวเส้นเขตแดนบริเวณพื้นที่ป้อมฯ.....	46
24	แผนที่แสดงแนวเส้นเขตแดนบริเวณหลักเขตแดนที่ 48 – 49 ที่แต่ละฝ่ายยึดถือ.....	47
25	แผนที่คณะกรรมการปักปันเขตแดนฯ บริเวณหลักเขตแดนที่ 73.....	50
26	ตำแหน่งของหลักเขตแดนที่ 73 .....	50

ภาพที่		หน้า
27	แผนที่แสดงแนวเส้นเขตแดนบริเวณต้นน้ำที่องที่แต่ละฝ่ายยึดถือ.....	53
28	แผนที่คณะกรรมการปักปันเขตแดนฯ บริเวณบ้านร่มเกล้า.....	54
29	แผนที่คณะกรรมการปักปันเขตแดนฯ บริเวณสามหมู่บ้าน.....	56
30	แผนที่แสดงแนวเส้นเขตแดนบริเวณสามหมู่บ้านที่แต่ละฝ่ายยึดถือ.....	58
31	แผนที่คณะกรรมการปักปันเขตแดนฯ บริเวณดอยกิ่ว ก่อ.....	59
32	แผนที่แสดงบริเวณดอยกิ่ว ก่อ.....	60
33	แผนที่แสดงบริเวณด่านเจดีย์สามองค์.....	63
34	แผนที่ Map of Tenasserim and Adjacent Provinces of the Kingdom of Siam ...	63
35	แผนผัง Sketch D.....	64
36	แผนที่ Burma Siam Boundary Demarcation Survey แสดงเส้นเขตแดน บริเวณพื้นที่ปัญหา.....	66
37	แผนที่แสดงแนวเส้นเขตแดนบริเวณดอยหัวยะ ที่แต่ละฝ่ายยึดถือ...	68
38	แผนที่ Anglo Siamese Boundary Commission แสดงตำแหน่ง หลักเขตแดนที่ 69 - 72 .....	73
39	แผนที่แสดงตำแหน่งของหลักเขตแดนที่ 69 - 72 .....	73
40	บริเวณช่องว่างระหว่างรัฐไทย – มาเลเซีย ในอดีต.....	75
41	แผนผังแสดงพื้นที่ No Man's Land.....	75
42	รัฐเดียวที่สร้างเสร็จสมบูรณ์แล้ว.....	77
43	แผนผังคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับงานเขตแดน .....	87
44	คณะกรรมการความและผู้แทนประเทศไทยในคดีปราสาทพระวิหาร .....	102

## บทที่ 1

### บทนำ

#### หลักการและเหตุผล

แนวเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านทั้ง 4 ด้าน มีความยาวประมาณ 5,656 กิโลเมตร โดยติดต่อกับด้านกัมพูชา 798 กิโลเมตร ด้านลาว 1,810 กิโลเมตร ด้านพม่า 2,401 กิโลเมตร และด้านมาเลเซีย 647 กิโลเมตร

ในยุคถ่ำอาณานิคมของชาติมหาอำนาจในอดีตได้มีการทำสนธิสัญญาไว้ด้วยเรื่องเขตแดนผูกพันไว้กับประเทศไทยเป็นบ้านมาเป็นเวลากว่า 100 ปี แต่ก็ไม่มีสนธิสัญญាលบบันไดเลยที่ประเทศไทยได้ทำไว้กับประเทศเพื่อนบ้านโดยตรง ทุกด้านล้วนทำผ่านชาติมหาอำนาจของตนทั้งสิ้น กล่าวคือด้านพม่าและมาเลเซียทำกับประเทศไทยอังกฤษ ด้านลาวและกัมพูชาทำกับประเทศไทยฝรั่งเศส ดังนั้นในเรื่องการแบ่งดินแดนหรือการกำหนดเส้นเขตแดนในสมัยนั้น ไทยจึงตกลอยู่ในสภาพเสียงปริญนคู่สัญญา กรณีกำหนดเส้นเขตแดนในแม่น้ำโขงตามอนุสัญญา ลงวันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ.1926 ที่ให้ใช้ร่องน้ำชิดฝั่งไทย ทำให้เกิดจำนวนมากตกเป็นของลาวคงเป็นประจักษ์พยานได้เป็นอย่างดี

นอกเหนือจากสนธิสัญญาดังกล่าวแล้ว ยังได้มีการจัดทำหลักฐานทางกฎหมายที่แสดงแนวเขตแดนไว้อีกหลายฉบับ เช่น แผนที่ปักปันเขตแดน บันทึกว่าจางแสดงตำแหน่งหลักเขตแดน บัญชีรายชื่อหม้ายพิกัดแนวเขตแดนและอื่น ๆ ซึ่งหลักฐานดังกล่าวขาดความชัดเจน ประกอบกับหลักเขตแดนในภูมิประเทศมักตั้งอยู่ห่างกัน เมื่อเวลาผ่านไปสภาพภูมิประเทศเปลี่ยนแปลง หลักเขตแดนเหล่านั้นชำรุด สูญหาย ถูกเคลื่อนย้าย และถูกทำลาย รวมทั้งมีการพัฒนาพื้นที่ตามชายแดน โดยมีการทำลายสันปันน้ำที่ใช้กำหนดแนวเส้นเขตแดนจากทั้งสองฝ่าย จึงเป็นเหตุให้แนวเขตแดนขาดความชัดเจน ต่างฝ่ายต่างอ้างสิทธิ์ว่าดินแดนส่วนนั้นเป็นของตน ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาหลายประการ เช่น การลักลอบเข้าเมือง การค้ายาเสพติด การรุกร้าวดินแดนซึ่งกันและกัน นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศเป็นผลให้ต้องปิดจุดผ่านแดน ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง รวมทั้งระบบเศรษฐกิจโดยรวม และการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศของทั้งสองฝ่าย

ในเชิงยุทธศาสตร์เป็นการยากที่แต่ละประเทศจะใช้กำลังทหาร หรือกึ่งทหารเข้าวางแผนกำลังเพื่อเฝ้าระวังแนวเขตแดนทางบกและทางทะเลตลอดแนว เนื่องจากต้องใช้งบประมาณของชาติเป็นจำนวนมากมาสนับสนุนจึงไม่คุ้มค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีปัญหาเขตแดนเกิดขึ้นด้วยแล้ว การเข้าไปวางแผนกำลังตามแนวชายแดนในลักษณะเพชรบูรณ์น้ำกันย้อมไม่เกิดผลดีต่อทั้งสองฝ่าย เพราะอาจเกิดการกระทบกระแทกกันและขยายตัวไปสู่การใช้กำลังเข้าสู้รบกันได้ในที่สุด

รัฐบาลไทยได้พิจารณาและวางแนวทางในการแก้ปัญหาเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านโดยสันติวิธีอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด โดยภายหลังจากการสู้รบทรัพนีเหตุการณ์บ้านรุ่มเกล้าเมื่อปี พ.ศ.2531 รัฐบาลได้ตั้งกลไกในรูปคณะกรรมการต่าง ๆ เพื่อเจรจาแก้ไขปัญหาเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในหลายระดับ โดยคำนึงถึงนโยบายของรัฐบาลรวมทั้งสันนิษฐานและความร่วมมือที่ดีกับประเทศไทยเพื่อนบ้านในหลายมิติ และสิ่งที่คณะกรรมการเหล่านี้ดำเนินการเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาเขตแดน ก็คือ สนธิสัญญาและความตกลงต่าง ๆ อย่างเป็นทางการกับประเทศไทยเพื่อนบ้านในอดีต ซึ่งความตกลงดังกล่าวมักมีลายรูปแบบ ทั้งในรูปสนธิสัญญา (Treaty) อนุสัญญา (Convention) ความตกลง (Agreement) ปฏิญญา (Declaration) และแผนที่ (Map) รวมทั้งเอกสารทางกฎหมายและหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ถือว่ามีผลผูกพันหรือเป็นพันธกรณีระหว่างรัฐทั้งสองฝ่ายในฐานะผู้สืบสิทธิ

อย่างไรก็ตาม การเจรจาแก้ปัญหาเขตแดนของคณะกรรมการเหล่านี้คือเหมือนไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควร การปักปันเขตแดนเป็นไปอย่างล่าช้าและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาพื้นที่ตามแนวทางเด่นและช่องทางผ่านแดนต่าง ๆ ส่งผลเสียต่อการเจริญเติบโตและความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

เอกสารวิจัยฉบับนี้จะช่วยให้เห็นสาเหตุสำคัญของการเกิดปัญหาเขตแดน ความล่าช้าในการแก้ปัญหาเขตแดนและแนวทางในการแก้ไขปัญหาเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีความเป็นไปได้และได้ผลในระยะยาว ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้การแก้ปัญหาเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศไทยเพื่อนบ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

## วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาวิเคราะห์สาเหตุหรือประเด็นของปัญหาที่ทำให้แนวเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศไทยเพื่อนบ้านขาดความชัดเจนและทำให้มีปัญหาเขตแดนเกิดขึ้น
- เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศไทยเพื่อนบ้านที่เป็นรูปธรรมที่มีความเป็นไปได้และเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

## นิยามศัพท์เฉพาะ

- เขตแดนระหว่างประเทศ** (international boundary) หมายถึง เส้นสมมติที่กำหนดขึ้นโดยประเทศทวีภาคีเพื่อเป็นขอบเขตและระบุว่าอำนาจอธิปไตยของตนหรือของประเทศนั้นได้มาสิ้นสุดที่เส้นสมมติเส้นนี้ เส้นสมมตินี้อาจกำหนดขึ้นบนแผนที่หรือแผนผัง หรือแสดงด้วยคำบรรณานาเป็นลายลักษณ์อักษรที่ได้หรืออาจแสดงเป็นหลักฐานบนพื้นดิน เช่น มีหลักเขตแดนกำกับไว้ในภูมิประเทศ

- แนวเขตแดน** (frontier) หมายถึง พื้นที่ซึ่งมีความคานเกี่ยวทั้งสองประเทศ ซึ่งพื้นที่คานเกี่ยวนี้จะไปตามเส้นเขตแดนระหว่างประเทศโดยไม่มีข้อกำหนดแนชัดว่าจะต้องอยู่ลึกเข้าไปจากเส้นเขตแดนค้านละเท่าใด

3. ชายแดน (border) หมายถึง พื้นที่ซึ่งนับจากเส้นเขตแดนระหว่างประเทศเข้าไปในดินแดนของประเทศใดประเทศหนึ่ง ไม่มีข้อกำหนดว่าจะอยู่ลึกเข้าไปเท่าใด

4. ดินแดน (territorial) หมายถึง พื้นที่ของประเทศใดประเทศหนึ่ง ซึ่งถูกกำหนดขึ้นด้วยเส้นเขตแดนระหว่างประเทศ โดยผู้มีอำนาจปกครองพื้นที่ของประเทศนั้น ๆ จะมีอธิปไตยเหนือดินแดนนั้น ๆ ทุกประการ

5. บูรณาภพของดินแดน ในที่นี้หมายถึงความมั่นคง และความไม่แบ่งแยกของดินแดน

6. ความมั่นคงของชาติ หมายถึง การให้เอกสารของชาติ บูรณาภพของดินแดน หรือ สวัสดิภาพของประชาชนอยู่ในความมั่นคงและปลอดภัย รวมตลอดถึงการให้ประเทศดำรงอยู่ในการปกครองตามระบบที่ประเทศนั้น ๆ เป็นผู้กำหนด

7. สันปันน้ำ (watershed) หมายถึง บริเวณที่สูงหรือสันเขา ซึ่งแบ่งน้ำที่อยู่แต่ละด้านของสันเขาให้ไหลออกเป็น 2 ฝาก (หรือมีทิศทางตรงกันข้าม) ไปสู่แม่น้ำลำธาร แต่สันปันน้ำ ในการกำหนดเขตแดนนั้น หมายถึง ที่สูงหรือส่วนใหญ่ คือสันเขาที่ต่อเนื่องกันและจะปันน้ำ หรือน้ำฝนที่ตกลงมาให้แบ่งออกเป็น 2 ฝาก โดยไม่มีการให้เลี้ยงน้ำกลับ ในการที่มีสันเข้ายแยกออกเป็นหลายสันจะยึดถือสันเขาน้ำที่มีความต่อเนื่องมากที่สุด “สันเขาน้ำที่สูงที่สุดไม่จำเป็นต้องเป็นสันปันน้ำ” แต่สันเขาน้ำที่สูงและมีความต่อเนื่องมากที่สุดจะพิจารณาเป็นสันปันน้ำ

8. ร่องน้ำลึก (thalweg) หมายถึง ร่องน้ำที่มีความต่อเนื่องกันในแม่น้ำ ซึ่งเป็นร่องน้ำที่ลึกที่สุด

9. เขตแดนบนแผ่นดิน (land boundary) หมายถึง เส้นเขตแดนที่กำหนดขึ้นบนแผ่นดิน ซึ่งคำว่า “แผ่นดิน” ในที่นี้หมายรวมถึง ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นพื้นดิน แม่น้ำ ลำห้วย หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของพื้นดิน

10. การกำหนดเขตแดน (delimitation) หมายถึง การกำหนดเขตแดนที่อยู่ในรูปหลักฐานทางเอกสาร ได้แก่ สนธิสัญญา แผนที่ แผนผัง หรืออื่น ๆ ซึ่งมักจะทำกันในสำนักงานหรือโต๊ะเจรจาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการแบ่งเขตแดนระหว่างกันในระยะเริ่มต้นก่อนดำเนินการสำรวจและปักปันเขตแดนร่วมกันในภูมิประเทศ

11. การปักปันเขตแดน (demarcation) หมายถึง การดำเนินการในขั้นตอนมาซึ่งเป็นเรื่องของการจัดสร้างลักษณ์หรือที่หมายของแนวเขตแดนที่กำหนดไว้แล้วบนภูมิประเทศ กล่าวคือ เมื่อได้กำหนดแนวเขตแดนไว้แล้ว ขั้นตอนก็จะจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการปักปันเขตแดนในภูมิประเทศร่วมกันโดยกำหนดแบบของหลักเขต และวัสดุตามมาตรฐานที่ได้ตกลงกันไว้

12. เส้นเขตแดนแบบคงที่ (fixed Boundary) หมายถึง การกำหนดเขตแดนแบบ固定 ซึ่งนิยมกระทำกันในแม่น้ำโดยใช้ร่องน้ำลึกเป็นเกณฑ์ การกำหนดเส้นเขตแดนแบบนี้ไม่ว่าแม่น้ำจะเปลี่ยนทางเดินไปในลักษณะใดก็ตามยังคงยึดถือแนวเส้นเขตแดนเดิมที่ได้ทำร่วมกันไว้ขณะทำการสำรวจและลงหลักฐานรับรองร่วมกันไว้ทั้งสองฝ่าย โดยไม่เปลี่ยนแปลง

13. เส้นมัธย (median line) หมายถึง เส้นซึ่งอยู่ห่างจากจุดจุดหนึ่งหรือหลายจุดที่มีอยู่ใกล้กันที่สุด บนฝั่งตรงข้ามของแม่น้ำเป็นระยะเท่า ๆ กัน แต่เนื่องจากระดับน้ำในแม่น้ำมักไม่คงที่ การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ของระดับน้ำก็จะมีผลกระทบต่อเส้นมัธยทำให้เส้นนี้แปรเปลี่ยนไปด้วย ดังนั้นเพื่อหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนที่ขึ้นอยู่กับระดับการขึ้นลงของระดับน้ำในแม่น้ำ จึงใช้เส้นกึ่งกลางตรงระดับน้ำเฉลี่ย (average level) เป็นตัวกำหนด ซึ่งการใช้เส้นมัธยนี้นิยมใช้มากพอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่แม่น้ำนั้น ๆ ใช้เดินเรือไม่ได้หรือที่เรียกว่า non - navigable river

14. **No Man's Land** ในที่นี่หมายถึงพื้นที่ที่เกิดจากไทยและมาเลเซียสร้างรั้วและแนวกำแพง ขนาดกันไปตามแนวพรมแดนเกิดเป็นช่องว่างระหว่างกำแพงห่างกันประมาณ 10 เมตร สร้างความสับสนระหว่างรายฎูทั้งสองฝ่าย และใช้เป็นสถานที่ลักลอบขนส่งผิดกฎหมายข้ามแดน ซึ่งยากแก่การจับกุม เพราะแนวเขตเดนไม่ชัดเจน ซึ่งโดยทั่วไปจึงแล้วไม่ควรเรียกว่าพื้นที่ No Man's Land หรือ No Man Land เพราะไม่ใช่คำที่ถูกต้องทั้งสองคำ (ข้อมูลจากกระทรวงการต่างประเทศ) เนื่องจากฐานะทั้งสองฝ่ายมิได้ตกลงกันอย่างเป็นทางการให้ใช้คำนี้ เพียงแต่ใช้เรียกวันโดยทั่วไปเพื่อให้เข้าใจเวลาพูดถึงปัญหาริเวณนี้ ปัจจุบันพื้นที่บริเวณนี้ได้ก่อสร้างเป็นรั้วเดี่ยวตระสันปันน้ำที่เป็นเส้นเขตเดนเรียบร้อยแล้ว

15. **บันทึกว่า (proces – verbaux)** เป็นเอกสารที่คณะกรรมการปักปันเขตเดนระหว่างสยาม – ฝรั่งเศส จัดทำขึ้นเพื่อแสดงที่ตั้งหลักเขตเดนด้านกัมพูชา ในบันทึกว่ามีการบันทึกรายละเอียดของหลักเขตเดนแต่ละหลัก ดังเช่น ตำแหน่งของหลักเขตเดนซึ่งอ้างอิงไว้กับด้านไม้ ทิศทางและระยะทางจากหลักเขตเดนไปยังด้านไม้ที่ใช้อ้างอิงไว้ แต่บันทึกว่าไม่มีการระบุค่าพิกัด

## วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualification research) จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อาทิ จากเอกสารวิจัย การศึกษาหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เอกสารจากกรมแผนที่ทหาร กระทรวงการต่างประเทศ และสัมภาษณ์เชิงลึกจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในคณะกรรมการเขตเดนระดับต่าง ๆ ที่รู้จริง และจากการประสนควร์ของผู้วิจัยเอง นำมาศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเชิงบรรยาย (description analysis) โดยยกตัวอย่างปัญหาเขตเดนที่สำคัญ ซึ่งเกิดขึ้นจริง และเป็นปัญหาระดับชาติเท่าที่พอเปิดเผยข้อมูล ได้มาใช้เป็นกรณีศึกษา

## ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้มีความรู้ความเข้าใจถึงสาเหตุที่แท้จริงของการเกิดปัญหาเขตเดน ตลอดจนแนวทางและวิธีการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาเขตเดนระหว่างประเทศ
2. ทำให้เข้าใจถึงระบบการแก้ปัญหาเขตเดน รวมทั้งการดำเนินการตามมาตรการต่าง ๆ ที่รัฐบาลใช้ในการแก้ไขปัญหาเขตเดนระหว่างประเทศ

3. ช่วยให้ส่วนราชการต่าง ๆ และผู้ที่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเขตแดนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง มองภาพปัญหาเขตแดนและแนวทางในการแก้ปัญหาเขตแดนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะส่งผลให้การแก้ปัญหาเขตแดนของประเทศไทยมีเอกภาพและประสบผลสำเร็จ

4. สามารถกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาเขตแดนที่มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปพิจารณาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาเขตแดนด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

## บทที่ 2

### แนวพรmorpheden ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

#### สภาพแนวพรmorpheden

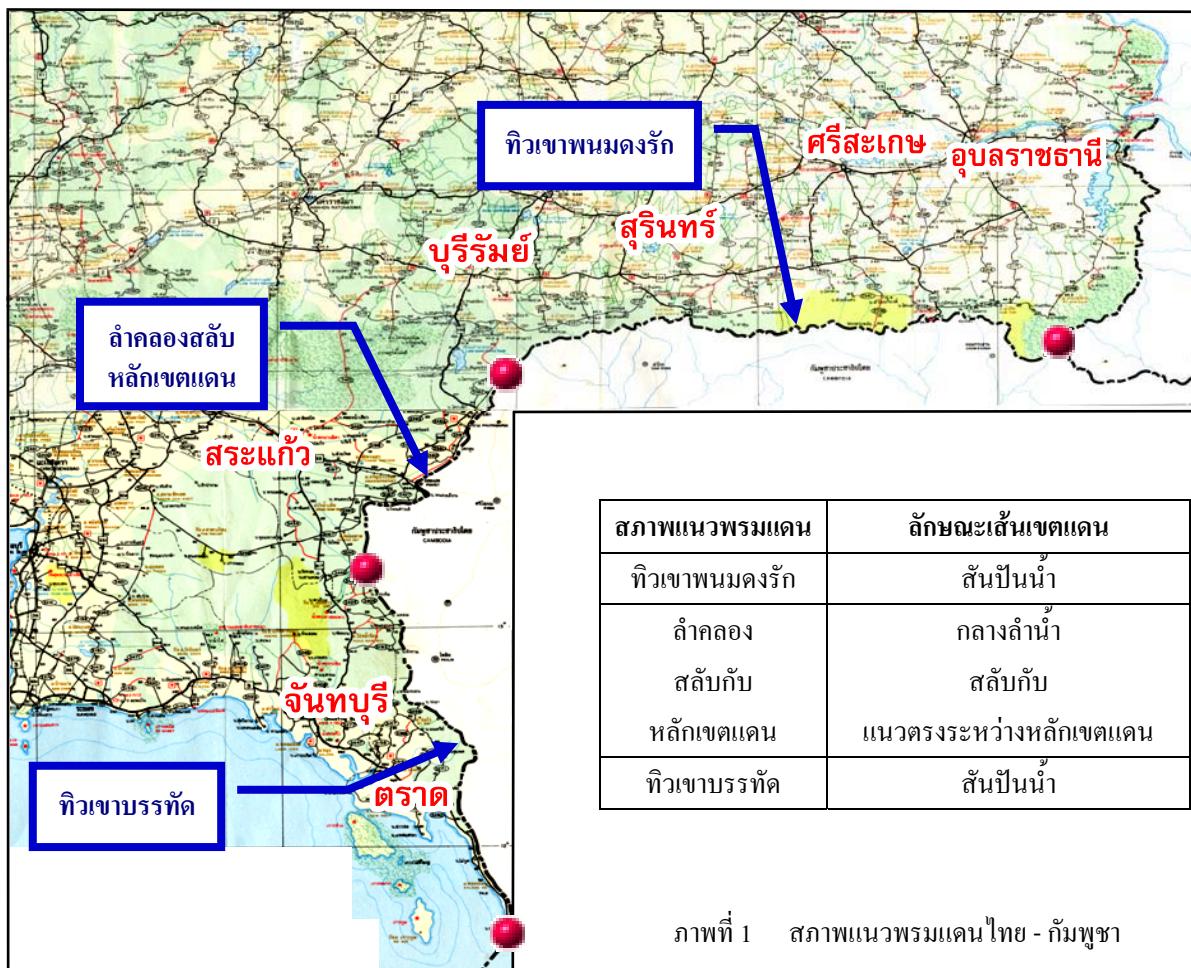
แนวพรmorpheden ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งสี่ด้านมีความยาวประมาณ 5,656 กิโลเมตร แบ่งเป็นด้านกัมพูชา 798 กิโลเมตร ด้านลาว 1,810 กิโลเมตร ด้านพม่า 2,401 กิโลเมตร และด้านมาเลเซีย 647 กิโลเมตร การกำหนดแนวพรmorpheden ส่วนใหญ่จะใช้ทิวเขาและลำน้ำตามธรรมชาติเป็นตัวกั้นแนวพรmorpheden ซึ่งเขตแดนทางบกจะใช้สันปันน้ำ (watershed) เป็นเส้นแบ่งเขตแดน ขณะที่แนวเขตแดนบางช่วงใช้สันเขา เป็นตัวแบ่งเขตแดน ด้านกัมพูชาบางช่วงใช้ลำน้ำ บางช่วงใช้แนวเส้นตรงระหว่างหลักเขตแดนเป็น เส้นเขตแดน สำหรับเขตแดนทางน้ำส่วนใหญ่จะใช้ร่องน้ำลึก (thalweg) เป็นแนวเขตแดน และมีบางช่วง เช่น ในแม่น้ำโขงด้านลาวใช้ร่องน้ำลึกซิดฟังไทยเป็นเขตแดน ลำน้ำบางช่วงทางด้านพม่าใช้ฝั่งสองของ แม่น้ำเป็นเส้นเขตแดน ด้านมาเลเซียใช้ร่องน้ำลึกปัจจุบันเป็นเส้นเขตแดนซึ่งในปัจจุบันใช้การกำหนด เขตแดนแบบคงที่ (Fixed Boundary) ในแม่น้ำเป็นเส้นเขตแดน

ลักษณะภูมิประเทศที่แนวเขตแดนลากผ่าน หรือลักษณะภูมิประเทศบริเวณแนวพรmorpheden ของ ประเทศไทยทั้งสี่ด้านตามหลักภูมิศาสตร์จัดอยู่ในสภาคี โครงสร้างภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Continental South East Asia) บริเวณแนวที่อกราบท่อนกลางซึ่งอยู่ในเขตคาบสมุทรอินโดจีนและ คาบสมุทรETY ซึ่งประกอบไปด้วยทิวเขาบริเวณที่รากฐานสูงรุ่ง葺านของพม่า ทิวเขาทางตะวันตกของไทย และ ทิวเขารากฐานสูงรุ่ง葺านของไทย จนถึงภูเขาสูตรปลายแหลมมลาย ซึ่งประกอบไปด้วยทิวเขานานแห้งชัย ตะนาวศรี พนมดงรัก และสันกาลาคีรี

สภาพแนวเขตแดนในแต่ละด้านสามารถกล่าวแยกออกเป็นช่วง ๆ ตามลักษณะภูมิประเทศสำคัญได้ ดังต่อไปนี้

#### เขตแดนไทย – กัมพูชา

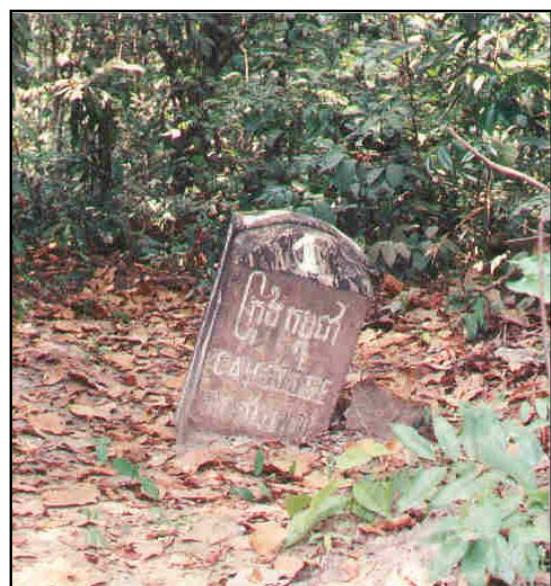
เขตแดนระหว่างประเทศไทยกับกัมพูชา มีความยาวทั้งสิ้น 798 กิโลเมตร มีทิวเขาและลำน้ำเป็น เส้นกั้นพรmorpheden บางช่วงใช้ลำน้ำ บางช่วงใช้เส้นตรงระหว่างหลักเขตแดนเป็นเส้นเขตแดน ซึ่งแนวเขตแดน ส่วนใหญ่ได้มีการปักหลักเขตแดนในภูมิประเทศร่วมกันไว้แล้วจำนวน 73 หลัก ซึ่งลักษณะแนวพรmorpheden ระหว่างไทยกับกัมพูชาโดยสังเขป สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วง ดังนี้ (กรมแผนที่ทหาร 2547, 4)



ภาพที่ 1 สภาพแนวพรมแดนไทย - กัมพูชา

### ช่วงที่ 1 แนวพรมแดนบริเวณทิวทा�ปนมงรักษ์

พรมแดนบริเวณทิวทा�ปนมงรักษ์ คือ จังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ และบุรีรัมย์ รวม 4 จังหวัด สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปจะเป็นเขตที่ราบสูง ซึ่งหันด้านซันทางทิศใต้ไปทางประเทศกัมพูชาที่มีลักษณะเป็นที่ราบ เขตแดนตอนนี้ใช้สันปันนำของทิวทा�ปนมงรักษ์เป็นเส้นเขตแดน โดยสามารถแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ยังไม่ได้มีการปักหลักเขตแดน และช่วงที่มีการปักหลักเขตแดนไว้แล้ว ซึ่งแนวเส้นเขตแดนบริเวณนี้จะเริ่มจากช่องบก ในเขตอำเภอโน้นำยืน จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นเขตroyต่อพรมแดน 3 ประเทศ คือ ไทย ลาว และกัมพูชา ไปตามสันปันนำของทิวทा�ปนมงรักษ์ ผ่านปราสาทพระวิหาร ไปจนถึงหลักเขตแดนที่ 1 ซึ่งปักอยู่ที่ช่องสะจำ หรือช่องเกล บริเวณเขตroyต่อจังหวัด



ภาพที่ 2 หลักเขตแดนที่ 1

ศรีสะเกษและจังหวัดสุรินทร์ ในเขตอำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ รวมความยาวประมาณ 195 กิโลเมตร เขตแดนช่วงนี้เป็นช่วงที่ยังไม่มีการปักหลักเขตแดนในภูมิประเทศ แต่ช่วงจากหลักเขตแดนที่ 1 ไปตาม สันปันน้ำของทิวเขาพนมดงรักจนถึงหลักเขตแดนที่ 28 ซึ่งตั้งอยู่บริเวณรอยต่อจังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัด สาระแก้ว ตลอดแนวพรมแดนตอนนี้เป็นช่วงที่มีการปักหลักเขตแดนแล้วในอคิต โดยมีหลักเขตแดนปักไว้ ทั้งสิ้น 28 หลัก รวมระยะทางของเขตแดนตอนนี้ประมาณ 364 กิโลเมตร

### ช่วงที่ 2 แนวพรมแดนบริเวณจังหวัดสาระแก้ว

สภาพพื้นที่ชายแดนช่วงจังหวัดสาระแก้วนี้ไม่มีทิวเขาให้ใช้เป็นตัวกำหนดแนวแบ่งเขตแดน เพราะ ลักษณะของภูมิประเทศเป็นที่ราบและเป็นทุ่ง โล่งที่เป็นชนวนติดต่อกันที่รับต่อในกัมพูชา หรือเรียก อีกชื่อหนึ่งว่า “ชนวนไทย” ตลอดแนวพรมแดนช่วงนี้จะมีการปักหลักเขตแดนไว้แล้วในอคิตจำนวน 40 หลัก

จากการที่แนวพรมแดนในบริเวณนี้เป็นพื้นราบ เส้นเขตแดนช่วงนี้จึงกำหนดไปตามลำคลองเล็ก ๆ สลับแนวตรงระหว่างหลักเขตแดนเป็นช่วง ๆ สลับกันไป โดยช่วงต้นจากหลักเขตแดนที่ 28 เส้นเขตแดน จะทอดลงไปทางทิศใต้ตามลำห้วยขนาดเล็กที่ใช้เดินเรือไม่ได้ (ในหลักฐานการปักปันเขตแดนไม่ได้ระบุว่า ใช้ส่วนใดของลำห้วยเป็นเส้นเขตแดน) ผ่านพื้นที่ราบของอำเภอตาพระยา อำเภอรัษฎา และอำเภอ คลองหาด จังหวัดสาระแก้ว พื้นที่บริเวณนี้มีการปักหลักเขตแดนไว้จำนวน 23 หลัก และผ่านพื้นราบในเขต อำเภอโโปงน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีหลักเขตแดนปักอยู่รวม 15 หลัก จากนั้นเส้นเขตแดนจะกำหนด ไปตามลำน้ำขนาดเล็กจนไปบรรจบกับทิวเขาบรรทัดซึ่งเป็นที่ตั้งของหลักเขตแดนที่ 68 รวมระยะทาง ประมาณ 273 กิโลเมตร

### ช่วงที่ 3 แนวพรมแดนบริเวณทิวเขาบรรทัด

เขตแดนช่วงนี้อยู่บริเวณจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด ใช้สันปันน้ำของทิวเข้าบรรทัดเป็น แนวพรมแดน ระยะทางประมาณ 161 กิโลเมตร มีการปักหลักเขตแดนใน พื้นที่บริเวณนี้จำนวน 5 หลัก คือ หลักเขตแดนที่ 69 โดยหลักสุดท้าย คือ หลักเขตแดนที่ 73 อยู่ริมฝั่งทะเล ทางด้านตะวันออกของอ่าวไทย บริเวณแหลมสารพัดพิย ทางตอนใต้ ของบ้านหาดเล็ก ในเขตอำเภอ คลองใหญ่ จังหวัดตราด



ภาพที่ 3 หลักเขตแดนที่ 73

กล่าวโดยสรุป แนวพรมแดนไทยกับกัมพูชา มีความยาวทั้งสิ้นประมาณ 798 กิโลเมตร เมื่อพิจารณาจากความตกลงซึ่งเป็นหลักฐานทางกฎหมายที่เป็นพันธกรณีระหว่างไทยและกัมพูชาจะพบว่าลักษณะของเขตแดนสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1. ใช้สันปันน้ำเป็นเส้นเขตแดนในบริเวณทิวเขาพนมดงรัก และทิวเขานครหัด ระยะทางประมาณ 524 กิโลเมตร
2. ใช้ลำน้ำเป็นแนวเขตแดนในบริเวณจังหวัดสระแก้ว ระยะทางประมาณ 216 กิโลเมตร
3. ใช้เส้นตรงระหว่างหลักเขตแดนเป็นเส้นเขตแดน บริเวณจังหวัดสระแก้ว ระยะทางประมาณ 58 กิโลเมตร

### เขตแดนไทย – ลาว

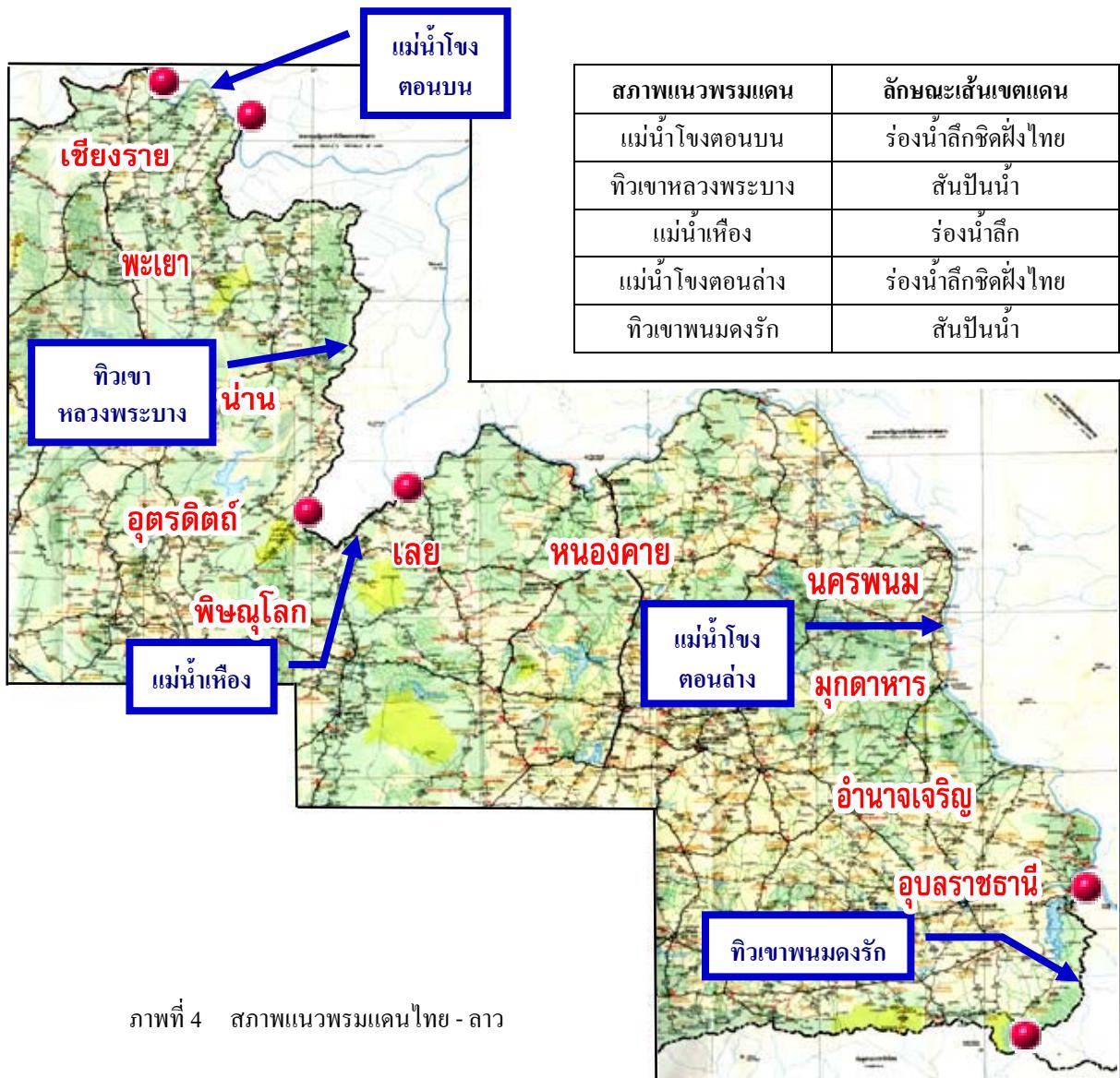
เขตแดนระหว่างประเทศไทยกับลาวนับจากจุดร่วมพรมแดน 3 ประเทศ คือ ไทย พม่า และลาว ตั้งแต่ทางด้านทิศเหนือของไทยจนถึงจุดร่วมพรมแดน 3 ประเทศ ไทย กัมพูชา และลาว ทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมีความยาวประมาณ 1,810 กิโลเมตร ในจำนวนนี้เป็นส่วนที่ทอดไปตามร่องน้ำเล็กของลำน้ำ夷าวประมาณ 1,108 กิโลเมตร คือ ในแม่น้ำโขงประมาณ 955 กิโลเมตร และในแม่น้ำเหลืองประมาณ 153 กิโลเมตร ลักษณะแนวพรมแดนระหว่างไทยกับลาวโดยสังเขปแบ่งออกเป็น 4 ช่วง ดังนี้ (กรมแผนที่ทหาร 2547, 4)

#### ช่วงที่ 1 แนวพรมแดนบริเวณแม่น้ำโขงตอนบน

แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำสายสำคัญระหว่างไทยและลาว ต้นน้ำเกิดจากที่ราบสูงของเทือกเขาหิมาลัย ด้านตะวันออก ไหลผ่านประเทศไทย รวม 6 ประเทศ ได้แก่ จีน พม่า ลาว ไทย กัมพูชา และเวียดนาม มีความยาวรวม 4,902 กิโลเมตร มีชื่อเรียกหลายชื่อตามพื้นที่ที่แม่น้ำไหลผ่าน ในช่วงที่ไหลผ่านประเทศไทย เรียกว่าแม่น้ำโขง (Khong) แต่คนลาวยังเรียกว่าแม่น้ำของ (กรมช่างทหารบก 2545, 160) แม่น้ำโขงไหลผ่านไทยและลาว มีอยู่ 2 ช่วง คือแม่น้ำโขงตอนบน และแม่น้ำโขงตอนล่าง โดยมีขนาดความกว้างมากที่สุด ประมาณ 1.8 กิโลเมตร แคบที่สุดประมาณ 200 เมตร

แม่น้ำโขงในช่วงตอนบนนี้ใช้กันเขตแดนทางตอนเหนือของไทยบริเวณจังหวัดเชียงรายกับแขวงบ่อแก้วของลาว เขตแดนตอนนี้กำหนดให้ใช้ร่องน้ำเล็กเป็นเส้นเขตแดน แต่ในบริเวณที่มีเกาะอนุสัญญา ลงวันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ.1926 (พ.ศ.2469) กำหนดให้ใช้ร่องน้ำที่ชิดฝั่งไทยที่สุดเป็นเส้นเขตแดน นั่นก็คือ เกาะในแม่น้ำโขงทั้งหมดจะเป็นของลาว (ในอนุสัญญาดังกล่าวได้ระบุชื่อเกาะ ดอน ที่เป็นของไทยมีจำนวน 8 เกาะ คือ ดอนเจียว ดอนเจียนน้อย ดอนน้อย ดอนหายาด ดอนบ้านแพง หาดทรายเพ-เวินกุ่ม ดอนแกวกอง-ดินเนื้อ และดอนสำโรง ซึ่งทั้ง 8 เกาะดังกล่าวอยู่บริเวณแม่น้ำโขงตอนล่าง) เขตแดนช่วงนี้เริ่มจากจุดร่วมพรมแดนสามประเทศ คือ พม่า ลาว และไทย ทั่วโลกรู้จักในนามของสามเหลี่ยมทองคำ (Golden Triangle) ทางฝั่งพม่าอยู่บริเวณบ้านพากอก (Pa-Kok) จังหวัดท่าขี้เหล็ก (Ta-Chilek) รัฐฉาน ด้านลาวอยู่ในพื้นที่

บ้านดอนสัก (Don-Sak) แขวงบ่อแก้ว ฝั่งไทยอยู่ในพื้นที่บ้านสนธรวก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เส้นเขตแดนไปตามร่องน้ำลึกของแม่น้ำโขงผ่านอำเภอเชียงของไปจนถึงบริเวณโขดหินที่เรียกว่าแก่งพาได (Pha Dai) ทางด้านลาวจะเป็นจุดแบ่งเขตระหว่างแขวงบ่อแก้วกับแขวงอุดมไชย (Oudomxai) ทางฝั่งไทย อยู่ในพื้นที่ของอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ความยาวของแม่น้ำโขงช่วงนี้ประมาณ 97 กิโลเมตร (กรมข่าวทหารบก 2545, 37)



สภาพธรรมชาติของแม่น้ำโขงตอนนี้ในช่วงอำเภอเชียงแสนมีลักษณะเป็นดินปนทราย ร่วนซุย ง่ายต่อการกัดเซาะของน้ำ กระแสน้ำจะมีลักษณะไหลเขียวในช่วงฤดูฝนทำให้กัดเซาะตลึ่ง เกิดการเปลี่ยนแปลงไปทีละน้อยอยู่ตลอดเวลา เพื่อป้องกันปัญหาการกัดเซาะตลึ่ง หน่วยงานในอำเภอเชียงแสน จึงได้ทำการอนุรักษ์ฝั่งโดยทำการก่อสร้างเขื่อนเพื่อป้องกันตลึ่งในเขตอำเภอเชียงแสน ไว้เกือบทลอดแนว

แต่ในช่วงอำเภอเชียงของและอำเภอเวียงแก่น สภาพดลิ่งมีโครงสร้างเป็นหินจึงไม่ค่อยมีปัญหาการเปลี่ยนทางเดินของแม่น้ำมากนัก

### ช่วงที่ 2 แนวพรอมแคนบริเวณทิวเขาหลวงพระบาง

เขตแคนช่วงนี้จะอยู่ในเขตภูมิประเทศของภูเขาและหุบเขาภาคเหนือ มีลักษณะเป็นที่สูงและภูเขา โดยจะอยู่ในเขตทิวเขาหลวงพระบาง ทิวเขานี้มีความสูงลดหลั่นต่าง ๆ กัน ตั้งแต่ 2,000 – 2,500 เมตร เป็นสภาพทิวเขารูปสูงสลับซับซ้อนและทุรกันดาร ในบริเวณพาดตัว พาหม่น และภูชี้ฟ้า ในเขตอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย สภาพภูมิประเทศบริเวณนี้จะเป็นที่สูงซึ่งหันด้านซ้ายทางทิศตะวันออกไปทางประเทศไทย โดยแนวพรอมแคนจะขึ้นบกจากแก่งพາ โคทางด้านตะวันออกของอำเภอเวียงแก่นในจังหวัดเชียงราย ทอดไปตามสันปันน้ำของทิวเขาหลวงพระบางผ่านลงมาทางจังหวัดพะ夷าน่า และอุตรดิตถ์ จะไปสิ้นสุด ณ ยอดภูเขาเมียง ในเขตจังหวัดพิษณุโลก ระยะทางประมาณ 507 กิโลเมตร

### ช่วงที่ 3 แนวพรอมแคนบริเวณแม่น้ำเหลืองและแม่น้ำโขงตอนล่าง

แนวพรอมแคนช่วงนี้อยู่ในเขตที่ราบสูงภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย จังหวัดชายแดนของเขตนี้ คือ จังหวัดเลย หนองคาย นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี ซึ่งมีแม่น้ำโขงใช้เป็นแนวเขตแคนไทย - ลาว ให้ผ่านทั้งหกจังหวัด

เขตแคนตอนนี้เริ่มจากยอดภูเขาเมียงซึ่งอยู่ในบริเวณจังหวัดพิษณุโลก เส้นเขตแคนจะทอดไปตามร่องน้ำลึกของน้ำที่องคาก และแม่น้ำที่องคากถึงจุดที่แม่น้ำที่องคากบรรจบกับแม่น้ำโขง (สนห์) ในบริเวณจังหวัดเลย ระยะทางประมาณ 153 กิโลเมตร

จากปากแม่น้ำที่องคากเส้นเขตแคนจะไปตามร่องน้ำลึกของแม่น้ำโขง โดยมีวิธีการกำหนดแนวเขตแคนตามร่องน้ำลึก เช่นเดียวกับแม่น้ำโขงตอนบน นั่นคือ ในบริเวณที่มีเกาะอนุสัญญากำหนดให้ไว้ร่องน้ำที่ใกล้ฝั่งไทยที่สุดเป็นเส้นเขตแคน แม่น้ำโขงจะไหล梧去ทางตะวันออก ทางฝั่งลาว ให้ผ่านแขวงเวียงจันทน์ กำแพงนครเวียงจันทน์ (Prefecture de Vientiane) แขวงบอລິກໍາໄຊ (Bolikhamsai) ทางฝั่งไทยจะ ให้ผ่านจังหวัดเลย หนองคาย แล้วแม่น้ำโขงจะวกลงทางใต้ทางฝั่งลาว ไปแขวงคำเม่วน (Khammouan) แขวงสะหวันนะเขต (Savannakhet) และแขวงจันป่าสัก (Chumpasak) ส่วนทางฝั่งไทยอยู่เขตจังหวัดหนองคาย นครพนม มุกดาหาร และอุบลราชธานี จนถึงหัวเขากองทิวเขาพนมดงรักซึ่งเป็นปากห้วยเล็ก ๆ ชื่อห้วยดอน รวมความยาวในแม่น้ำโขง ระยะทางประมาณ 858 กิโลเมตร (กรมช่างทางหลวง บก 2545, 162)

### ช่วงที่ 4 แนวพรอมแคนบริเวณทิวเขាទุ่นดงรัก

แนวเขตแคนตอนนี้จะเบนออกจากแม่น้ำโขงขึ้นบก ณ บริเวณปากห้วยดอน ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี เส้นเขตแคนจะทอดไปตามสันปันน้ำของทิวเขាទุ่นดงรัก โดยทอดลงไปทางทิศใต้แล้ว梧去ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ จนบรรจบกับจุดร่วมพรอมแคน 3 ประเทศ กัมพูชา ไทย และลาว ระยะทางประมาณ 195 กิโลเมตร

กล่าวโดยสรุป แนวพรมแดนไทยกับลาวมีความยาวทั้งสิ้นประมาณ 1,810 กิโลเมตร เมื่อพิจารณาจากความตกลงซึ่งเป็นหลักฐานทางกฎหมายที่เป็นพันธกรณีระหว่างไทยและลาวจะพบว่าลักษณะของเขตแดนสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1. ใช้ร่องน้ำลึกชิดฝั่ง ไทยบริเวณแม่น้ำโขงตอนบนเป็นเส้นเขตแดน ระยะทางประมาณ 97 กิโลเมตร
2. ใช้สันปันน้ำเป็นเส้นเขตแดนในบริเวณทิวเขาหลวงพระบาง และทิวเขานมดงรัก ระยะทางประมาณ 702 กิโลเมตร
3. ใช้ร่องน้ำลึก (Thalweg) และแผนผังสังเขปแสดงการแบ่งเขตในแม่น้ำโขง (Tracé de la Frontière Franco-Siamoise du Mékong) ซึ่งจัดพิมพ์เมื่อปี ค.ศ.1931 เป็นเส้นเขตแดนในแม่น้ำโขง ระยะทางประมาณ 955 กิโลเมตร โดยในบริเวณที่ร่องน้ำแยกเป็นหลายสายมีเก้า ให้ใช้ร่องน้ำที่ชิดฝั่งไทยเป็นเส้นเขตแดน ยกเว้นเกาะและดอน 8 แห่ง ที่ระบุไว้ในอนุสัญญาสยาม – ฝรั่งเศส ฉบับลงวันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ.1926 ที่กำหนดให้เป็นของไทย
4. ใช้ร่องน้ำลึกเป็นเส้นเขตแดนในแม่น้ำหือ ระยะทางประมาณ 153 กิโลเมตร

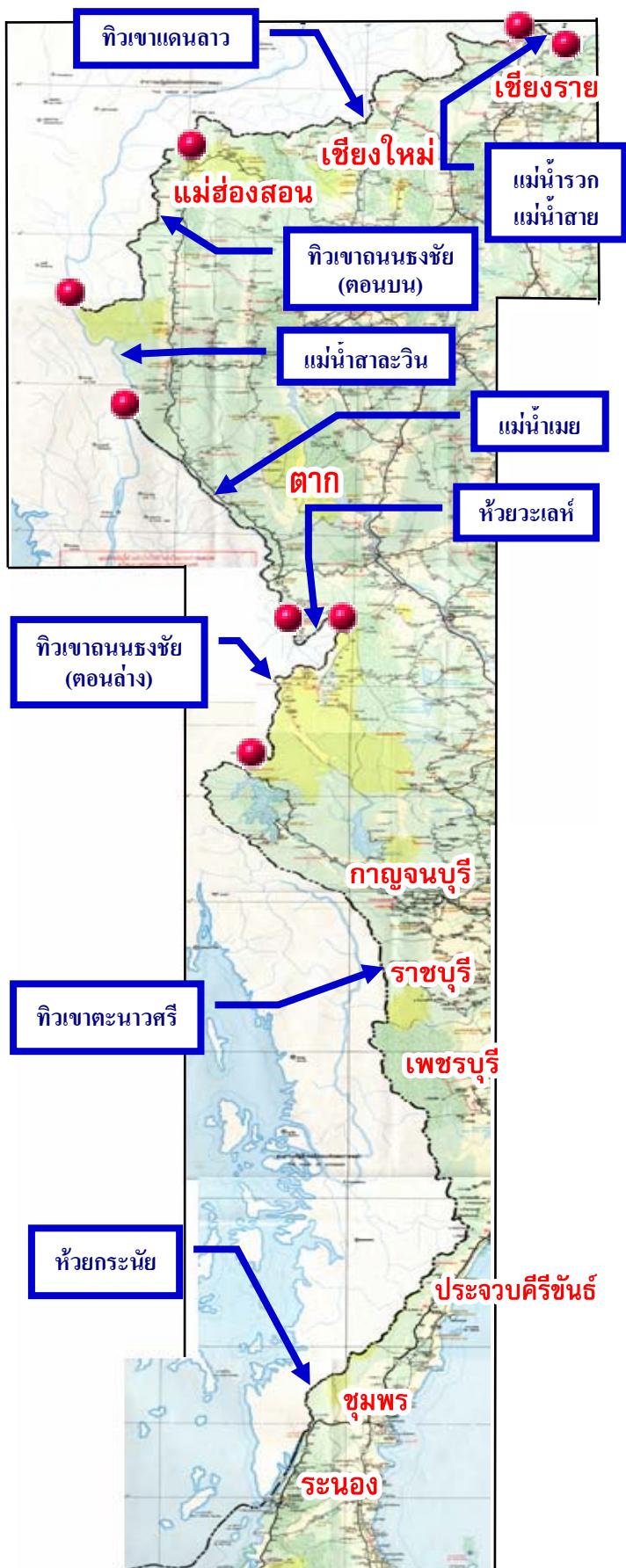
## เขตแดนไทย – พม่า

เขตแดนระหว่างประเทศไทยกับพม่ามีความยาวทั้งสิ้น 2,401 กิโลเมตร เริ่มจากจุดร่วมพรมแดน 3 ประเทศ คือ ไทย พม่า และลาว ทางเหนือสุดของประเทศไทย โดยเป็นแม่น้ำและทิวเขาทอคลองทางใต้สู่ชายฝั่งด้านตะวันตกของแหลมมลายู แนวพรมแดนส่วนมากทอดไปตามยอดเขารวมทั้งแนวสันปันน้ำ และร่องน้ำลึกของแม่น้ำสายต่าง ๆ ซึ่งในอดีตทั้งสองฝ่ายได้มีการปักปันเขตแดนร่วมกันไว้แล้ว โดยมีการปักหลักเขตแดนเฉพาะภาคเหนือของไทยจำนวน 21 หลัก ลักษณะแนวพรมแดนระหว่างไทยกับพม่าโดยสังเขปแบ่งออกเป็น 7 ช่วง ดังนี้ (ร้อยตรีมีนาวัฒน์ ข้ากอิน 2544, 48-58)

### ช่วงที่ 1 แนวพรมแดนบริเวณแม่น้ำสาย – แม่น้ำราก

แม่น้ำสาย – แม่น้ำราก เป็นแม่น้ำที่ใช้เป็นเขตแดนทางภาคเหนือบริเวณจังหวัดเชียงรายของไทยกับรัฐฉานของพม่า เขตแดนในบริเวณนี้ใช้ร่องน้ำลึกแบบคงที่ (fixed boundary) เป็นเส้นเขตแดน มีความยาวรวมประมาณ 59 กิโลเมตร โดยเริ่มจากจุดร่วมพรมแดน 3 ประเทศ ณ จุดบรรจบของแม่น้ำรากกับแม่น้ำโขง (สบรวม) แนวพรมแดนทอดไปทางตะวันตกตามร่องน้ำลึกแบบคงที่ของแม่น้ำรากจนถึงจุดที่บรรจบกับแม่น้ำสาย (สบสาย) จากนั้นใช้ร่องน้ำลึกแบบคงที่ของแม่น้ำสายเป็นแนวพรมแดนไปทางตะวันตก จะไปถึงสุดที่บริเวณสันเขาอยكا

แม่น้ำสายมีต้นกำเนิดอยู่ในเขตพม่า มีความกว้างประมาณ 10–50 เมตร ไหลจากทิศตะวันตกไปยังทิศตะวันออกผ่านอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ระยะทางประมาณ 15 กิโลเมตร และไหลไปบรรจบ



ສາພແນວພຽມແດນ	ຄ້າມະເສັ້ນເຂດແດນ
ແມ່ນ້ຳຮົກ	ເສັ້ນເຂດແດນຄົງທີ່
ແມ່ນ້ຳສາຍ	ເສັ້ນເຂດແດນຄົງທີ່
ທິວເຫາແດນລາວ	ສັນເຫາ
ທິວເຫາຄົນຮັງໜ້ຍ (ຕອນບັນ)	ສັນເຫາ
ແມ່ນ້ຳສະວິນ	ຝຶ່ງທັງສອງຂອງແມ່ນ້ຳ
ແມ່ນ້ຳມະຍ	ຝຶ່ງທັງສອງຂອງແມ່ນ້ຳ
ຫ້ວຍວະເລେ	ຝຶ່ງທັງສອງຂອງລຳຫ້ວຍ
ທິວເຫາຄົນຮັງໜ້ຍ (ຕອນລ່າງ)	ສັນປັນນ້ຳ, ເສັ້ນຕຽງ
ທິວເຫາຕະນາວຄີ	ສັນປັນນ້ຳ
ຫ້ວຍກະນັຍ	ຮ່ອນນ້ຳລຶກ
ແມ່ນ້ຳກະບູວີ	ຝຶ່ງທັງສອງຂອງແມ່ນ້ຳ

ແມ່ນ້ຳຮົກສິ່ງມີຕື່ນກຳນົດຢູ່ໃນເຂດພມ່າ  
ເຊັ່ນເດີວກັນບຣິເວັນບ້ານປ້າແດງ ແມ່ນ້ຳຮົກນີ້  
ມີນາດໃຫຍ່ກວ່າແມ່ນ້ຳສາຍ ໂດຍມີຄວາມກວ້າງ  
ປະມາມ 30–100 ເມຕຣ ໄຫລຜ່ານອໍາເກອ  
ແມ່ສາຍ ອໍາເກອເຊີ້ງແສນ ແລະ ໄຫລລົງ  
ແມ່ນ້ຳໂທງທີ່ບ້ານສບຮາກ ອໍາເກອເຊີ້ງແສນ  
ຈັງຫວັດເຊີ້ງຮາຍ ຮະບະທາງປະມາມ 44  
ກີໂລເມຕຣ

ສາພພຽມໝາດີຂອງແມ່ນ້ຳທັງສອງ  
ເນື່ອງຈາກພື້ນທີ່ທີ່ແມ່ນ້ຳທັງສອງໄຫລຜ່ານ  
ມີຄ້າມະເປັນດີຕະກອນ ຮ່ວນຫຼູຍ ຈ່າຍຕ່ອ  
ກາກັດເຫຼາຂອງນ້ຳ ກະແສນນ້ຳຈະມີຄ້າມະ  
ໄຫລເຊິ່ງໃນຫ່ວງຄຸດຟັນທຳໃກ້ກັດເຫຼາຕລິ່ງ  
ແລະທຳໃຫ້ແມ່ນ້ຳທັງສອງມີການເປັນແປງ  
ໄປທີ່ລະນ້ອຍອູ່ຕົວດເວລາ ເນື່ອດີ່ງຄຸ  
ນ້ຳຫລາກນ້ຳຈະກັດເຫຼາທຳໃຫ້ຕົ່ງພັງ ແມ່ນ້ຳ  
ໃນບາງຂ່າວມີການເປັນແປງທາງເດີນໃໝ່ມີທີ່  
ເປັນເຂົ້າໄປໃນເຂດພມ່າແລະເປັນເຂົ້າທາງ

## เขตไทย ซึ่งลักษณะดังกล่าวส่งผลกระทบต่อเส้นเขตแดนระหว่างประเทศไทย

การแก้ไขปัญหาการกัดเซาะต่ำลึ่งพังในพื้นที่อ่าเภอแม่สาย และอ่าเภอเชียงแสน ไทยและพม่าจึงได้ตกลงให้มีการสำรวจและปักปืนเขตแดนแบบคงที่ระหว่างไทยกับพม่า โดยเริ่มทำจากแม่น้ำ攫แล้วต่อด้วยแม่น้ำสาย ใช้เวลาดำเนินการประมาณ 1 ปี 1 เดือน โดยดำเนินการระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2530 ถึง 31 กรกฎาคม พ.ศ.2531 รวมระยะเวลา 58.6 กิโลเมตร มีการสร้างหลักอ้างอิงเขตแดน (Boundary Reference Pillar ; BRP) ขึ้นบนฝั่งของหนองเป็นคู่บันานกันตลอดแนวเป็นจำนวน 492 คู่

ภายหลังจากสำรวจเรียบร้อยแล้ว รัฐบาลทั้งสองฝ่ายได้มีการลงนามร่วมกันในบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding ; MOU) เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ.2534 ที่กรุงย่างกุ้ง สหภาพพม่า และได้ทำพิธีแลกเปลี่ยนสัมภានสารบันทึกความเข้าใจที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2535 การแลกเปลี่ยนสัมภានฯ ในครั้งนี้มีผลให้บันทึกความเข้าใจระหว่างไทยกับพม่าฯ เริ่มนับใช้บังคับทันทีซึ่งถือได้ว่าเป็นเขตแดนแบบคงที่ที่ได้แลกเปลี่ยนสัมภានสารตามกฎหมายเป็นแห่งแรกของไทย

### หัวที่ 2 แนวพรມแดนบริเวณตอนเหนือ

เขตแดนช่วงนี้ใช้สันเขางองเทือกเขาเด่นลาวและเทือกเขาถนนธงชัยเป็นแนวพรມแดนต่อจากแม่น้ำสายโดยอยู่บริเวณจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และแม่ส่องสอนของไทยกับรัฐฉานและรัฐกะยาของพม่าถึงแม้ว่าเขตแดนในบริเวณนี้จะได้มีการปักหลักเขตแดนกันไว้อย่างถาวรระหว่างสยามกับอังกฤษตั้งแต่ปี พ.ศ.2435 (ค.ศ.1892) แต่ก็ไม่ปรากฏหลักฐานที่แสดงพิกัดของจุดที่ตั้งของหลักเขตแดนแม้แต่หลักเดียว คงมีแต่แผนที่ Burma Siam Boundary Demarcation Survey มาตราส่วน 1 นิ้ว ต่อ 4 ไมล์ หรือ 1/253,440 ที่แสดงหลักเขตไว้เท่านั้น เขตแดนตอนนี้มีความยาวประมาณ 632 กิโลเมตร แต่มีหลักเขตปักไว้เพียง 21 หลัก ระยะทางระหว่างแต่ละหลักจึงย่อมไกลกันเกินไป ประกอบกับตลอดแนวพรມแดนตอนนี้เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อนและป่าดงดิบจึงยากที่จะชี้ชัดว่าสันเขากลไกที่ใช้เป็นเส้นเขตแดน นับว่าเป็นการเสี่ยงต่อการเกิดกรณีขัดแย้งเนื่องจากการรุกร้าวคืนหรือการอ้างสิทธิเหนือคืนแดนในบริเวณที่ยังไม่แน่ชัด



ภาพที่ 6 หลักเขตแดนที่ 16

จากการตรวจสอบของกรมแผนที่ทหารระหว่างปี พ.ศ.1969 – 1970 พบว่าในจำนวนหลักเขตแดน 21 หลัก ที่แสดงไว้ในแผนที่ปักปืนเขตแดนฉบับปี พ.ศ.1898 มีอยู่เพียง 2 หลัก เท่านั้นที่ยังคงสภาพที่ถาวร คือเป็นหลักซีเมนต์ตรงตามที่ระบุไว้ในรายงานของข้าหลวงปักปืนเขตแดน นอกนั้นเป็นหลักไม้บ้าง เป็นกองหินที่ทำไว้เพื่อให้ทราบว่า ณ จุดนั้นเป็นที่ตั้งหลักเขตแดนบ้าง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นประเภทหลัง แต่มีอีกสอง

ลักษณะภูมิประเทศในบริเวณนี้ ๆ กับแผนที่ตลอดจนสอบถามจากปากคำของบุคคลในท้องที่ยืนยัน กันแล้วก็ทำให้เชื่อได้ว่า หลักเขตแดนที่พบทุกหลักน่าจะเป็นหลักเขตแดนที่แสดงไว้ในแผนที่ปักปันเขต แดนฉบับปี ก.ศ.1893

### ช่วงที่ 3 แนวพรมแดนบริเวณแม่น้ำสาละวิน

แม่น้ำสาละวินเป็นแม่น้ำที่ใช้เป็นเขตแดนทางตะวันตกของไทยบริเวณจังหวัดแม่ส่องสอน กับ รัฐยะหรือของพม่า เขตแดนตอนนี้ใช้ฝั่งเป็นเส้นเขตแดน ฝั่งขวาเป็นแนวแบ่งเขตแดนไทย ฝั่งซ้ายเป็น แนวแบ่งเขตแดนพม่า ตัวลำน้ำจะมีฐานะเป็นกลาง คือ เป็นกรรมสิทธิ์ร่วมของทั้งสองประเทศ มีความยาว รวมประมาณ 127 กิโลเมตร ด้านกำเนิดของแม่น้ำสาละวินอยู่ที่ขึ้นไปทางผ่านมณฑลยูนนานในประเทศจีน ไหลผ่านเข้ามาในพม่า กระแสน้ำจะไหลจากทิศเหนือไปทิศใต้ผ่านอำเภอเมืองสะเรียง และ ไหลไปบรรจบ แม่น้ำเมยที่อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ส่องสอน

สภาพธรรมชาติของลำน้ำสาละวินมีลักษณะลาดชัน แต่ไม่คดเคี้ยว มีความกว้างประมาณ 150–300 เมตร จากการที่ใช้ฝั่งเป็นเส้นเขตแดนเมื่อถึงฤดูฝนจะกระแสน้ำจะไหลเชี่ยว มีการกัดเซาะคลื่นซึ่งเป็นเขตแดน อุยู่บ้างแต่ไม่รุนแรงมากนัก เนื่องจากแม่น้ำสาียนนี้ไหลผ่านบริเวณพื้นที่ภูเขาจึงไม่ค่อยมีปัญหาการ เปลี่ยนทางเดินของแม่น้ำมากนัก ดังนั้นจึงไม่ส่งผลกระทบที่รุนแรงต่อเส้นเขตแดนระหว่างประเทศทั้งสอง

### ช่วงที่ 4 แนวพรมแดนบริเวณแม่น้ำเมยและห้วยยะเล่ห์

แม่น้ำเมยหรือที่พม่าเรียกว่าแม่น้ำตองยินเป็นแม่น้ำที่ใช้เป็นเขตแดนทางตะวันตกของไทยบริเวณ จังหวัดแม่ส่องสอนและจังหวัดตากกับรัฐยะหรือของพม่า เขตแดนตอนนี้ใช้ฝั่งเป็นเขตแดน ฝั่งขวาเป็น แนวแบ่งเขตแดนไทย ฝั่งซ้ายเป็นแนวแบ่งเขตแดนพม่า ตัวลำน้ำเป็นเขตอธิปไตยร่วมของทั้งสองประเทศ เช่นเดียวกับแม่น้ำสาละวิน มีความยาวรวมประมาณ 345 กิโลเมตร ด้านกำเนิดของแม่น้ำเมยอยู่ในเขตพม่า ด้านตรงข้ามอำเภออุ้มพาง จะ ไหลจากทิศใต้ไปทิศเหนือ โดยผ่านอำเภอพนพะ อำเภอเมืองสะรอด อำเภอ แม่รำดาด อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก และ ไหลลงแม่น้ำสาละวินที่อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ส่องสอน

สภาพธรรมชาติของลำน้ำเมยมีลักษณะลาดชันคดเคี้ยวต่อเนื่องกันไป มีความกว้างประมาณ 50–300 เมตร แต่จากการที่ใช้ฝั่งเป็นเส้นเขตแดนเมื่อถึงฤดูฝนจะกระแสน้ำจะไหลเชี่ยว กัดเซาะคลื่นซึ่งเป็นเขตแดน อุยู่ตลอดเวลา และมีแนวโน้มว่าจะกัดเซาะคลื่นเข้ามายังฝั่งไทยเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากฝั่งไทยต่ำกว่าฝั่งพม่า นอกจานี้ฝั่งไทยยังเป็นพื้นที่เพาะปลูกจีงโล่งเตียนปราศจากต้นไม้ใหญ่ค่อยลดลง ไหลบ่าของกระแสน้ำ ขณะที่ฝั่งพม่าสภาพทรัพยากรป่าไม้ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์มากกว่าเนื่องจากป่าไม้ส่วนใหญ่ยังไม่ถูกบุก รุกมากนัก ทำให้สามารถป้องกันการกัดเซาะของกระแสน้ำได้ การกัดเซาะคลื่นนี้ในบางครั้งมีปัญหาการกัด เซาะแผ่นดินขาดเป็นเกาะ รวมทั้งทำให้แม่น้ำในบางช่วงมีการเปลี่ยนทางเดินอย่างฉับพลันตัดขาดแผ่นดิน บางส่วนออก เป็นผลให้มีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของเส้นเขตแดนอยู่ตลอดเวลา ก่อให้เกิดปัญหา การได้เสียพื้นที่ระหว่างประเทศไทยทั้งสอง ทำให้มีปัญหาความไม่แน่นอนของเขตแดน นอกจากนี้ยังเกิดน้ำท่วม

ต่อพื้นที่การเพาะปลูก กระแสน้ำจะทำความเสียหายต่อบ้านเรือน ทรัพย์สิน และสร้างความเดือดร้อนให้แก่ ประชาชนตลอดแนวชายแดนทั้งสองฝั่งแม่น้ำของทั้งสองประเทศหลายจุดหลายพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บริเวณอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มักจะเกิดปัญหาดังกล่าวอยู่บ่อยครั้ง เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นที่ราบลุ่ม ดินร่วนปนทราย ง่ายต่อการกัดเซาะฝั่งให้พังทลาย ด้วยเหตุดังกล่าววนนี้ทำให้เกิดความไม่มั่นคงในบูรณาภูมิ แห่งดินแดนของทั้งสองฝ่าย และความไม่มั่นคงและปลอดภัยในสวัสดิภาพแห่งทรัพย์สินของประชาชนสองฝั่ง

ปัญหาแม่น้ำเมยเปลี่ยนทางเดินที่เห็นเด่นชัดในพื้นที่ตอนนี้ ดังเช่น ปัญหาแม่น้ำเปลี่ยนทางเดิน บริเวณบ้านแม่โขนเกน ตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และบริเวณวัดพระธาตุคอกช้างเพื่อ ก ตำบล ท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และปัญหาพื้นที่บริเวณสะพานมิตรภาพไทย–พม่า ในเขตตำบล ท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นต้น

เส้นเขตแดนไทย – พม่า ในช่วงที่ต่อจากแม่น้ำเมยจะไปตามฝั่งทั้งสองของห้วยจะเล่ห์เป็น เส้นเขตแดนเช่นเดียวกับแม่น้ำเมย โดยเริ่มจากสบวะเล่ห์ (ดันแม่น้ำเมย) ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอพบพระ จังหวัด ตาก เส้นเขตแดนจะไปตามฝั่งของห้วยจะเล่ห์จนถึงดันน้ำของห้วยจะเล่ห์ เขตแดนช่วงนี้มีความยาวประมาณ 44 กิโลเมตร

### ช่วงที่ 5 แนวพรມแดนบริเวณทิวเขาตะนาวศรี

พรມแดนไทย - พม่า ตอนนี้อยู่ช่วงตอนล่างดัดจากห้วยจะเล่ห์ลงมา จะอยู่ในเขตเทือกเขาและหุบเขา ภาคตะวันตก มีสภาพเป็นแนวทิวเขายาวต่อเนื่องเรียงซ้อนกัน อยู่บริเวณเขตจังหวัดตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจำวันคีรีขันธ์ อยู่ตรงข้ามรัฐกะหรี่ยง รัฐมณฑล และภาคตะนาวศรีของพม่า ประกอบด้วยทิวเขา สำกัญซึ่งมีลักษณะซับซ้อนกัน 2 ทิวเขา คือ ทิวเขานนังชัยหรือผีปันปันน้ำที่ต่อจากเขตภาคเหนือตอนบน ไปจนถึงด่านเจดีย์สามองค์ จังหวัดกาญจนบุรี แล้วໄล่ลงมาตามทิวเขาตะนาวศรีทอดต่องไปทางทิศใต้ จนสุดเขตบริเวณจังหวัดประจำวันคีรีขันธ์ เทือกเขางบริเวณนี้เป็นส่วนที่มีฝนตกชุดและป่าไม้หนาแน่น และ ยังเป็นส่วนซึ่งแบ่งปันน้ำออกเป็น 2 ทางคือ 1) แบ่งน้ำให้ลงสู่น้ำพม่าด้านตะวันตก เช่น แม่น้ำเมย ไหล กลับเข้าไปรวมกับแม่น้ำสาละวินในพม่า และ 2) แบ่งน้ำให้ลงสู่ที่ราบภาคกลางของไทยด้านตะวันออกเช่น แม่น้ำแควใหญ่ซึ่งไหลลงไปรวมกับแม่น้ำแควน้อยเกิดเป็นแม่น้ำแม่กลองเป็นต้น

เขตแดนช่วงนี้ส่วนใหญ่ใช้สันปันน้ำและมีบางส่วนใช้เส้นตรงเป็นเขตแดน การปักปันเขตแดน ตอนนี้นักจากจะมิได้ปักหลักเขตแดนที่ถาวรไว้เลยคงทำแต่กองหินกันไว้เป็นเครื่องหมายเท่านั้น ระหว่าง ระหว่างกองหินหมายเขตแดนยังไกลกันมากด้วย กล่าวคือในความยาวเขตแดนช่วงนี้ประมาณ 1,055 กิโลเมตร ตามหลักฐานแสดงว่ามีเครื่องหมายแสดงเขตแดนอยู่เพียง 49 แห่ง และเมื่อไปทำการสำรวจ ระหว่างปี ค.ศ.1971–1975 ตรวจพบกองหินเพียง 13 แห่ง เท่านั้น การที่มีบัญชีแสดงพิกัดของที่ดิน เครื่องหมายกำหนดเขตแดนอาจทำให้ดูประหนึ่งว่ามีหลักฐานที่จะยึดถือเป็นความแน่นอนได้ แต่เมื่อนำ คำพิจารณาตรวจสอบกับแผนที่ปัจจุบันก็ปรากฏว่าที่ดังของเครื่องหมายเขตแดนตามพิกัดเหล่านั้นมีเพียง

5 แห่งเท่านั้นที่พ่อนับว่าสอดคล้องกับภูมิประเทศที่ควรจะกำหนดเป็นแนวเขตแดน จึงทำให้นำนักความแน่นอนไม่มากเพียงพอ ก่อให้เกิดปัญหาการอ้างสิทธิหนึ่งอีกดนอยู่ตลอดแนว

ในปัจจุบันเบตเดนช่วงนี้มีปัญหาการดัดแปลงสภาพภูมิประเทศทำลายสันปันน้ำที่ใช้เป็นเส้นเบตเดนเกิดขึ้นตลอดแนวพรมแดน เช่นเดียวกับเบตเดนบริเวณตอนเหนือ โดยเป็นการดัดแปลงและทำลายสันปันน้ำเพื่อสร้างถนน หรือปรับพื้นที่เพื่อสร้างฐานของกองกำลังทั้งไทยและพม่า

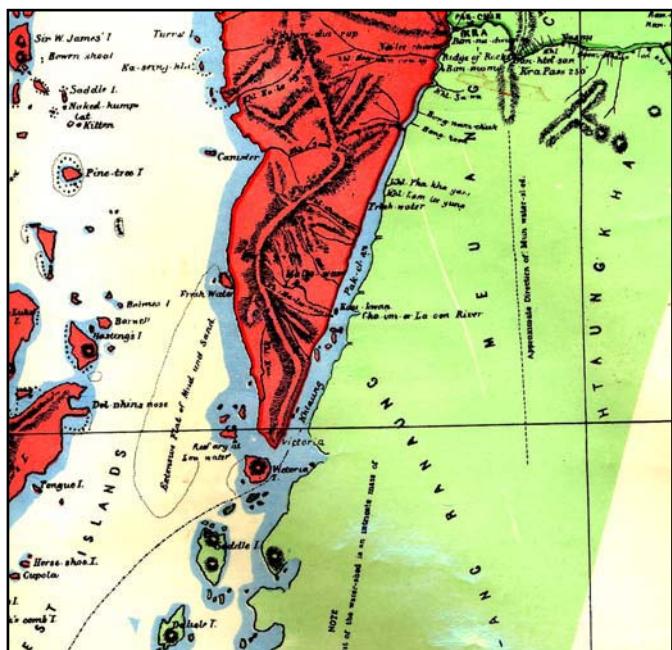
#### ช่วงที่ 6 แนวพรมแดนบริเวณแม่น้ำกระน้ำรี–หัวยกระนัย

เบตเดนช่วงนี้อยู่บีเวลล์จังหวัดชุมพร และจังหวัดระนอง อยู่ต่องข้ามภาคตะวันยวศีของพม่า เบตเดนช่วงนี้มี 2 ลักษณะ คือ ช่วงหัวยกระดับที่ใช้ร่องนำลึกเป็นเบตเดน มีความยาวประมาณ 79 กิโลเมตร ขณะที่ช่วงแม่น้ำกระบุรีใช้ฝั่งเป็นเบตเดน มีความยาวประมาณ 60 กิโลเมตร เบตเดนที่มีปัญหาช่วงนี้คือ ช่วงหัวยกระดับซึ่งมีลักษณะคล้ายวี มีการเปลี่ยนทางเดินอยู่ตลอดเวลา เมื่อถึงฤดูน้ำหลักน้ำจะกัดเซาะ ทำให้หัวยกระดับในบางช่วงมีปัญหาน้ำกัดเซาะตลึงพัง หรือมีการเปลี่ยนทางเดินอย่างฉับพลันตัดขาด แผ่นดินบางส่วนออก ทำให้มีปัญหามาตรฐานของเบตเดนเกิดความไม่มั่นคงในบูรณาภพแห่ง ดินเดนของทั้งสองฝ่าย และความไม่มั่นคงและปลดภัยในสวัสดิภาพแห่งทรัพย์สินและสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนตลอดแนวชายแดนทั้งสองฝั่ง สำหรับหัวยกระดับที่สอง ได้เสียพื้นที่

จ ะ ห ะ ว ะ ฯ ป ร ะ ะ ล ท ศ  
ทั้งสองในหลายพื้นที่

## ช่วงที่ 7 แนวพรอมแคนบริเวณปากแม่น้ำกระบุรี

แนวพรอมแคนตอนนี้ยังมีได้มีการ  
กำหนดกันไว้ให้แน่นอน หลักฐานในการ  
กำหนดแนวพรอมแคนบริเวณนี้มีเพียง  
อนุสัญญาลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1868 ซึ่ง  
ระบุไว้แต่เพียงว่า “แม่น้ำปากจั่นฝั่งตะวันตก  
เป็นของอังกฤษจนถึงปลายแหลมวิกตอเรีย ฝั่ง  
ตะวันออกตลอดไปเป็นของไทยทั้งสิ้น”  
(กระ投降การต่างประเทศ 2511, 167) และ  
แผนที่ฉบับที่แลกเปลี่ยนกันพร้อมกับการ  
แลกเปลี่ยนสัตยาบันของอนุสัญญาฉบับนี้  
เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม ค.ศ.1868 มาตราส่วน  
1 นิวต่อ 8 ไมล์ หรือ 1/506,880 เอกสาร



ภาพที่ 7 แผนที่ Map of Tenasserim and Adjacent Provinces of the Kingdom of Siam บริเวณปากแม่น้ำปากจัน

ในทะเบียนเอกสารวิศวกรรมเรียกเข้าไว้ในเขตพม่า ส่วนในเขตไทยมีเอกสารเล็ก ๆ ไม่มีชื่อออยู่ 4 เอกสาร

จากการที่แนวพรมแดนตอนนี้ยังไม่มีการกำหนดเขตแดนที่ชัดเจนทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในเรื่องปัญหาอาณาเขตทางทะเล โดยทั้งสองฝ่ายอ้างกรรมสิทธิ์เหนือเกาะทางตะวันตกของจังหวัดระนองอย่างน้อย 3 เกาะ คือ เกาะหลาน เกาะคัน และเกาะจีนก จึงทำให้เกิดปัญหาการทบทั่งระหว่างไทยกับพม่าเรื่องการประมงเป็นระยะ ๆ โดยเรือประมงไทยมักถูกพม่าจับกุมอยู่เสมอ

กล่าวโดยสรุป แนวพรมแดนไทยกับพม่ามีความยาวทั้งสิ้นประมาณ 2,401 กิโลเมตร เมื่อพิจารณาจากความตกลงซึ่งเป็นหลักฐานทางกฎหมายที่เป็นพันธกรณีระหว่างไทยและพม่าจะพบว่าลักษณะของเขตแดนสามารถแบ่งออกได้เป็น 6 รูปแบบ ดังนี้

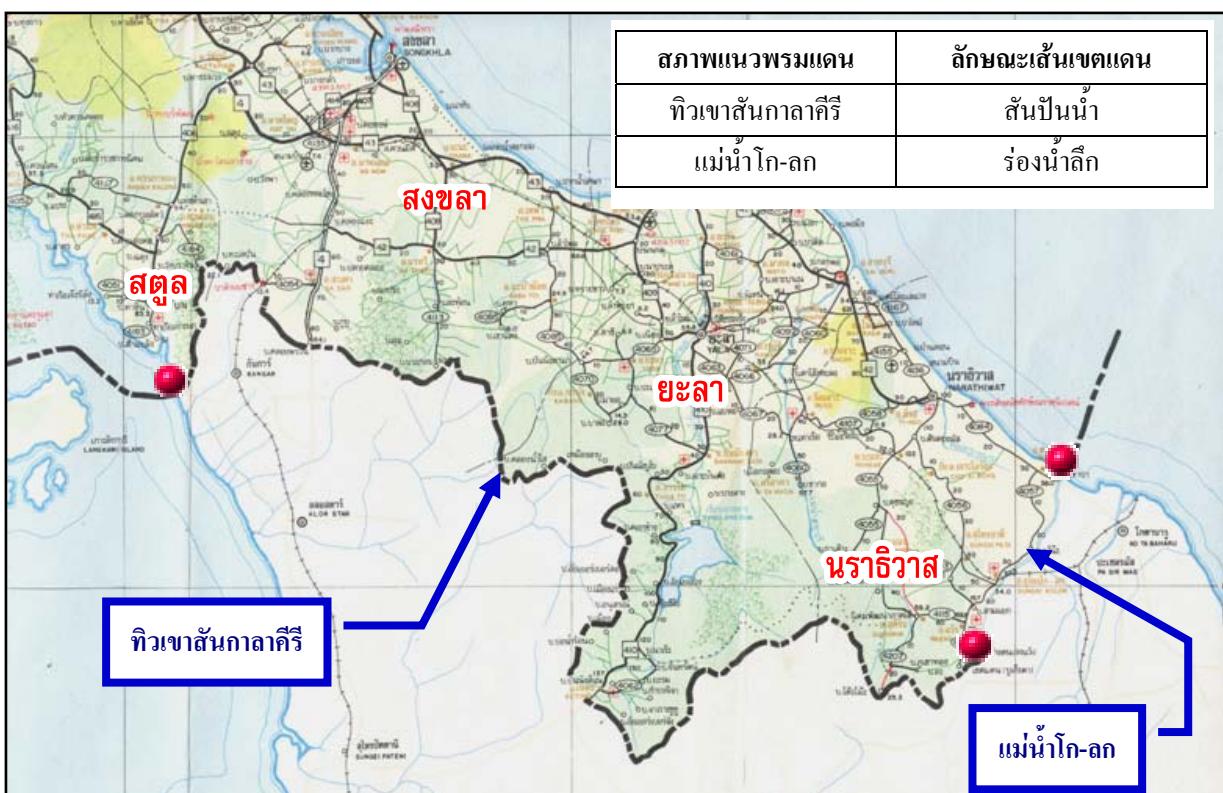
1. ใช้เขตแดนแบบคงที่ (Fixed Boundary) เป็นเส้นเขตแดนในบริเวณแม่น้ำสายและแม่น้ำรวก ระยะทางประมาณ 59 กิโลเมตร (ดำเนินการร่วมกับพม่าเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ.2534 (ค.ศ.1991) และให้สัตยาบัน (Ratify) ร่วมกันเรียบร้อยแล้วเมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ.2535 (ค.ศ.1992)
2. ใช้สันเขาเป็นเส้นเขตแดนในบริเวณทิวเขาแดนลาว และทิวเขาตอนนังชัย ระยะทางประมาณ 632 กิโลเมตร
3. ใช้ฝั่งของแม่น้ำเป็นเส้นเขตแดนในแม่น้ำสาละวิน แม่น้ำเมย หัวยะเล่ห์ และบริเวณช่วงปลายแม่น้ำกระบุรี ระยะทางประมาณ 565.5 กิโลเมตร
4. ใช้สันปันน้ำเป็นเส้นเขตแดนในบริเวณทิวเขาตะนาวศรี ระยะทางประมาณ 992 กิโลเมตร
5. ใช้เส้นตรงเป็นเส้นเขตแดนบริเวณทิวเขาตอนนังชัย (เฉพาะบางส่วนในเขตจังหวัดตาก และจังหวัดกาญจนบุรี) ระยะทางประมาณ 63 กิโลเมตร
6. ใช้ร่องน้ำลึกเป็นเส้นเขตแดนในบริเวณห้วยกระนัย (ช่วงต้นแม่น้ำของแม่น้ำกระบุรี) ระยะทางประมาณ 89.5 กิโลเมตร (ช่วงปลายแม่น้ำของแม่น้ำกระบุรีใช้ฝั่งของแม่น้ำเป็นเส้นเขตแดน)

## เขตแดนไทย – มาเลเซีย

เขตแดนระหว่างประเทศไทยกับมาเลเซียมีความยาวทั้งสิ้น 647 กิโลเมตร มีทิวเขาและลำน้ำเป็นเส้นกั้นพรมแดน สภาพแนวพรมแดนระหว่างไทย–มาเลเซีย สามารถกล่าวแยกออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรกเป็นเขตแดนทางบกจากชายฝั่งทะเลอันดามันทางทิศตะวันตกในเขตจังหวัดสตูล ไปยังทิศตะวันออกด้านอ่าวไทยโดยเขตแดนทางบกจะไปสิ้นสุดที่หลักเขตแดนที่ 72 ซึ่งเป็นหลักเขตแดนหลักสุดท้ายของเขตแดนทางบก และในช่วงที่ 2 เป็นเส้นเขตแดนทางน้ำเริ่มจากหลักเขตแดนที่ 72 ไปตามลำน้ำโขก-ลอกจนถึงบริเวณปากแม่น้ำโขก-ลอก ในเขตจังหวัดราชวิวัฒนา แนวเขตแดนทางบกส่วนใหญ่ได้มีการปักหลักเขตแดนในภูมิประเทศร่วมกันไว้แล้วจำนวน 109 หลัก ลักษณะแนวพรมแดนระหว่างไทยกับมาเลเซียโดยสังเขปแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ดังนี้ (กรมแผนที่ทหาร 2547, 4)

### ช่วงที่ 1 แนวพรมแคนบริเวณทิวเขาสันกาลาคีรี

แนวพรมแคนไทย - มาเลเซีย มีลักษณะภูมิประเทศประกอบไปด้วยที่ราบและภูเขา ที่ราบอยู่ต่อนชายฝั่งทะเล ส่วนทิวเข้าจะวางตัวในแนวตะวันตก - ตะวันออก หรือที่เรียกว่าทิวเข้าสันกาลาคีรีซึ่งเป็นแนวเขตเด่นในไทย - มาเลเซีย ลักษณะทั่วไปจะประกอบไปด้วยทิวเข้าและเขาโดย ๆ ซึ่งโผล่พื้นที่มาจากพื้นราบโดยรอบ เช่น เขานาดูปูเต๊ะ หรือที่เรียกว่า “พาหาว” ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของเขตเด่นไทย - มาเลเซีย และมีหลักเขตเด่นที่ 1 ปักอยู่บนยอดเขาหนึ่ง ส่วนที่สูงของทิวเขานี้มักจะอยู่ใกล้ ๆ เขตอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ซึ่งสูงประมาณ 1,500 เมตร



ภาพที่ 8 สภาพแนวพรมแคนไทย - มาเลเซีย

แนวพรมแคนช่วงนี้เริ่มจากหลักเขตเด่นที่ 1 ที่ปักอยู่บนยอดเขานาดูปูเต๊ะ ซึ่งอยู่บริเวณชายฝั่งของทะเลอันดามัน จังหวัดสตูลกับรัฐปีลิสของมาเลเซีย เส้นเขตเด่นจะไปตามสันปันนำของทิวเข้าสันกาลาคีรี โดยในช่วงเขตอำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล ระหว่างหลักเขตเด่นที่ 1 ถึงหลักเขตเด่นที่ 7 E ลักษณะของสันปันนำจะเด่นชัด เพราะเป็นเขายืน สันเขางบางตอนแบบลักษณะคล้ายคมมีด จากนั้นเส้นเขตเด่นจะผ่านพื้นที่ราบบริเวณอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ที่เป็นที่ตั้งของชุมชนขนาดใหญ่ แล้วไปตามสันปันนำผ่านจังหวัดยะลา เส้นเขตเด่นจะผ่านยอดเขายลีในเขตจังหวัดราธิวาส ซึ่งเป็นที่ตั้งของหลักเขตเด่นที่ 69 จากนั้นเส้นเขตเด่นจะไปตามสันปันนำจนถึงหลักเขตเด่นที่ 70 บริเวณลำน้ำไอเยอร์ยาซึ่งเป็นต้นน้ำของแม่น้ำโก-ลก จากนั้นแนวเส้นเขตเด่นไปตามลำน้ำนั้นจนถึงจุดบรรจบกับลำน้ำไอเยอร์ นาดู อัมปาร์ ซึ่งเป็น

ที่ตั้งของหลักเขตแดนที่ 71 จานนี้จะไปตามลำน้ำไอเยอร์ นาฏ ชัมปาร์ จนถึงจุดบรรจบกับลำน้ำสาระซึ่งเป็นที่ตั้งของหลักเขตแดนที่ 72 โดยหลักเขตแดนที่ 72 จะเป็นหลักเขตแดนหลักสุดท้ายของเขตแดนทางบก เป็นระยะทางประมาณ 552 กิโลเมตร

ในปัจจุบันไทยและมาเลเซียได้ร่วมกันปักหลักเขตแดนเพิ่มเติมในเขตแดนช่วงนี้ โดยปัจจุบันว่าหลักเขตแดนเดิมที่ได้สร้างไว้ในสมัยสยามกับอังกฤษซึ่งมีอยู่แล้วทั้งสิ้น 109 หลัก โดยกำหนดให้หลักเขตแดนมีระยะใกล้กันหรือมีความถี่มากขึ้นสามารถมองเห็นซึ่งกันและกันได้จากหลักถึงหลัก (Intervisible)

หลักเขตแดนเดิม



หลักเขตแดนในปัจจุบัน



ภาพที่ 9 หลักเขตแดนไทย - มาเลเซีย

## ช่วงที่ 2 แนวพรมแดนบริเวณแม่น้ำโก-ลก

แม่น้ำโก-ลก เป็นลำน้ำสำคัญสายหนึ่งของจังหวัดนราธิวาส เป็นแม่น้ำที่มีน้ำตลอดปี กระแสน้ำไหลเชี่ยว ลามาที่มีลักษณะโคเคี้ยว และมีโค้งตัวด (meander) มากประมาณ 80 แห่ง ด้วยกัน จึงมีการเปลี่ยนแนวทางเดินของลำน้ำตลอดเวลา โดยการเปลี่ยนแนวมี 2 ลักษณะ คือ แบบทิ今生้อย (Accretion และ Erosion) และแบบตัดขาดลับพลัน (Avulsion) รวมความยาวทั้งสิ้นประมาณ 95 กิโลเมตร ในสันธิสัญญาระหว่างสยามกับอังกฤษระบุให้ใช้ร่องน้ำลึกของแม่น้ำโก-ลกเป็นเส้นเขตแดนระหว่างไทยกับมาเลเซีย

ต้นน้ำของแม่น้ำโก-ลก เกิดจากเขายาลี หรือยาลี (Jeli) ซึ่งอยู่ทางด้านตะวันออกสุดของทิวเขาสันกาลาครีต ต่อเนื่องกับพื้นที่ของอำเภอแร้ง จังหวัดนราธิวาส แล้วไหลไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเริ่มต้นจากพื้นที่ในเขตอำเภอแร้ง ผ่านพื้นที่อำเภอสุไหงโก-ลก แม่น้ำโก-ลก จะไหลไปบรรจบกับแม่น้ำบางนราไกลับบริเวณปากน้ำ และว่าแหล่งน้ำที่บรรจบกันไปอุดกสูทะเลตรงที่เรียกว่าปากน้ำตาบาร์ (Kuala Tabar) ซึ่งในปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอตาบกใน จังหวัดนราธิวาส

บริเวณตอนปลายของแม่น้ำโก-ลก นับจากตลาดสุไหงโก-ลกจนถึงบริเวณปากน้ำโก-ลก ที่บ้านตาบาก ซึ่งนี้เป็นช่วงที่มีความลาดชันต่ำมาก กระแสน้ำไหลผ่านบริเวณที่ร่วนคลุ่มเป็นส่วนใหญ่และไหลลดเคี้ยว

ไปมา มีโถงตัวดมาก จากการศึกษาสภาพลำน้ำโข-ลก ตึ้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปากน้ำโข-ลก ระหว่างปี พ.ศ. 2520 – 2521 พนว่ามีบริเวณที่น้ำเปลี่ยนทางเดินไปแล้วทั้งสิ้น 57 บริเวณ โดยเปลี่ยนทางเดินเข้าฝั่งไทย 34 บริเวณ เปลี่ยนทางเดินเข้าฝั่งมาเลเซีย 22 บริเวณ ก่อให้เกิดปัญหาความไม่แน่นอนของเขตแดน มีผลให้เกิดความไม่มั่นคงในบูรณาภพแห่งดินแดนของทั้งสองประเทศ และความไม่แน่นอนของแนวลำน้ำ ก่อให้เกิดความไม่มั่นคงและปลดปล่อยในสวัสดิภาพแห่งทรัพย์สินของประชาชนที่อาศัยอยู่ริมฝั่งทั้งสองฝ่าย เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ในปัจจุบันทั้งสองฝ่ายจึงได้ร่วมกันทำการสำรวจและปักปืนเขตแดนเป็นแบบคงที่ในแม่น้ำโข-ลก

กล่าวโดยสรุป แนวพรอมแดนไทยกับมาเลเซียมีความยาวทั้งสิ้นประมาณ 647 กิโลเมตร เมื่อพิจารณาจากความตกลงซึ่งเป็นหลักฐานทางกฎหมายที่เป็นพันธกรณีระหว่างไทยและมาเลเซียจะพบว่าลักษณะของเขตแดนสามารถแบ่งออกได้เพียง 2 รูปแบบ ดังนี้

1. ใช้สันปันน้ำเป็นเส้นเขตแดนในบริเวณทิวเขาสันคล้าครี ระยะทางประมาณ 552 กิโลเมตร
2. ใช้ร่องน้ำลึกเป็นเส้นเขตแดนในบริเวณแม่น้ำโข-ลก ระยะทางประมาณ 95 กิโลเมตร

### ขั้นตอนการกำหนดแนวพรอมแดน

การกำหนดแนวพรอมแดนของประเทศต่าง ๆ โดยทั่วไปแล้วจะมีวิัฒนาการหรือขั้นตอนของการกำหนดแนวเขตแดนโดยแบ่งออกเป็น 4 ลำดับขั้นตามลำดับดังนี้ (ร้อยโทอนุชิต วงศารojน์ 2538, 7)

1. ขั้นการแบ่งสรรและกำหนดความหมาย (allocation or definition) คือการตกลงในการเมืองที่จะกำหนดอาณาเขตของรัฐตัน ซึ่งมักจะอยู่ในรูปของเอกสารและสนธิสัญญาต่าง ๆ
2. ขั้นกำหนดแนวเขตแดน (delimitation) คือการตัดสินใจบนโต๊ะเจรจาในการเลือกหรือกำหนดที่ตั้งหรือบริเวณที่จะใช้เป็นแนวแบ่งเขตแดนนั้น ในกรณีนี้มักจะอยู่ในรูปของแผนที่หรือแผนผังการสำรวจ
3. ขั้นการปักปืนเขตแดน (demarcation) คือ เรื่องของการจัดสร้างสัญลักษณ์หรือที่หมายของแนวเขตแดนที่กำหนดไว้แล้วนั้นลงบนภูมิประเทศ
4. ขั้นการบริหารหรือจัดการ (administration) หมายถึง การเตรียมการในด้านต่าง ๆ เพื่อความคุ้มและกำกับดูแลให้เขตแดนนั้น ๆ ดำเนินสภาพอยู่ได้ตลอดไป

อย่างไรก็ตาม ในขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 3 มีการใช้ทابหันกันอยู่บ้าง ซึ่งไม่น่าจะถูกต้องนัก

### หลักฐานที่ใช้กำหนดแนวพรอมแดน

ในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 ประเทศไทยได้มีการปักปืนแนวเขตแดนไว้อย่างแน่ชัดกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งสี่ด้านร่วมกับประเทศชาติมหาอำนาจ ได้แก่ ด้านไทย – ลาว และ ไทย – กัมพูชา ทำกับประเทศฝรั่งเศส ส่วนด้านไทย – พม่า และ ไทย – มาเลเซีย ทำกับประเทศอังกฤษ ซึ่งการดำเนินการในขณะนั้นทั้งสองฝ่าย

ได้จัดทำหลักฐานแสดงแนวเขตแดนไว้ด้วย อักษรเช่น សันธิสัญญา อนุสัญญา แผนที่ปักปืน และหลักเขตแดน เพื่อใช้ในการอ้างสิทธิ์ดินแดน ทั้งนี้หลักฐานดังกล่าวยังเป็นพันธกรณีและมีผลบังคับใช้มาจนถึงปัจจุบัน และสืบสิทธิ์มายังประเทศไทยเพื่อบ้านภายหลังได้รับเอกสารช ารูปได้ว่า แนวเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านได้กำหนดไว้แน่ชัดตั้งแต่ในอดีต และไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแนวเขตแดนไปจากที่ตกลงไว้ได้ ยกเว้นกรณีที่ทั้งสองฝ่ายเห็นชอบร่วมกันให้มีการจัดทำความตกลงหรือบันทึกความเข้าใจ (MOU) ฉบับใหม่ที่ระบุให้มีการเปลี่ยนแปลงความตกลงในสันธิสัญญา อนุสัญญาฯ ฯ ฉบับเดิมที่ทำไว้ในอดีต

ไทยกับกัมพูชา

แนวพรอมแคนระหว่างไทยกับกัมพูชาเกิดขึ้นจากการแผ่ขยายอำนาจทางทหารของฝรั่งเศสเข้ามา กดดันประเทศไทย โดยยึดกลุ่มประเทศอินโดจีน คือ เวียดนาม ลาว และกัมพูชา ได้โดยสิ้นเชิง ความตกลง กำหนดเขตแคนระหว่างไทยกับกัมพูชาจึงกระทำร่วมกันระหว่างสยามกับฝรั่งเศสที่เข้ามาปักครองกัมพูชาใน ขณะนั้น โดยกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรในรูปของสัญญา (Protocol) และแผนที่ปักปันเขตแคน เอกสาร ทางกฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่มีผลผูกพันระหว่างไทยและกัมพูชา (ในฐานะผู้สืบสิทธิจากฝรั่งเศส) ได้แก่ (กรมแผนที่ทหาร 2547, 3)

1. อนุสัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ฉบับลงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1904 (พ.ศ.2447) กำหนดให้เขตแดนระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ด้านกัมพูชาโดยเริ่มจากปากคลองสุดุงโรลูอ้อนไปทางตะวันออกจนบรรจบกับคลองกะพงจำ ต่อจากนี้เส้นเขตแดนจะเป็นเส้นตรงขึ้นไปทางทิศเหนือจนบรรจบกับทิวเขาพนมดงรัก จากนั้นเส้นเขตแดนทอดไปตามสันปันน้ำของทิวเขาพนมดังรักไปจนถึงจุดร่วมแนวพรมแดน 3 ประเทศ ไทย ลาว และกัมพูชา แนวเขตแดนดังกล่าวทำให้พระตะบอง และเสียมราชตกลอยู่ในอาณาเขตสยาม

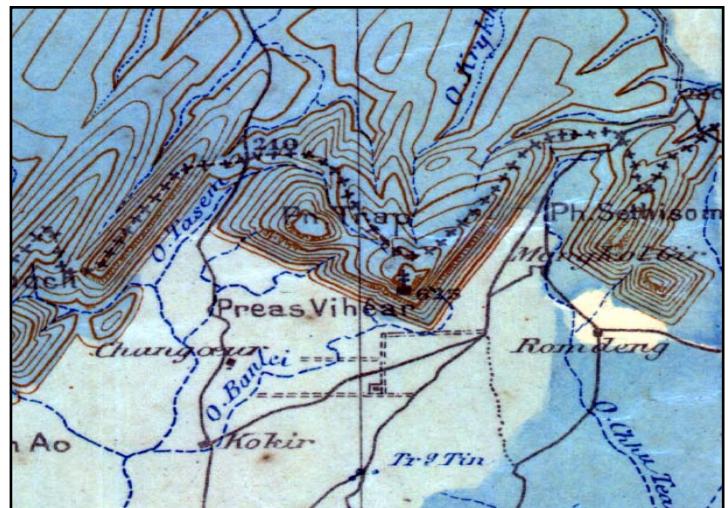
2. สัญญาว่าด้วยปักปันเขตแดนติดท้ายหนังสือสัญญาลงวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ.1907 (พ.ศ.2450) กำหนดแนวพรอมแคนระหว่างสยามกับกัมพูชาของฝรั่งเศสไว้ต่ออุดแนว สัญญานี้ได้แก้ไขแนวเขตแดน ด้านกัมพูชาใหม่ โดยไทยต้องยอมยกพระตะบอง และเสียมราชให้แก่ฝรั่งเศส เนื้อหาของสัญญาด้านกัมพูชา เริ่มจากชายฝั่งทะเลของจังหวัดตราดซึ่งเป็นที่ตั้งของหลักเขตแดนที่ 73 ขึ้นไปทางเหนือไปตามสันเขากะรัต โดยมีบางช่วงสั้น ๆ ในจังหวัดสระแก้วจะไปตามคลองเล็ก ๆ ลักษณะของหลักถึงหลัก ไปจนถึงจุดร่วมแนวพรอมแคน 3 ประเทศ ไทย ลาว และกัมพูชา

3. แผนที่คณะข้าหลวงปักปืนเขตแดนฯ ค.ศ.1904 ถึง ค.ศ.1906 (Commission De Délimitation Entre L' Indo-chine ET Le Siam) จำนวน 2 ระหว่าง แสดงเส้นเขตแดนในบริเวณจังหวัดศรีสะเกษ และ จังหวัดอุบลราชธานี

4. แผนที่คณะข้าหลวงปักปืน  
เขตแดนฯ ค.ศ.1907 ถึง 1908  
(Commission De Délimitation De La  
Frontière Entre L' Indo-chine ET Le  
Siam) จำนวน 5 ระหว่าง แสดงเส้นเขตแดน  
ตั้งแต่จังหวัดตราดขึ้นไปทางเหนือไปจน  
จรดจังหวัดศรีสะเกษ

5. คำพิพากษาศาลโลก วันที่ 15  
มิถุนายน ค.ศ.1962 (พ.ศ.2505) ได้กำหนด  
เขตแดนบริเวณปราสาทพระวิหาร ในเขต  
อำเภอภูแลกยัณ์ จังหวัดศรีสะเกษ ที่ได้  
ตัดสินให้ปราสาทพระวิหารอยู่ในดินแดนกัมพูชา

นอกจากนี้ยังมีหลักฐานอื่น ๆ ใช้ประกอบในการพิจารณาในเรื่องเขตแดน อาทิเช่น รายงาน  
การประชุมของคณะกรรมการปักปืนเขตแดน จำนวน 7 ฉบับ และบันทึกการปักหลักเขตแดนในปี ค.ศ.1909  
และ ค.ศ.1919 เป็นต้น



ภาพที่ 10 แผนที่คณะข้าหลวงปักปืนเขตแดนฯ

หลักเขตแดนที่ 44



หลักเขตแดนที่ 45



หลักเขตแดนที่ 46



ภาพที่ 11 หลักเขตแดนไทย - กัมพูชา

เขตแดนด้านนี้มีหลักเขตแดนที่ปักไว้เมื่อปี ค.ศ.1918 (พ.ศ.2461) เป็นหลักคอนกรีตจำนวน 73 หลัก และหลักย่อยปักเสริมอีก 2 หลัก รวมเป็น 75 หลัก พร้อมทั้งขัดทำบันทึกแสดงที่ตั้งหลักโดยไม่ระบุพิกัดของแต่ละหลัก โดยเริ่มหลักเขตแดนที่ 1 ที่ซ่องสะจำ จังหวัดศรีสะเกษ (รอยต่อจังหวัดสุรินทร์) และหลักเขตแดนที่ 73 ที่อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ทั้งนี้ไม่มีการปักหลักไว้ในเขตจังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี สภาพปัจจุบันชำรุด สูญหาย ลูกเคลื่อนย้ายจำนวนมาก

## ไทยกับลาว

แนวพรอมเดนระหว่างไทยกับลาวมีความเกี่ยวพันโดยตรงกับทางด้านกัมพูชา ซึ่งเกิดจากการแล่ขายอำนาจทางทหารของฝรั่งเศสเข่นเดียวกัน โดยเข้ามายึดครองประเทศอินโดจีน คือ เวียดนาม ลาว และกัมพูชา ความตกลงกำหนดเขตแดนได้กำหนดระหว่างสยามกับฝรั่งเศสที่เข้ามาปกครองอินโดจีน ความตกลงดังกล่าวมีการทำในหลายรูปแบบ เช่น สนธิสัญญา (Treaty) อนุสัญญา (Convention) และแผนที่ (Map) เอกสารบางฉบับเป็นฉบับเดียวกับทางด้านกัมพูชา เอกสารทางกฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่มีผลผูกพันระหว่างไทยและลาว (ในฐานะผู้สืบทอดจากฝรั่งเศส) ได้แก่ (กรมแผนที่ทหาร 2547, 2-3)

1. อนุสัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ฉบับลงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1904 (พ.ศ.2447) (ซึ่งเป็นความตกลงฉบับเดียวกับทางด้านกัมพูชา) กำหนดให้เขตแดนระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ด้านเมืองหลวงพระบาง แยกจากแม่น้ำโขงที่สบห้อง (บริเวณที่ล้ำน้ำห้องไหหลงแม่น้ำโขง) แล้วไปตามล้ำน้ำห้อง จนถึงจุดที่ล้ำน้ำตางไหหลงบรรจบกับล้ำน้ำห้อง เขตแดนก็จะแยกไปตามล้ำน้ำตางจนถึงกุดเคนดิน จากนั้นแนวเขตแดนทอดไปทางเหนือตามสันปันน้ำจนถึงยอดน้ำควบ แล้วไปตามล้ำน้ำตางจนบรรจบกับแม่น้ำโขง แนวเขตแดนดังกล่าวทำให้มีองค์ประกอบที่สำคัญของเมืองหลวงพระบาง ตกลอยู่ในอาณาเขตสยาม

2. ข้อตกลงระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ฉบับลงวันที่ 29 มิถุนายน ค.ศ.1904 (พ.ศ.2447) ข้อตกลงนี้ได้แก้ไขแนวเขตแดนด้านหลวงพระบางใหม่ทั้งทางด้านใต้และด้านเหนือ โดยกำหนดให้แนวเขตแดนทอดไปตามร่องน้ำลึกของน้ำหมันแทนที่จะไปตามน้ำตางจนถึงต้นน้ำของน้ำหมัน แล้วจะวัดขึ้นเหนือไป ต 1 น สันปันน้ำจนตกแม่น้ำโขงที่แก่งผาได ความตกลงฉบับนี้มีผลทำให้มีองค์ประกอบที่สำคัญของเมืองหลวงพระบางเป็นของฝรั่งเศส

3. สนธิสัญญา ลงวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ.1907 (พ.ศ.2450) เป็นสนธิสัญญากำหนดแนวพรอมเดนทางบกทั้งทางด้านกัมพูชาและทางด้านหลวงพระบางของลาว ในส่วนของด้านลาวได้กำหนดให้ไปตามสันปันน้ำของทิวเขาพนมดงรักในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ล้ำน้ำห้อง จากนั้นเส้นเขตแดนไปตามสันปันน้ำของทิวเขาหลวงพระบางจนไปตกแม่น้ำโขงบริเวณแก่งผาได ในเขตจังหวัดเชียงราย

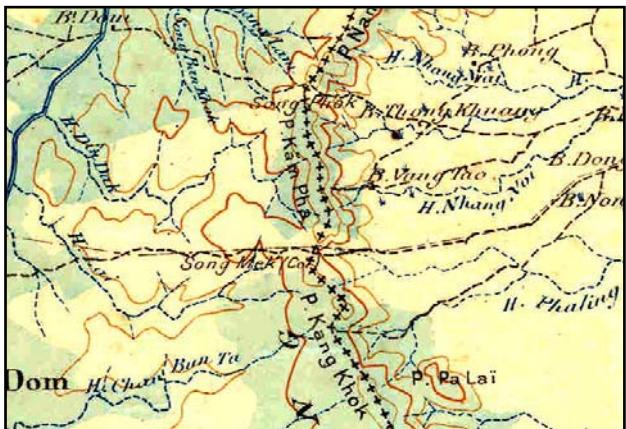
4. อนุสัญญา ลงวันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ.1926 (พ.ศ.2469) กำหนดเส้นเขตแดนทางน้ำไปตามร่องน้ำลึกของแม่น้ำโขง แต่ในบริเวณที่ร่องน้ำแยกเป็นหลายสายพระมีเกาะ และระหว่างเกาะกับไทยมีน้ำโขลกผ่านช่วงเวลาหนึ่งเวลาใดในขอบปีกีตามให้ถือร่องน้ำที่ชิดฝั่งไทยเป็นเส้นเขตแดนยกเว้นเกาะและตอน 8 แห่ง กำหนดให้เป็นของไทย

5. แผนที่คณะกรรมการปักปันเขตแดน ค.ศ.1906 - 1907 (Commission De Délimitation Entre L' Indo-chine ET Le Siam) จำนวน 7 ระหว่าง โดยแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรกแสดงเส้นเขตแดนทางภาคเหนือของไทย ตั้งแต่จังหวัดเชียงรายลงมาทางใต้จนจรดจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 5 ระหว่าง และช่วงที่ 2 แสดงเส้นเขตแดนบริเวณจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 2 ระหว่าง

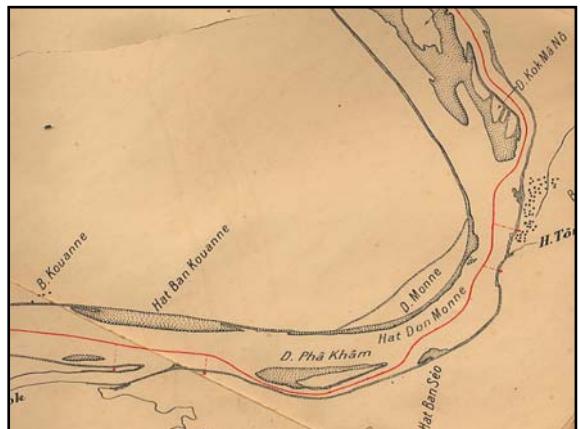
6. แผนที่สังเขปการกำหนดเส้นทางแม่น้ำโขง (Tracé de la Frontière Franco-Siamoise du Mékong) สำรวจระหว่างปี ค.ศ.1928 - 1929 และจัดพิมพ์เมื่อปี ค.ศ.1931 มาตราส่วน 1/25,000 จำนวน 1 เล่ม แสดงเขตการน้อมยื่นกันทางตามลำน้ำโขงตลอดแนว

แนวเขตแดนระหว่างไทย – ลาว ในอดีตทั้งสองฝ่ายถือว่าไม่เคยมีการปักหลักเขตแดนร่วมกันแต่อย่างใด แม้ว่าจะพบหลักไม้อယุ่นขึ้นก็ตาม เพิ่งจะเริ่มปักหลักเขตแดนร่วมกันเมื่อปี พ.ศ.2540 เป็นต้นมาปัจจุบันมีการปักหลักเขตแดนแล้วจำนวนทั้งสิ้น 203 หลัก

## แผนที่ความข้าหลวงปักปันเขตแดนฯ



## แผนที่สังเขปการกำหนดเวลาในแม่น้ำโขง



ภาพที่ 12 ตัวอย่างแผนที่ปิกปันเขตแดนด้านล่าง

ไทยกัมพูชา

ในส่วนของแนวพรอมแคนระบุว่า “ไทยกับพม่าเป็นผลมาจากการตกลงกำหนดเขตแดนซึ่งได้กระทำในอดีตระหว่างสยามกับอังกฤษที่เข้ามาปกครองพม่าเป็นอาณานิคม ความตกลงฯ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันจะกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรในรูปของเอกสารต่าง ๆ โดยมีการทำความตกลงอย่างเป็นทางการระหว่างปีค.ศ.1868 - 1940 ความตกลงดังกล่าวเป็นมีการทำในหลายรูปแบบ เช่น สนธิสัญญา (Treaty) อนุสัญญา

(Convention) ความตกลง (Agreement) ปฏิญญา (Declaration) และแผนที่ (Map) เป็นต้น ซึ่งมีอยู่หลายฉบับสามารถอ่านโดยสรุปตามลำดับหัวเวลา ก่อนหลังในแต่ละพื้นที่ดังต่อไปนี้ (ร้อยตรีมีนาวัฒน์ นำกลิ่น 2544, 69-71)

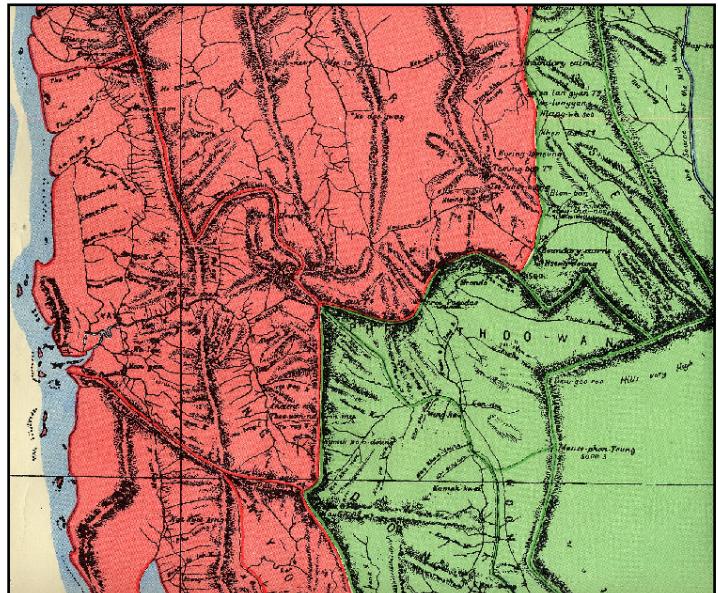
1. อนุสัญญาระหว่างกษัตริย์สยามกับข้าหลวงใหญ่แห่งอินเดียว่าด้วยเรื่องกำหนดเขตแดนบนพื้นแผ่นดินใหญ่ระหว่างราชอาณาจักรสยามและมณฑลของอังกฤษ คือ เทนเนสเซอริม ลงนาม ณ กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1868 และเปลี่ยนสถานะเป็นจังหวัดแม่ส่องสองส่วนไปตามลำน้ำแม่ย โดยให้ใช้ฝั่งของแม่น้ำ เป็นเส้นเขตแดน ฝั่งตะวันออกเป็นเขตไทย ฝั่งตะวันตกเป็นเขตพม่า ต่อจากนั้นเส้นเขตแดนส่วนใหญ่ไปตาม สันปันน้ำของสันเขาตะนาวศรี โดยมีบางช่วงสั้น ๆ ในบริเวณจังหวัดตากและจังหวัดกาญจนบุรีใช้เป็น เส้นตรงจนถึงหัวยกระดับน้ำและแม่น้ำกระบุรีที่ใช้ฝั่งเป็นเส้นเขตแดนจนออกสู่ทะเลที่อำเภอเมือง จังหวัด ระนอง และในบริเวณนี้ไม่มีการปักหลักเขตแดนร่วมกัน

อนุสัญญาฉบับนี้มีเอกสารแนบท้ายอนุสัญญา 3 ฉบับ คือ

1) บัญชีรายชื่อหลักเขตแดน ระหว่างสยามกับอังกฤษ โดยระบุที่หมาย ของหลักเขตแดนจำนวนทั้งสิ้น 49 ที่หมาย

2) แผนที่ปักปืนเขตแดน จำนวน 2 ระหว่าง ชื่อว่า Map of Tenasserim and the Adjacent Provinces of the Kingdom of Siam มาตราส่วน 1 นิว ต่อ 8 ไมล์ หรือ 1/506,880 พิมพ์ในปี ค.ศ.1868 แสดงเส้นเขตแดนตั้งแต่สบเมยจนถึง ปากแม่น้ำกระบุรีออกสู่ทะเล

3) ความตกลงว่าด้วยเขตแดน ระหว่างพม่า (ตะนาวศรี) กับประเทศไทย ณ กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ.1934 กำหนดให้ใช้ร่องน้ำลึกแทนการใช้ฝั่งเป็นเส้นเขตแดนโดยเริ่มจากต้นน้ำของแม่น้ำกระบุรี (ปาก江) ไป จนถึงหมู่บ้านมารังของพม่า แม่น้ำกระบุรีส่วนที่เหลือจากนั้นลงไปทางใต้จนออกสู่ทะเลที่อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ยังคงใช้ฝั่งเป็นเส้นเขตแดน



ภาพที่ 13 แผนที่ Map of Tenasserim and Adjacent Provinces of the Kingdom of Siam

2. สัญญาในระหว่างกรุงสยามกับกรุงอังกฤษว่าด้วยเมืองเชียงใหม่ เมืองลำปาง เมืองลำพูน ณ วันจันทร์ เดือนสิงหาคม ปี 1245 ปีมแມเบญจก ทรงกับวันที่ 3 กันยายน ค.ศ.1883 กำหนด เขตแดนใหม่ๆ สามาชิกับบริเวณจังหวัดแม่ส่องสองส่วน กำหนดให้ใช้ฝั่งของแม่น้ำสามาชิกเป็นเส้นเขตแดน

3. หนังสือปฎิญญาระหว่างพระราชาณาจักรของสมเด็จพระเจ้ากรุงสยามกับแผ่นดินพม่าของอังกฤษ ลงนามณ กรุงเทพ เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม ร.ศ.113 (ค.ศ.1894) กำหนดเขตแดนบริเวณทิวเขาแคนล่าวและทิวเขาถนนธงชัย บริเวณจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และแม่น้ำส่องสอน รับรองการกำหนดเขตแดนให้เป็นไปตามสันเขากับปีกภูบูรณ์แผนที่

3 ระหว่าง ซึ่งเป็นเส้นเขตแดนตั้งแต่แม่น้ำสาละวินจนถึงสบรวก (แม่น้ำรากไหลลงแม่น้ำโขง) แผนที่ทั้งสามระหว่าง คือ แผนที่ Burma Siam

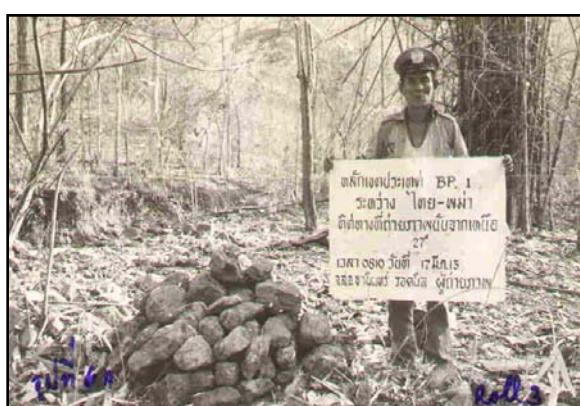
Boundary Demarcation Survey มาตราส่วน 1 นิ้ว ต่อ 4 ไมล์ หรือ 1/253,440 พิมพ์ปี ค.ศ.1892 – 1893 ถือเป็นเขตแดนบริเวณเดียวกับของไทยที่กำหนดโดยใช้แผนที่แทนสนธิสัญญา

#### 4. บันทึกความเข้าใจ (MOU) เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน ค.ศ.

1991 เขตแดนในบริเวณแม่น้ำสายและแม่น้ำรวกในจังหวัดเชียงราย แต่เดิมสยามและอังกฤษกำหนดให้ใช้ร่องน้ำลึกเป็นเส้นเขตแดนตามสัญญาปี ค.ศ.1940 แต่ได้ถูกยกเลิกไปหลังจากประเทศไทยและพม่าได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจฯ แล้วโดยกำหนดเขตแดนในบริเวณแม่น้ำสายและแม่น้ำรวกให้เป็นแบบคงที่ (fixed boundary)

แนวเขตแดนระหว่างไทย – พม่า มีหลักเขตปักไว้เฉพาะตอนเหนือในเขตจังหวัดแม่น้ำส่องสอนเชียงใหม่ เชียงราย จำนวน 21 หลัก ส่วนใหญ่จะใช้วิธีบากที่ตันไม้มีเป็นหลักเขตแดน แต่ถ้าบริเวณที่จะทำหลักเขตแดนไม่มีตันไม้ก็ใช้วิธีปักหลักไม้ หลักศิลา หรือกองหิน สภาพปัจจุบันชำรุด สูญหาย และถูกเคลื่อนย้ายเป็นจำนวนมากมากเช่นเดียวกับด้านกัมพูชา

หลักเขตแดนที่ 1 (กองหิน)



หลักเขตแดนที่ 7 (หลักไม้)

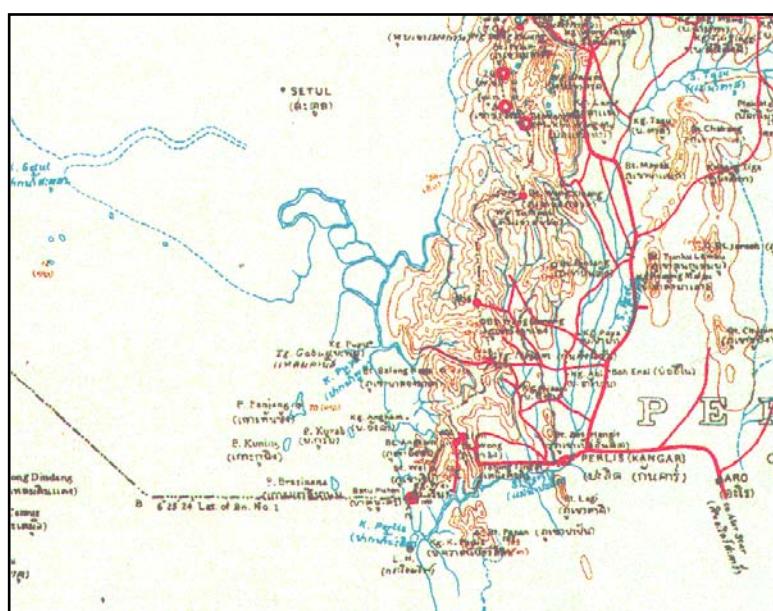


## ไทยกับมาเลเซีย

แนวพรມแคนระหว่างไทยกับมาเลเซียเป็นผลมาจากการความตกลงกำหนดเขตแคนซึ่งได้กระทำกันระหว่างสยามกับอังกฤษที่เข้ามาปักครองมาเลเซียในขณะนั้น โดยกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรในรูปของสัญญา (Protocol) และแผนที่ปักปันเขตแคน ดังนี้ (กรมแผนที่ทหาร 2547, 3)

1. สัญญาติดท้ายหนังสือสัญญา ลงวันที่ 10 มีนาคม ค.ศ.1909 กำหนดแนวพรມแคนระหว่างสยาม กับมาเลเซียของอังกฤษไว้ต่อตัวเดียวว่า แนวเขตแคนเริ่มตั้งแต่ฝั่งเหนือของปากน้ำปีลิสไปถึงทิวเขาสันกาลาคีรี และใช้สันบันน้ำของทิวเขาสันกาลาคีรีจนถึงยอดเขายะลี (JELI) และต่อไปจนถึงต้นแม่น้ำโก-ลก จากนั้นไปตามร่องน้ำลึกของแม่น้ำโก-ลก จนออกสู่ทะเลที่เรียกว่า ปากน้ำตาบาร์ เขตอำเภอตากใน จังหวัดนราธิวาส

2. แผนที่กองข้าหลวงปักปันเขตแคน (Anglo Siamese Boundary Commission) ค.ศ.1912 มาตราส่วน 1/250,000 จำนวน 1 ระหว่าง ซึ่งทำขึ้นภายหลังจากการปักปันเขตแคนแล้วเสร็จตามสัญญาข้างต้น แสดงแนวเขตแคน ไทยกับมาเลเซีย ไว้ต่อตัวเดียว



ภาพที่ 16 แผนที่ Anglo Siamese Boundary Commission

นอกจากสัญญาและแผนที่ปักปันเขตแคนแล้ว เขตแคนด้านนี้ยังมีหลักเขตแคนที่ปักไว้ระหว่างปี ค.ศ.1910 – 1912 (พ.ศ.2453 – 2455) จำนวน 72 หลัก หลักย่อยปักเสริม 35 หลัก และหมุดหลักฐานทางแผนที่อีก 2 หลัก รวมเป็นหลักเขตแคนระหว่างไทย – มาเลเซีย จำนวน 109 หลัก โดยหลักเขตแคนที่ 1 อยู่บนยอดพากาว จังหวัดสตูล หลักเขตแคนที่ 69, 70, 71 และ 72 อยู่บนยอดเขายะลี (Jeli) ต้นน้ำโก-ลก และริมฝั่งโก-ลก ตามลำดับ หลักดังกล่าวส่วนใหญ่อยู่ในสภาพดี ในปัจจุบันได้มีการสำรวจและจัดทำหลักเขตแคนเพิ่มเติมรวมเป็นหลักเขตแคนทั้งสิ้น 12,169 หลัก

## บทที่ 3

### ปัญหาเขตแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

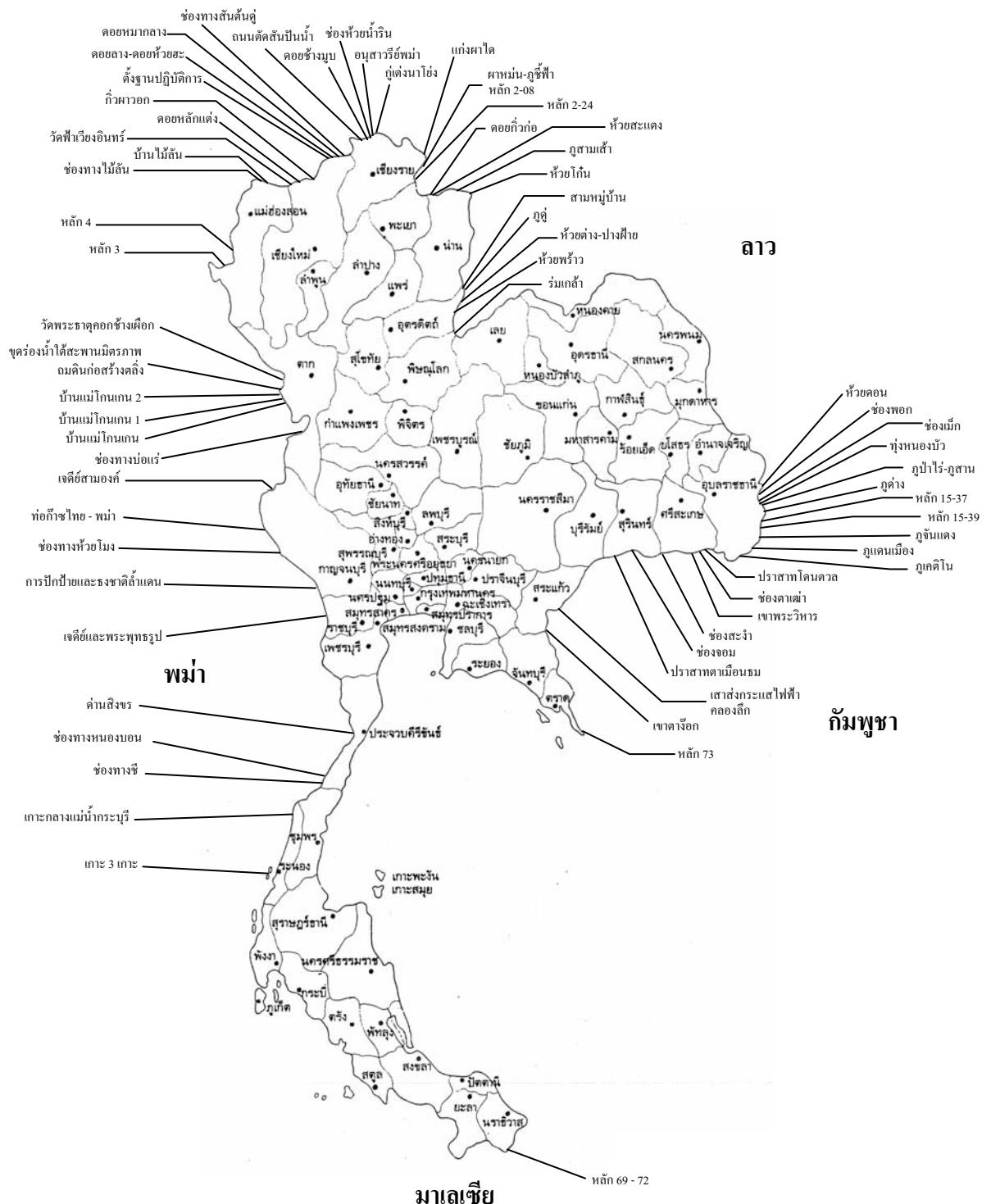
#### กล่าวนำ

ปัญหาเขตแดนถือเป็นปัญหาที่มีความสำคัญระดับชาติและเป็นปัญหาละเอียดอ่อน มีความสับซับซ้อนที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ ทั้งนี้เนื่องจากเส้นเขตแดนระหว่างประเทศไทยถือเป็นเครื่องกำหนดเขตการใช้อำนาจอธิปไตยของประเทศไทย โดยเป็นตัวแบ่งเขตอธิปไตยของรัฐที่อยู่ประชิดกัน ซึ่งได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายระหว่างประเทศให้ทรงไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์อันจะล่วงละเมิดหรือรุกล้ำมิได้ (ที่มา : เอกสารกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ) ดังนั้น เส้นเขตแดนจึงเป็นเครื่องประกันบูรณาภิเษกดินแดนและความมั่นคงของชาติ ดังนั้นหากมีปัญหาเกี่ยวกับเส้นเขตแดนขึ้นเมื่อใดแล้ว ปัญหานั้น ๆ ย่อมจะต้องกระทบกระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยและความมั่นคงของประเทศไทย รวมทั้งกระทบไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จากการที่ประเทศไทยมีแนวพร้มแคนติดต่อกับประเทศไทยเพื่อนบ้านซึ่งมีความยาวมากกว่าห้าพันหากิโลเมตร จุดหรือบริเวณที่มีปัญหาเขตแดนจึงมีอยู่หลายแห่งและหลายลักษณะซึ่งบางปัญหารือที่จะประทุกถ่ายเป็นปัญหาความขัดแย้งในระดับชาติได้ตลอดเวลา โดยจะมีปัญหาเด็กและใหญ่ร่วมทั้งความสำคัญของปัญหาแตกต่างกันออกไป ซึ่งแต่ละปัญหานักมีรายละเอียดมาก การจะหยิบยกแต่ละปัญหาขึ้นมากล่าวถึงในที่นี้ให้ครบถ้วนทุกประเด็นย่อมเป็นการยาก อีกทั้งปัญหาเขตแดนที่สำคัญบางปัญหาเป็นปัญหาที่ยังอยู่ในระหว่างการเจรจา การรู้เท่าที่จำเป็น (need to know) จึงยังคงมีความสำคัญ เพราะอาจมีผลกระทบต่อท่าทีในการเจรจาของไทย ดังนั้นในที่นี้จึงขอยกตัวอย่างเฉพาะปัญหาที่มีความสำคัญ และเป็นปัญหาระดับชาติในแต่ละด้านที่พอเปิดเผยได้และเป็นข้อเท็จจริง (Fact) ที่เกิดขึ้นแล้วเท่านั้น รวมทั้งจะได้กล่าวถึงการดำเนินการแก้ไขปัญหาระหว่างไทยกับประเทศไทยเพื่อนบ้านในภาพรวม โดยคณะกรรมการหรือกลไกในการแก้ไขปัญหาเขตแดนที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้น ตลอดจนเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาเขตแดนที่มีความเป็นไปได้และเป็นที่ยอมรับ โดยที่ผู้วิจัยมิได้มีเจตนาที่ต้องการตีเตียนผู้หนึ่งผู้ใด หรือหน่วยงานใดที่มีส่วนรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาเขตแดน แต่ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับใช้เป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ของผู้มีส่วนรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาเขตแดนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

#### ปัญหาเขตแดนแต่ละด้าน

เนื่องจากไทยมีแนวพรอมแคนติดต่อกับประเทศไทยเพื่อนบ้าน 4 ด้าน คือ ไทย-กัมพูชา ไทย-ลาว ไทย-พม่า และไทย-มาเลเซีย จำนวนปัญหาเขตแดนที่เกิดขึ้นในแต่ละด้านจึงมีจำนวนมาก เท่าที่ตรวจสอบในขณะนี้ทั้งสี่ด้านมีจำนวน 68 ปัญหา (ตามภาพ) ซึ่งแบ่งออกเป็นปัญหาในแต่ละด้านได้ดังนี้



ภาพที่ 17 ปัญหาเขตแดนทางบorders ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

## ด้านกัมพูชา

ปัญหาเขตแดนไทย – กัมพูชา ที่สำคัญและเป็นปัญหาระดับชาติซึ่งอยู่ในความสนใจและกำลังมีปัญหาในปัจจุบัน และคาดว่าจะมีปัญหากับกัมพูชาในอนาคต จนถึงขณะนี้มีจำนวน 10 ปัญหา คือ

1. ปัญหาปราสาทเขาพระวิหาร อำเภอภูรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ
2. ปัญหาช่องตาแฉ่ อำเภอภูรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ
3. ปัญหาปราสาทโคนตวล อำเภอภูรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ
4. ปัญหาช่องสะจำ – ชุม อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ
5. ปัญหาช่องjom อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์
6. ปัญหาปราสาทตาเมื่อนรม กิ่งอำเภอพนมคงรัก จังหวัดสุรินทร์
7. ปัญหานการก่อสร้างเสาส่งกระแสไฟฟ้าแรงสูงข้ามแดน ไทย – กัมพูชา บริเวณจังหวัดสารแก้ว
8. ปัญหาคลองลึก อำเภอรัษฎา จังหวัดสารแก้ว
9. ปัญหาเขาตาซื้อก อำเภอคลองหาด จังหวัดสารแก้ว
10. ปัญหาหลักเขตแดนที่ 73 อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

เนื่องจากปัญหาด้านนี้มีเป็นจำนวนมาก และปัญหาเขตแดนบางปัญหาอยู่ระหว่างการเจรจาข้างไม้ สมควรเปิดเผย จึงขอให้ยกปัญหาเขตแดนด้านนี้ที่สำคัญเพียง 3 ปัญหา คือ

### 1. ปัญหานริเวณเขาพระวิหาร อำเภอภูรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ

#### 1.1 ปัญหา

ไทยและกัมพูชาขึดถือแนวเส้นเขตแดนต่างกัน โดยไทยขึดถือเส้นเขตแดนไปตามสนธิสัญญาซึ่งเป็นไปตามสันปันน้ำซึ่งจะกันตัวปราสาทพระวิหาร ไว้ในเขตไทย ในขณะที่กัมพูชาขึดถือเส้นเขตแดนไปตามแผนที่คณะกรรมการปักปันเขตแดน มาตราร่วม 1/200,000 โดยแผนที่ปักปันเขียนแนวเส้นเขตแดนไม่สอดคล้องกับสนธิสัญญาซึ่งต้องไปตามสันปันน้ำ แต่กลับเขียนกันปราสาทพระวิหาร ไว้ในฝั่งกัมพูชา จึงเป็นสาเหตุให้ไทยและกัมพูชาเกิดข้อพิพาทกรณีปราสาทพระวิหาร จนต้องนำเข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในห้วงปี พ.ศ.2502 - 2505 ขณะเดียวกันในปัจจุบันพื้นที่บริเวณนี้มีปัญหานسانปันน้ำที่เป็นแนวเส้นเขตแดนบริเวณนี้ถูกทำลาย มีการดัดแปลงสภาพภูมิประเทศบริเวณแนวเส้นเขตแดนโดยรายภูรกัมพูชาเพื่อพัฒนาพื้นที่เป็นที่อยู่อาศัย หรืออาคารสิ่งปลูกสร้างเพื่อพยาบาลแสดงกรรมสิทธิ์ในพื้นที่บริเวณนี้